This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

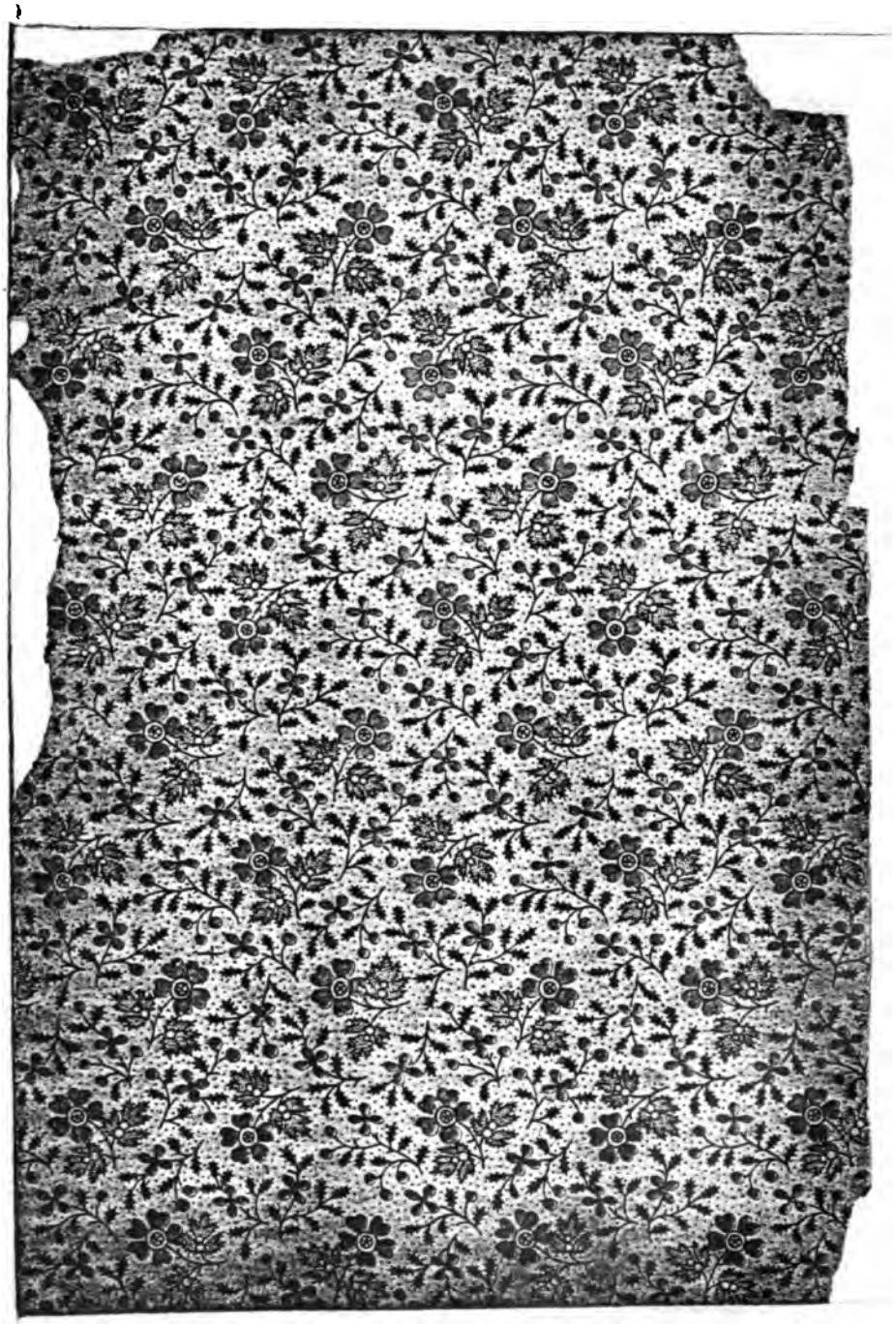

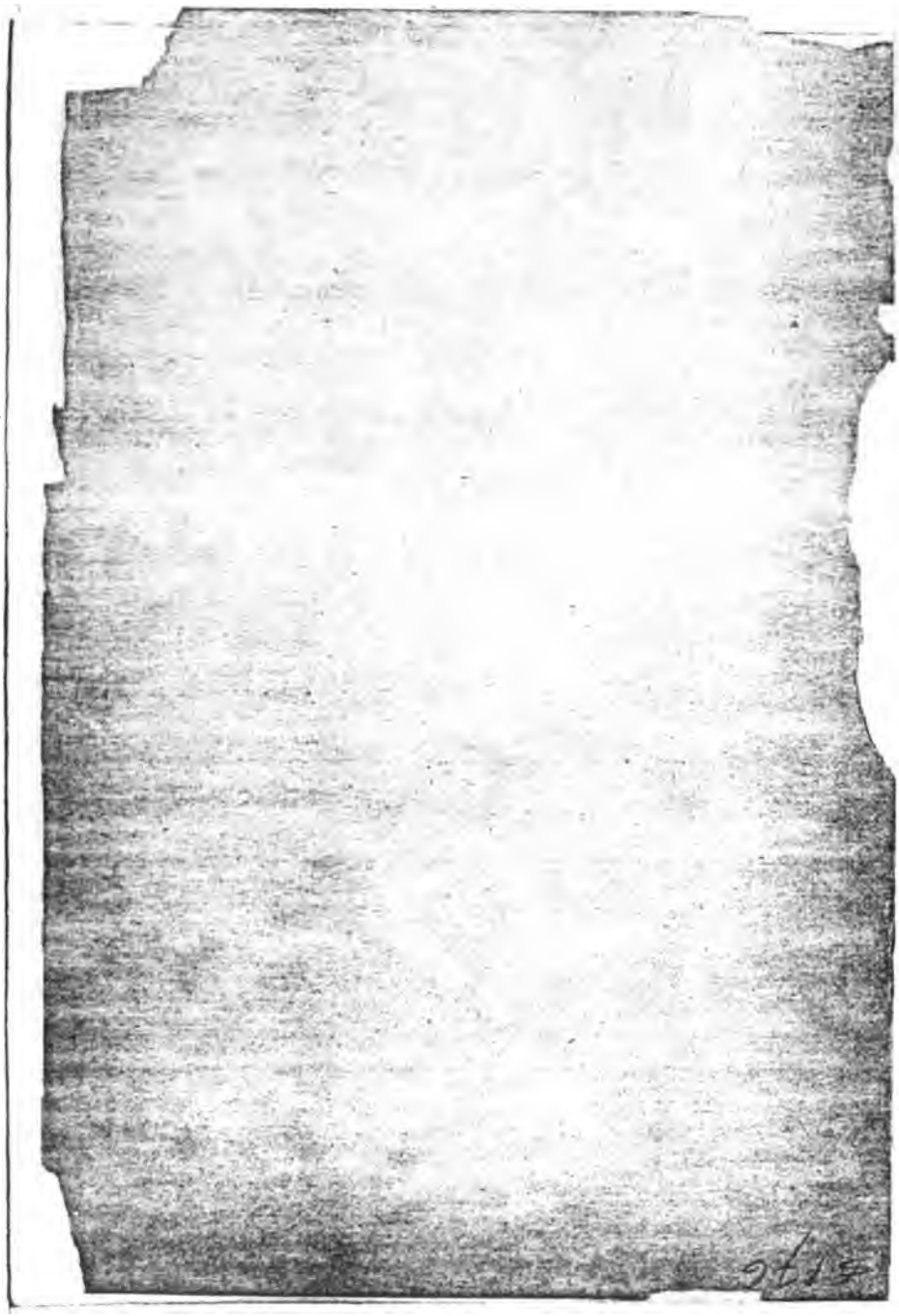

PRAVÝ

VÝLET PANA BROUČKA

DO MĚSÍCE.

NAPSAL

SVATOPLUK ČECH.

ILLUSTROVAL

VIKTOR OLIVA.

DRUHÉ VYDÁNÍ.

V PRAZE.

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

1889.

Digitized From
Stanford University
Libraries Materials

Tisk a papír Alcina Wiesnera v Praze.

BRATRU SVÉMU

VLADIMÍROVI.

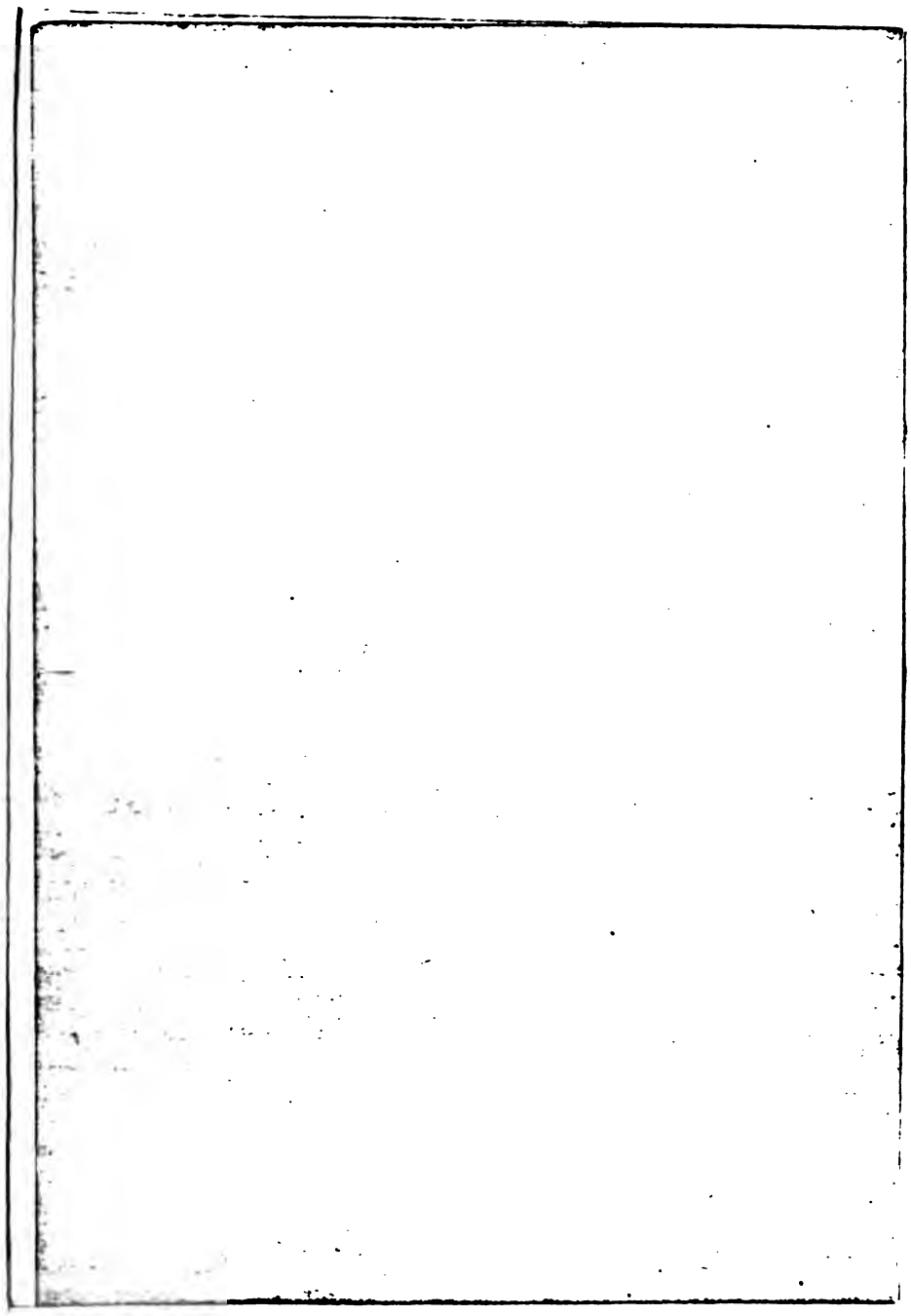

PŘEDMLUVA

(k vydání prvnímu).

Někdo zaklepal prudce na dvéře a nežli jsem zvolal: Vejděte! vrazil již do pokoje člověk spíše malý než veliký, ale slušně vypouklého břicha, na němž po huňaté plišové vestě splýval

říkal v důvěrné chvíli: „Milý Rousku, dej si už pokoj s tím psaním! Uznáváš sám, že jsi byl odjakživa jen duch prostřední a že ti nyní sestárlému selhává i ta špetka důvtipu a fantasie. Hleď, jsou tu kolem spisovatelé, před nimiž se v úctě uklaníš, a čti si jen, co se píše o všech. Celá naše literatura je veliké nic, směšné fiasko, nafouklá bublina, kterou jsme si chválili jako pestroskvoucí div a která se nám pojednou rozplaskla v trochu mydlinek. Tak se píše a přidává se rada: ‚Zahoďte své dětinské foukačky, nechte si své mýdlo a chopte se užitečnějších věcí! Potřebuje-li národ četby, vyhoví mu zatím překlady z literatury světové a naše kritické jeremiády, po čase pak možná, že přece někdo českou literární káru z bláta vytáhne. Známe sami ve svém užším kroužku několik hlav, které by mohly časem něco kloudného vykonati.‘ — Vidíš, milý Rousku, tak se mluví o celém našem literáctvu — co tu chceš tedy ty, který konečně sám uznáváš, že nejsi žádné zvláštní lumen! Slyš, kamaráde, dbej mé upřímné rady: Zanech jalového čmárání a obleď se po něčem jiném! Jsi arci už hezky stár, ale snad se přece někde doškemráš teplého koutku. Neotálej, dej se do

toho hned! Hleď, půjčím ti svůj nový černý oděv — jsme stejné velikosti — třeba i své salonní rukavičky a chceš-li, i svou bílou kravatu. Nelituj ponížených poklon, poukazuj na své skromné zásluhy — jsou bez fráse velice skromné — dělej hodně plačtivý obličej a snad si přece vzpomenou na některou prázdnou židli v nějakém národním ústavě, kterou by mohli milostivě vyplniti tvou neúhlednou osobou.“

Tak mluvíval jsem nešťastníkovi do duše.

On přešlapoval obyčejně mlčky přede mnou, hryzl si nehty — a zatím již opět přemýšlel, jak by mne nějakou novou škrábanicí napálil.

Tak dostal mě i loni.

Jednoho dne přibelhal se ten literární invalida ke mně s okem divně zářícím a začal blouzniti o nové věci, kterou hodlá napsati. Takovým bývá vždycky, když se v jeho mozku vyhraní jakž takž obrys nového výtvoru. Hledíš-li pak do jeho radostně vzrušené tváře, posloucháš-li jeho nadšená slova, uvěříš opravdu, že chová v hlavě dílo znamenité, které třeba jen hoditi na papír, aby rázem ztekl hrad nesmrtelnosti.

jaké plátky — nevěděl jsem ani, že je váš časopis na světě — ale včera přinesl pan officiál ke ‚kohoutovi' tu čistou věc —"

„Mírněte se, pane! Vaše rozčilení je zcela zbytečné. Náhodou jmenujete se také Brouček — dokonce i Matěj Brouček — a náhodou jste také — —"

„Náhodou?!" vpadl mi do řeči pan Brouček v neumenšeném hněvu. „Snad mi nechcete namluvit, že má nějaký druhý Matěj Brouček také třípatrový dům na Starém městě, že je také svobodný, že chodí se mnou ‚na vikárku' k Würflovi a ke ‚kohoutovi', že si koupil jako já knížku o měsíci — he?"

Tak nápadná shoda mě arci zarazila. Proklatý Rousek! K vůli většímu pohodlí sebral i svého hrdinu prostě v nejbližším hostinci — i popis tváře dosti se shoduje —

„Ale milý příteli," chlácholil jsem rozzlobeného hosta; „kdyby nakrásně spisovatel byl užil vaší vzácné osoby, což na tom? Byl by to prostě nevinný žertík. Vždyť přece nikdo nebude myslit, že byste byl chtěl někomu vážně namluvit, že jste meškal na měsíci —"

„Ale — já jsem byl opravdu na mě-

sici!“ odsekl důrazně pan Brouček, vypjav prsa a vztyčiv hlavu.

Můžete si představit, kterak jsem na něho vyvalil oči. Hledal jsem v jeho obličeji známky žertu a nenašed jich, nabyl jsem přesvědčení, že mám před sebou šílence, který si popletl rozum čtením Rouskovy měsíční slátaniny, což by nebylo nic podivného.

Ale kdož vylíčí teprve můj úžas, když se pan Brouček vytasil s nezvratnými důkazy svého pobytu na měsíci, kteréžto důkazy laskavý čtenář najde na posledních stránkách této knihy! Dlouho zdráhal jsem se uvěřiti věci tak neslýchané, až konečně důkazy ty nad slunce jasnější zaplašily poslední stín pochybnosti.

Pak uznal jsem ovšem za svoji svatou povinnost nejen dáti panu Broučkovi náležité dostiučinění, nýbrž podati zároveň žasnoucímu světu pravdivou zprávu o měsíčních jeho objevech a příhodách, kteréž se mají k pošetilým smyšlénkám Rouskovy mystifikace jako dílo nesmrtelné k dětinské karrikatuře.

Již vidím v duchu radostný poplach, jaký knížka moje vzbudí po národě našem, jakou závistí naplní naše odpůrce. Konečně, konečně po-

dařilo se člověčenstvu prolomiti hráz, která nás tolik věků dělila od ostatního obyvatelstva všehomíra — na dalekém světě, kam dosud jen skrovničkou měrou vnikal zrak bádajících hvězdářů, stanula poprvé* i noha lidská a to noha prostého občana českého, který tím daleko převýšil slávu samého Kolumba!

Na konec podotýkám, že jsem toto dílko sestavil společně s panem Broučkem ve dlouhé řadě konferencí, k nimž nám pan Würfl s nevšední ochotou své místnosti propůjčil. Jest to plod mnohých probděných nocí, které jsme nezištně obětovali prospěchu člověčenstva a slávě jména českého.

Na královském hradě pražském, na vikárce, v den sv. arch. Michala.

S. Č.

---

* V jednom pražském žurnále potloukaly se sice letos v době okurek zprávy o nějakém cizím turistovi na oběžnici Venuši; ale dostačí, povíme-li, že ty zprávy pocházely z — Ameriky! Mimochodem konstatuji, že byl můj měsíční cestopis (vyjma úvod a doušku za první kapitolou) napsán dříve než onen americký humbug, což dosvědčí nakladatel a illustrátor této knihy.

I.

(Poetické líčení noci a svatovítského chrámu. — Čtenář seznamuje se s duševním životem pana Broučka. — Přelud zemětřesení. — Pessimistické rozjímání o zemi. — Přepodivný způsob, jakým se dostal pan Brouček na měsíc.)

Byla jasná letní noc. Velebný kolos svatovítský koupal ve stříbrné záři štíhlé svoje pilíře a květnaté fiály, své lehké oblouky s ozdobou kamenných krajek a vrhal na osvětlené svoje plochy fantastické stíny oněch kamenných úpon

a kmenů, že vypadal jako báječný chrám duchův, utkaný z kouzelných svitů a mystického šera.

V posvátném klidu dřímala zde ta zkamenělá hymna minulosti uprostřed mrtvého okolí; jen ze dvou oken starého stavení v těsné uličce, táhnoucí se za chrámem podél Jeleního příkopu, zářilo ještě pozdní světlo a zavzněly rušivé zvuky.

Zavrzly totiž dvéře vedoucí na ulici a z nitra ozvalo se: „No tedy s Pánembohem, pane Würfl!“

„Šťastnou dobrou noc, pane domácí! Račte nás brzy zase navštívit!“ odpověděl druhý hlas.

Na ulici vystoupila poněkud hápavým krokem tajeplná postava mužská, zahalená — Však nikoli! Vidím, že jsem z poetického, trochu romanticky zbarveného úvodu bezděky shupnul do střízlivé prósy a proto mohu již prostě říci, že pan Brouček opustil známou hradčanskou hospůdku „na vikárce“ a zvolna se vracel ku svému obydlí, ležícímu někde na Starém městě. Vracel se nad obyčej pozdě; ale nepřipouštěl si proto žádných starostí — doma za gardinami očekávala ho pouze „sirá poduška“, kterou však zatvrzelý náš panic, básníkovi navzdor, nikdy „neskrápěl hořkými slzami.“

Pan Matěj Brouček je sice domácím pánem, ale nenáleží dokonce k těm nadutým prázdným měchům, za jaké hladomřiví spisovatelé z nízké závisti pány domácí šmahem vydávají. Má přirozený důvtip a od terminu k terminu nazbyt času, aby vědomosti své v nejrůznějších směrech rozšiřoval. Činí tak ovšem bez určité soustavy jako těkavý ochotník, dle nahodilých podnětů a chvilkových libůstek. Následkem toho kupí se v jeho knihovně velmi míchaná společnost: knížka o chovu kanárků vedle mysterii svobodného zednářství, egyptský snář vedle díla o moderních soustavách kanalisace, návod k domácí výrobě likérů vedle Hýnova Dušesloví zkušebného, poučení o zákonu poplatkovém vedle dějin španělské inkvisice atd. A stejně pestrá směs vědomostí tísní se v jeho hlavě. Ale má při tom zdravý a dosti veselý názor života, který jen výjimkou bývá zakalen stínem pessimismu. Pak arci posuzuje velmi přísně a někdy s řízným sarkasmem denní události, nedostatky obecní správy, zřízení společnosti, nové zákony a jiné záležitosti veřejné. Ostatně měnívá se i v takových případech jeho škarohlídství pozvolna v jasnější a nadějnější rozmar, čím častěji se plní vysoká sklenice s lesklým

cínovým víčkem, za kterou obyčejně mívá své poučné přednášky.

Dnes přišel náš hrdina k panu Würflovi v neobyčejně pochmurné náladě, jejímž původem byl jeden z jeho nájemníků, svého povolání malíř; podrobnosti této afféry sotva by čtenáře zajímaly a proto je pomíjím mlčením. Poněvadž nenalezl pan domácí tentokrát v hostinci Würflově ani sourodé společnosti, zasedl si mlčky do kouta jako fakir a vytáhl z kapsy popularní spisek o měsíci, jejž sobě následkem nové vědecké libůstky cestou na Hradčany koupil. Zabral se do té knížky a hle! s každou kapitolou, kterou pravidelně ukončil zvoláním: „Ještě jednu, pane Würfl," snášela se z nadzemských oněch oblastí nová krůpěj balšámu v jeho rozrušenou duši. Když byla knížka konečně dočtena, shledal, že zbyl v hospůdce s hostinským samoten. Poručiv si novou sklenici, zapředl se s panem Würflem v živou debattu o soustavě kráterů měsíčních a pronesl na konec pevné přesvědčení, že měsíc navzdor nevěřícím učencům hostí živé bytosti, což pan Würfl s nápadným mrknutím na hodiny důrazně potvrdil.

Pan Brouček začal i snášeti důvody pro

svůj náhled, ale pohledy hostinského na hodiny opakovaly se tak hustě a okázale, že host nemohl nepoznati tendence jejich. Ukončil tedy

svůj výklad posledním douškem a vyšel do lunojasné noci.

Venku zastavil se před chrámem. Byl patrně uchvácen velebnou jeho krásou v magickém osvětlení měsíčním. Klonil se tu na pravo, tu na levo, jako by krásné jednotlivosti vznešené stavby oce-

ňoval z různých stran; chvílemi prohybal se daleko na zad, jako by chtěl prozpytovati nejvyšší hroty v koruně kamenného obra, a chvílemi nachyloval se zase hluboko v před, jako by vzdával hold pokory velebnému jeho majestátu. Ale pojednou upoutal všechnu jeho pozornosť zvláštní úkaz. Zpozoroval divnou nejistotu a pohyblivosť obrysů: přímky se jaksi kolísaly a vlnily, křivky se lámaly, pilíře pohybovaly se k sobě a od sebe jako štíhlé kmeny lesní větrem; sama věž účastnila se patrným kolísáním v obecném vzruchu, jejž těžko bylo vysvětliti jinak než náhlým zemětřesením... Pan Brouček ucítil sám na sobě podobné kolébání a jat bázní spěchal odtud.

Brzy však se upokojil. Úkaz onen byl zřejmě pouhý přelud. Zvolna kráčel dále kolem svatojirského kostela mezi pošmournými budovami směrem ke starým zámeckým schodům a prodlužoval si požitek romantické noční procházky častými oklikami s jedné strany ulice na druhou.

Pohled jeho zatoulal se bezděky k obloze hvězdnaté a spočinul na krásném úplňku. Klidně a snivě shlížela dolů ta jemná stříbrná tvář s neurčitými rysy, jež vynikaly jen slabě z osvět-

leného terče jako vtlačené kresby hostie. Pro pana Broučka měly arci nyní, co se stal hvězdářským ochotníkem, zcela jiný význam. Představoval si v nich ohromná pohoří, rozsáhlé doliny, vyhaslé sopky, zející rozsedliny. Přes to ustoupil opět brzy vědecký interes poetickému dojmu, s nímž se mísil pocit lehké bázně. Pan Brouček měl totiž některé podivnůstky, mezi nimiž byla utkvělá myšlénka, že náleží k lidem podrobeným tajemnému přitažlivému kouzlu měsíce. Neměl k domněnce své jiného podkladu mimo ten, že probudil se několikrát místo v posteli vedle ní na podlaze. Ale přes to zavíral vždy na noc pečlivě dřevěné okenice, aby nepronikla do ložnice ani nitka potměšilé stříbrné přízе, která by jej spícího mohla vytáhnouti kams na větrné štíty domů a voditi po úzkých římsách nad strašlivou propastí.

I teď prochvěla jím na chvíli ona bláhová bázeň. Ale pak si připomenul, že bdí, že v plném sebevědomí údy své ovládá a není tedy v onom bezbranném, trpném stavu, v němž nebeský zákeřník přepadává své oběti. Upokojiv se, pohledl domnělému nepříteli směle v tvář a brzy smířil se s ním tou měrou, že v něm nalézal čiré za-

líbení. Obrat ten zračil se v úvahách, jež cestou polohlasně pronášel.

Nevypadáš zle, ty bledý brachu tam nahoře! Usmíváš se tak tiše a spokojeně, jako bys neměl ani zdání o starostech a trampotách, jejichž domovem jest naše země! Ó jistě, že jsou tvoji obyvatelé šťastnější nežli my ubozí pozemšťané. Na tobě není asi domů, které by svým majitelům přinášely více svízelů a mrzutostí než potěšení, na tobě není mizerných mazalů a barvokazů, kteří patří do blázince nebo do kriminálu, a ne do pořádného domu, kde od nich domácí grešli činže neuvidí a za to zakusí zlosti, až ho svět omrzí. Ty neznáš jistě advokátův a berních úřadů, tvoji bydlitelé neztrpčují si navzájem živobytí úskoky a pomluvami, šejdířstvím a darebáctvím všeho druhu. Na tobě nevycházejí noviny, které by čtenáři každodenně kazily snídaní a bouřily žluč politickými jeremiadami a polemikami, zprávami o uprchlých zlodějích a nevypátraných vraždách, o podvodných bankrotech a zasedáních říšské rady. Ostatně ať na tobě jakkoli, hůře nežli u nás nemůže býti najisto. Na zemi je už k zoufání: všude lakotná rvačka o sousto chleba, boj stavu proti stavu, zášť národu proti národu,

válka všech proti všem. Každý den nějaké neštěstí na dráze nebo nějaký nový zakon — člověk by už věru nejlépe učinil, kdyby dal té blátivé kouli s Pánembohem!

Za této pessimistické samomluvy došel pan Brouček starých zámeckých schodů. Přes nízkou zeď zadíval se dolů, kde tměla se spousta domů, z níž trčely různotvárné věže a vížky do jasné záře měsíční. Avšak jen chvilku bavil se tímto pohledem; pak vzhledl opět ku měsíci, jat nyní skutečně jakousi kouzelnou přítažlivou mocí.

Skoro se ostýchám napsati, co následovalo. Vím, že jsou vědecké předsudky příliš mocné, než aby někdo mé historii uvěřil a nenazval jí hloupou báchorkou. Ale nemohu k vůli předsudkům těm líčiti věc jinak, nežli jak se skutečně sběhla.

Pan Brouček vylezl na zeď a kráčel s okem stále na měsíc upřeným zvolna po ní. Pod tou zdí táhne se po svahu hradčanského návrší nějaká rozsáhlá panská zahrada, v hořejší příkřejší části terasovitě upravená a na jednom místě opatřená dvojitými kamennými schody, jež v odstavcích od sebe se rozbíhají a zase sbíhají, vroubeny jsouce prolamovaným kamenným zábradlím v ba-

rokovém vkusu. Vedou vzhůru k malému zahradnímu domku, jenž vystavěn jest u samé zdi. Možná, že můj popis není zcela přesný; ale

nejsem Zolistou, abych k vůli dokonalé věrnosti v nejlepším odložil péro a běžel dříve na Hradčany podívat se na ty schody a na ten domek.

Pan Brouček kráčel tedy po zdi k domku. Nevím, je-li střecha jeho nad onu zeď tak málo povýšena, že se na ni člověk bez obtíže dostati může. Jisto jest pouze, že pan Brouček na dotčené střeše vskutku se ocítil. Vylezl na její hřeben a posadiv se tam rozkročmo, obemknul železnou větrnou korouhvičku. Oko jeho bylo dosud nezdolnou mocí upoutáno k luně a se směsí hrůzy a zvláštní rozkoše začal brzy pociťovat na celém těle působení magické síly. Proti vůli začaly se rozkročené nohy zdvihati na zad, výš a výše, již neseděl jízdmo, nýbrž ležel na břiše vodorovně na hřebenu střechy, drže se rukama pevně korouhvičky; ale v zadu zdvihaly se zvolna jeho nohy do vzduchu, již zdvihal se i dřík; již celé tělo, taženo silou nezdolnou, vznášelo se kolmo, hlavou dolů a nohama k nebesům, v povětří nad střechou pavilonu a toliko natažené ruce držely se křečovitě hrotu větrné korouhvičky. Avšak jejich síla byla slabá proti neznámé moci; pustily se posléze a — Newtonova důvtipná vědecká stavba rozpadá se tím v bídné trosky — pan Brouček padal s úžasnou rychlostí — nikoli k zemi, nýbrž směrem od země do nesmírného prostoru světového.

S děsným chvatem zapadala pod ním Praha do hlubiny, mizela se všemi podrobnostmi krajiny v jednotvárném povrchu velikého kruhu, který se rozšiřoval víc a více — ale pan Brouček neviděl již ničeho, neboť smysly jeho obestřela mrákota.

Čtenář již asi tuší z nadpisu, kam pan Brouček dopadl. Ano, pan domácí probudil se ze své mrákoty — na měsíci. — — —

Tuto první kapitolu a částečně i druhou převzal autor s některými potřebnými změnami z falešného cestopisu Rouskova, ponévadž se jakž takž shodovaly s pravdou. Ale všechno, pravšechno ostatní, co týž cestopis blábolil o měsíčních trpaslících a příhodách

pana Broučka na luně, byly pouhé, čistonité, nesmyslné a nestydaté výmysly Rouskovy, jež důstojně korunoval kapitolou poslední, kdež neostýchal se pronésti toto podlé obvinění:

„Milí čtenářové! Stal jsem se obětí mystifikace, která hledá sobě rovné v dějinách naší literatury.

Slyšte! Z celé historie výletu Matěje Broučka do měsíce jest pravda jen tolik, že člověk ten kdysi po půlnoci skutečně vyšel hápavým krokem z Würflovy hospůdky na Hradčanech, že klikatou poutí ku starým zámeckým schodům věnoval krásnému úplňku zmatený monolog, že bezúčelně vylezl na zeď, dělící tyto schody od nějaké vrchnostenské zahrady, a že spadl — nepadal však proti zákonům přírody nahoru do širého prostoru světového, nýbrž zcela přirozeně dolů do řečené panské zahrady, kde se k ránu probudil s nejšedivějším rozmarem na světě. Vše, pravím: vše ostatní jest pouhá, čirá, nestoudná lež, holá nejapná smyšlénka, kterou mi jmenovaný Matěj Brouček s neslýchanou drzostí pověsil na nos jedině za tím účelem, aby se mi „u kohouta“ a „na vi-

kárce“ mezi důstojnými sebe přátely na vrch hlavy vysmál.

Dostalo se mi právě nezvratných důkazů, že bídný ten lhář o měsíc nikdy ani z daleka nezavadil a že měsícovatosť jeho obličeje, jakož i zářivosť jeho nosu nesouvisí nikterak s nebeským oním světlem, nýbrž s něčím docela jiným.

A já bloud věřil mu jako písmu svatému, nastavoval za něho prsa oštěpům učenců! Arci, kdož mohl tušiti ďábelský klam za tou boubelatou tváří, která vypadá jako vtělená svatá prostota, a za těma vodnatýma, bledě modrýma očima, které zdají se hlásat: V sudě pravda!“

Všechny své vlastní lži, kterými snažil se vydati v posměch osobu pana Broučka a veliké jeho objevy, neostýchal se takto zlopověstný onen Rousek k dovršení své drzosti připsati na vrub napadené oběti!

Avšak ponechám již takové jednání spravedlivému soudu všech slušných lidí a podám čtenářstvu v následujících kapitolách pravdivé vylíčení toho, co vše pan Brouček na měsíci viděl i zažil a jak se nazpět na zeměkouli dostal.

II.

(Procitnutí. — Neobyčejné úkazy přírodní a pochybnosti pana Broučka. — Země měsícem. — Falešné váhy na měsíci. — Elegické rozjímání. — Pan domácí tančí kankan. — Kam se až dostaly Würflovy uzenky. — Logické kotrmelce pana Broučka s effektním zakončením kapitoly.)

Když mrákoty pana domácího minuly, shledal, že leží na dně jakési skalní rokle. Nad sebou pak uviděl překrásnou noční oblohu s jasnými hvězdami a srpovitým měsícem. Ale srp ten byl úžasně veliký a tak podivně zbarvený, že pan Brouček nedůvěřoval svým očím.

Ačkoliv si je chtěl pouze promnouti, udeřil se do nich prudce rukama. A když potom usedl, podivil se, s jakou neobyčejnou pružností skoro

samoděk se vztýčila, ba spíše vymrštila hořejší polovice jeho těla.

„Co se to děje se mnou?“ pomyslil si s úžasem a znovu rozhlížel se vůkol. Nemýlil se prve. Sedí opravdu v okrouhlé rokli, jejíž dno uprostřed se vypíná ve skalní kužel, tak že tvar kotliny dosti se podobá obrácené formě na bábovky. Hornina, z níž jest složena, září v nejjasnějším světle denním rozličnými krásnými barvami; ale nahoře rozpíná se tmavá, ba černá obloha noční, v níž myriady hvězd planou báječným leskem jako třpytné démanty, rozseté po smutečním rouchu. Mezi nimi svítí onen podivný půlměsíc — pan Brouček neviděl jaktěživ měsíc tak veliký a k tomu není tenhle ani stříbrný ani zlatý, nýbrž ku podivu pestrý; málem bys řekl, že hledíš z povzdálí na pěkný, zpola zastřený glóbus.

Pan domácí zavrtěl hlavou, a to mimo vůli tak prudce, že by si málem šíji byl vyvrtknul.

„Pane bože, co je to se mnou?“ mluvil k sobě pomaten. „Jsem dnes jako zplašený, jako bych měl v těle tisíc ďáblů. A kde to jsem? Nebe plno hvězd a zde v té rokli bílý den — jak je to možná? A tenhle měsíc —

kdo viděl kdy takový hrozitánský a takový strakatý měsíc! Mám nějaký ztřeštěný sen anebo jsem ztratil rozum?“

Pan Brouček byl skutečně jako v Jiříkově vidění. Konečně soustředil všechny myšlénky na otázku, co se s ním dálo, než upadl v bezvědomí nebo spaní, které skončilo tímto úžasným procitnutím.

Napjal paměť a brzy zachytil vůdčí nitku: připomněl si rozmluvu s panem Würflem o lunč a zastávku před svatovítským chrámem. Ostatní vzpomínky byly trochu kolísavé a nejisté, ale přece podařilo se mu stopovati svoji pouť ku starým zámeckým schodům, apostrofu, kterou věnoval měsíci, chůzi po hřebenu zdi, slezení zahradního domku a co následovalo, než úžasný pád do nesmírné hloubky či vlastně výšky pozbavil ho smyslů. —

A teď prošlehla mu hlavou hrůzná myšlénka, že byl magickou silou, jíž se od jakživa tak obával, skutečně vytažen až na lunu, kterou za své noční pouti na úkor země tak nadšeně velebil.

Bránil se té dobrodružné myšlénce. Vždyť nikdy ani neslyšel ani nečetl, že by byl měsíc někoho vytáhl výše než leda na štít nějaké

střechy. A pak — co by tomu řeklo učení o přítažlivosti země?

„Ne, ne!“ konejšil se, „je to myšlénka bláznovská! Vším je zajisté vinno jen to čertovské Würflovo pivo. Počkejme, podívám se na manšetu! — Hm, deset čárek — Inu, ovšem, teď je všechno jasné.“

Ale přece nebylo nic jasné. Co pan Brouček spatřoval, mohlo arci za pozemských poměrů býti leda výtvorem chorobně podrážděné obraznosti nebo smyslového klamu; avšak pan domácí cítil, že má hlavu a smysly zcela v pořádku, že je úplně střízliv, ba že navzdor oněm desíti čárkám na manšetě netrpí ani nejmenší stopou nějaké kocoviny.

„É!“ zvolal a vytal si notný záhlavek, ačkoliv se chtěl jen lehce udeřiti v čelo, „snad mi pomůže —“

Sáhl do náprsní kapsy pro knížku o měsíci, z níž u Würfla četl, ale ruka zajela tam bezděky s takovou prudkostí, že podšívku protrhla a knížka trhlinou na klín vypadla.

„Kýho výra!“ zabručel pan domácí. „Což mám najednou rtuť místo krve v žilách? Musím se krotit!“

Ale navzdor tomu předsevzetí pleskl se otevřenou knihou, kterou chtěl jen ku čtení zvednouti, silně do nosu. Když ji chtěl odšinouti, octla se zase až na klíně a dosti dlouho trvalo, než ji vpravil do náležité distance, aby mohl pohodlně čísti.

Utekl se k této knize, poněvadž ji na zemi přečetl jen povrchně.

Brzy našel tam, že na měsíční obloze září i ve dne hvězdy s koulí nebo srpem země svorně vedle slunce. A kde je toto?

Poobrátiv se trochu, spatřil na hvězdnaté obloze skutečně i slunce — vlastně nespatřil, poněvadž musil zavříti oči před úžasně mocnou, oslepující jeho září, účinkující jak ohromné, nad pomyšlení silné elektrické světlo.

Již nebylo pochybnosti, že pan Brouček skutečně dostal se na měsíc.

„Ó bože, bože, co jsi to na mne dopustil?“ zaúpěl. „Na měsíci! Toť strašné! To sahá věru nad lidský rozum. A přece nemohu o tom již pochybovat. Tahle rokle je patrně jedním z těch drobných kráteříků, kterými je místy povrch měsíce tak hustě obsypán jako dolíčky po neštovicích. A tamhle ten půlměsíc je vlastně země.

— Ach, bože, kdo si mohl pomyslit, že budu jednou na ni pohlížeti z měsíce, že se pro mne stane sama měsícem a s výše nebeské bude se ukrutně posmívati mému neštěstí!"

Znovu dal se do knihy, najde-li tam snad nějakou útěchu, ale když se dočetl, že přitažlivost měsíce činí jen $^1/_6$ pozemské, že tudíž našich 6 kilogramů váží tam pouze jeden kilogram, odložil knihu s hlubokým povzdechem: „Ach, nyní pochopuji, proč jsem se knihou praštil do nosu. Zdvihal jsem ji touž silou jako na zemi a ona je zatím zde na měsíci šestkrát lehčí."

Nebudu dále líčiti směs trapných myšlének a pocitů, jež nitrem Broučkovým vířily, a podám toliko závěrek jeho samomluvy: „Zde tedy sedíš, chudáku, opuštěn a samoten, na cizím, neznámém světě, více než 50.000 mil vzdálen od země, na kterou se již nikdy více nevrátíš. Hle, tam předaleko v nesmírném prostranství nebeském na tom divném půlměsíci, který je vlastně zemí, leží kdesi Praha, stojí tvůj dům a snad klepe právě v tu chvíli hospodyně s ranní kávou na tvoji ložnici... Nedočká se, nedovolá se... Dá vypáčiti dveře: postel nedotknutá, po pánovi ani stopy... Nastane hledání po městě, pátrání,

vyšetřování — snad padne i na Würfla podezření, že mne obral a vyhodil někam do Jeleního příkopu — a koncem konců rozmnoží moje aféra hezkou již řadu nevysvětlených vražd a neštěstí. V mém krásném domě budou hospodařiti roztomilí moji příbuzní, které jsem na zemi míval nejraději hodně daleko od sebe. Peníze, kterými jsem si pojistil slavný pohřeb, jsou marně vyhozeny. Ni prostý křížek nezůstane po mně na zemi; památka moje zajde tam beze stopy. Leda že snad někdy moji staří kamarádi, jdouce za jasné noci od „kohouta“ nebo od Würfla, mezi sebou prohodí: „Bylo to dnes pivko, co? Na tom by ani nebožtík Brouček neshledal chybičky . . .“ A nebudou tušiti, že ubohý Brouček šplhá zatím po měsíčních kráterech na krásném úplňku, k němuž snivě vzhlížejí na hvězdnatou oblohu —“

Pan Brouček zaslzel a oddal se zcela svému žalu.

Ale po chvíli ohlásil se jiný pocit: nehorázný hlad. „Zde toho kamení se nenajím,“ pravil k sobě pan domácí. „Především je třeba, abych vylezl z té proklaté žumpy a rozhlédl se trochu dále po měsíci.“

Vstal — ba pěkně vstal! Vyskočil, vymrštil se jako pružcový míč vysoko od půdy. A chtěje se přiblížiti ke svahu kráteru, činil to větrnými poskoky a smělými pirouettami, za které by se nemusil styděti ani Mošna. Jeho pozemští přátelé byli by ustrnuli, kdyby byli spatřili obtylou a rozšafnou osobu pana domácího tančiti nejsvižnější pařížský kankan.

„Uf! Uf! Prožluklá měsíční lehkost!“ oddychoval si náš bezděčný tanečník, když přivedl své tělo jakž takž do rovnováhy.

Vzpomněl si při tom na odloženou knihu. Zvedl ji a vstrčil do pravé náprsní kapsy, poněvadž levá — jak víme — byla protržena. Ale tu zavadil o jakýs balík. Vytáhl jej a vzkřikl radostí.

Za své poslední osudné návštěvy u Würfla snědl dva párky vídeňských uzenek s křenem.

Poněvadž byly výtečné, poručil si da capo a dal si zabaliti ještě čtyři párky do papíru pro domácí požitek. Tyto čtyři párky objevily se teď před radostným jeho zrakem.

Prohledal na spěch i ostatní kapsy. Na zub nenašel tam sice již ničeho, ale přesvědčil se s potěšením i podivením, že při děsném pádu na měsíc neztratil ani zbla: tobolka, hodinky s přívěsky — tehdáž nebyly to ještě stříbrné půlměsíčky — nůž s vývrtkou, pivoměr a gumová páska s porcelánovým knoflíkem k označení sklenice, zkrátka všechno bylo na svém místě.

Pan Brouček dal se s chutí do uzenek. Ale poněvadž se mu lehké nohy ustavičně plašily a jídlo při tanci nevalně se daří, uvelebil se opět na zemi či vlastně na měsíci, ovšem s náležitou opatrností, aby příliš prudkým nárazem část k sezení nejpotřebnější snad vážně nepoškodil.

Náš hrdina mžikem slupl tři párky, ale u čtvrtého se náhle zarazil. Napadlo mu totiž: „Což mají-li snad přece učenci pravdu, že není na měsíci žádného zvířectva ani rostlinstva? Čím bych se tu pak živil? Ó, bože! Musil bych

bídně zahynouti hladem a zároveň žízní, poněvadž prý tu není také ani krůpěje vody, nemluvě-li piva!"

Při té myšlénce ztrnul pan domácí ledovým dechem hrůzy.

Ale za chvilku se vzpamatoval.

„Ne, tak zle nebude! Učenci se mohou mýlit! Ba, věru, mýlí se — šeredně se mýlí. Však jsem si myslel vždycky: což mohou páni professoři vědět o měsíci, o který z nich žádný ani nohou nezavadil. A tu je důkaz: Povídají, že země všecko k sobě přitahuje — a mne pustila až na měsíc! Povídají dále, že prý není na měsíci žádného vzduchu. Kdyby to byla pravda, nemohl bych zde dýchati — a hle! jsem dosud bohudíky živ a zdráv!"

Tato úvaha potěšila pana Broučka nad míru.

„Tedy žádné přílišné strachy, Matěji!" povzbudil se skoro vesele. „Ten poslední párek schováš sice pro kmotra Příhodu; ale na nejhorší nemusíš ještě pomýšlet. Je-li na měsíci vzduch, je tu jistě také voda, a je-li zde voda, jsou tu i byliny a dojista i zvířata. Ba, svou hlavu dávám v sázku, že zde žijí také nějací rozumní tvorové jako jsme my lidé na zemi

Vždyť to dá rozum, že musí být měsíc obydlen. K čemu pak by jinak byl? Či snad jen k tomu, aby nahlížel necudně do oken hezkým děvčátkům nebo aby svítil mokrým bratrům na cestu z hospody? A jsou-li na měsíci rozumní obyvatelé, musí se také něčím živiti a něco píti. A že rozumní tvorové nepijí jen vodu, rozumí se samo sebou."

Tento logický circulus vitiosus rozjařil pana Broučka tou měrou, že vyskočiv neopatrně, skoro na sáh do vzduchu vyletěl.

A když nazpět dopadl, zatmělo se náhle vůkol něho a cosi zašumělo nad jeho hlavou.

III.

(První měsíčan. — Divné uvítání. — Čechové na měsíci! — Zvláštnosti měsíční češtiny a návěští o první pozemské gramatice měsíčtiny.)

Pan Brouček pohlédl vzhůru a spatřil podivnou lidskou podobu, vznášející se nad ním v povětří na okřídleném koni. Stříbrné podkovy a bělostná křídla mohutného oře, ušlechtilý obličej ztepilého jezdce, s vavřínovým věncem v rozpuštěných kadeřích, s jakýmsi varitu podobným

stříbrostrunným nástrojem v náručí a s jakýmsi dlouhým talárem, protkaným stříbrnými hvězdami — vše to poskytovalo obraz velmi krásný, ale zároveň ode všeho, co vídáme na zemi, naprosto rozdílný. Jezdec i kůň podobali se totiž spíše mlhovým obrazům, jaké nám ukazují

majitelé optických divadel, nežli útvarům z masa a krve: tak vzdušná, jemná, skoro průzračná byla jejich těla, o nichž se mohlo plným právem

užiti básnického rčení, že byla utkána z lehkých oblaků a měsíční záře.

Také jezdec zpozoroval patrně pana Broučka, neboť spustil se dolů a sestoupil s křídlatého bělouše.

Tak stáli oba naproti sobě: Brouček na dně kráteru, podivný zjev na jeho valu, a poněvadž tento nebyl vysoký, viděli si dobře do obličeje. Brouček spatřil nyní zřetelně tahy neznámého i podivil se přejemné, průsvitně bledé pleti jeho tváře; spočívalo na ní cosi jako snivá, stříbrná zář luny.

Postava odvrátila napolo hlavu a napřáhla proti našemu hrdinovi dlaně týmž způsobem, jakým herec na jevišti coufá před hrozným zjevením.

Pak zadrnkala o struny svého varita a zvolala zpívavým hlasem: „Ha, ký to netvor děsí můj ustrnulý zrak? — Zda smyslů klam tě splodil, či věčné noci mrak?“

Rozumí se, že takové přivítání panu Broučkovi hrubě nelichotilo; ale kritická situace velela mu potlačiti svou nelibost.

„Jsem obyvatel země," odpověděl tedy klidně, „kterého zlý osud hodil na tento daleký svět. A mám patrně čest mluviti s obyvatelem měsíce —?"

Měsíčan probral se z uleknutí a ve tváři jeho zračilo se nyní jen veliké podivení.

„Co slyším, ha! tys plodem charých zemských niv? — Ký v naše světlé stany přenesl tě div? — Ó, země syn jsi jistě, neb náš jasný byt — jak moh' by takou stvůrou zář svou poskvrnit!"

Po té zadíval se bedlivěji na pana Broučka s netajenými známkami ošklivosti.

Náš hrdina pravil s povzdechem: „Nedivím se, že vypadám pro Vás podivně. Vždyť Vy navzájem — hm — mně navzájem — hm hm —". Pan Brouček spolkl štiplavou odvetu a pokračoval nevinně: „Ostatně Vás ujišťuju, že jsem se na měsíc samovolně nedotřel a že bych ze srdce rád na země-

kouli se vrátil, jen kdybych věděl jak. Jakás neznámá síla odtrhla mne z čista jasna od země s takovou prudkostí, že jsem pozbyl smyslův, a když jsem z omráčení procitl, byl jsem již zde. Buď učinil bůh se mnou nějaký zázrak, kterýmž jsem potrestán za hříchy své, anebo si ztropil ďábel ze mne pekelný žert.“

Měsíčan se zamyslil a také pan Brouček použil té přestávky, aby spořádal své zmatené myšlénky. Byv před tím všecek zaujat neobyčejným zjevem, uvědomil si teprve nyní překvapující faktum, že měsíčan mluvil česky. Sice češtinou trochu zvláštní, s neobvyklým přízvukem, ale přece česky.

Měsíc českou půdou! Jaká to zvěst! Jaká útěcha pro náš ubohý národ! Povrch měsíce obnáší asi třináctý díl povrchu zemského a dle pozorování Broučkových možno souditi, že jest dosti hustě obydlen. Právem tudíž lze se domnívati, že počet populace měsíční činí asi třináctý díl obyvatelstva zeměkoule, tedy snad více než 100 milionů měsíčanů — a tyto miliony jsou rodní naši bratří!

Rázem tedy stáváme se největším národem evropským a smíme pohrdlivě shlížeti na Němce,

Francouze i Rusy — který z národů těch může se pochlubiti, že má bratry až na měsíci, že jazyk jeho sahá až do hvězdných oblastí?! S jakou pýchou rozšíříme svou národní hymnu o sloku:

Kraterů kde jícny zejí,
kužely z nich jasné čnějí,
kde se šklebí tisíc rýh
po rovinách kruhových —
i tam žije Čechů plémě,
na měsíci domov můj!

Nyní konečně můžeme si v bezpečí oddechnouti po dlouhém krušném zápase o zachování své národnosti. Můžeme složiti ruce v klín a klidně přihlížeti, jak tajní i zjevní germanisatoři o překot usilují o naše vyhlazení, ba můžeme v moudré umírněnosti sami němčině do kořán otvírati všechny brány svého národního života — neboť kdyby nakrásně poslední Čech zmizel s povrchu zemského, národ český tím přece nezahyne: ont bude žíti dále na měsíci, kam neproniknou bohdá nikdy ani agenti Schulvereinu, ani zákopníci státní řeči, ba ani Moltke se svými armádami.

Jinak by nám arci možná komunikace s měsícem přinesla též ohromné výhody. Považte si jen, kdyby nyní po návštěvě zaoceanských hostí zavítal k nám ještě divadelní balon z měsíce. Jaké teprv nadšení by uchvátilo náš národ a jaký vztek by zalomcoval našimi odpůrci. A kdyby vláda tu měsíční demonstraci zakázala, učinili bychom prostě sami výlet na měsíc, kde bychom pak mohli pořádati průvody, odbývati tábory, řečniti a banketovati po libosti srdce svého. Myslím, že by naši vůdcové na vládě nám přátelské snadno vymohli, abychom směli vůbec na měsíci užívati všech práv základními zákony státními nám zaručených, jichž vykonávání na zemi je nemístné.

Pravil jsem, že je měsíční čeština trochu zvláštní. Pokusím se dle zpráv pana Broučka nastíniti tyto zvláštnosti. Nemohu se arci zhostit obavy, že svým výkladem nikomu se nezavděčím. Mezi učenci vzbudí filologický pokus laika leda úsměv opovržení a širší obecenstvo přejedlo se právě ve sporu o rukopisy, jazykozpytu až do oškliwosti. Obmezím se tedy na věci nejhlavnější.

Měsíčané pronášejí svou češtinu s divným

zpíváním, protahováním, kroucením, vzlykáním, syčením, šeptáním a burácením — zkrátka způsobem, jakým se náš jazyk na zemi nikde nemluví, leda snad na našich divadlech, kde někteří herci snaží se také — zejména v tak zvaných klassických kusech — mluviti způsobem všemu pozemskému mluvení co nejméně podobným.

Slovník měsíčtiny vymýtil množství slov v pozemské češtině obyčejných, klada místo nich slova méně obvyklá neb docela nezvyklá, nebo všelijak je opisuje. Tak na příklad neříká se v měsíčtině nikdy prostě „oko“, nýbrž „zor“ nebo „hled“ (při ženských zhusta „hvězdička“ nebo „pomněnka“ — užívání některých slov výhradně při krásném pohlaví je také charakteristickým znakem měsíčtiny!); ne „ústa“, ale „rtové“ (při ženských „maliny“ nebo „korály“); ne „zuby“, ale „šňůry perel“; ne „vlasy“, nýbrž jen „kadeře“, „kštice“, „čupřiny“, „temná mračna“, „zlatý déšť“; ne „louka“, nýbrž „květnatý koberec“; ne „voda“, nýbrž „vláha“, „tůň“, „zrcadlo“, „křišťál“; ne „obloha“, nýbrž „blankyt“, „azur“, „hvězdnatý baldachýn“; ne „bílý“, „modrý“, „zelený“, „žlutý“, nýbrž „liliový“, „sa-

fírový", „smaragdový", „zlatý"; ne „šel" nýbrž „kráčel", „ubíral se" (při ženských „chvěla se", nebo „vznášela se", což je ostatně při vzdušných měsíčankách případnější, nežli při sebe útlejších hrdinkách pozemských básníků); ne „usnul", nýbrž „klesl v náruč spánku" a t. d. Některá přídavná jména srostla v měsíčtině s tím neb oním podstatným tak, že tvoří obé nerozlučný celek. Řekne-li měsíčan na příklad „omšený", nemůže následovati nic jiného nežli „balvan", jakož naopak tento nikdy bez omšenosti se neobejde. Takové srostliny jsou dále „svěží zeleň", „hedbávná řasa", „snivý zrak", „tajemné kouzlo", „nedozírná propast", „andělská bytost" a t. d. a t. d. Měsíčtina má i několik pozemské češtině zhola neznámých slov, jichž pravého smyslu se pan Brouček nedohádal, na příklad: „znoj", „tes", „chvit", „charý", „drásá", „romoní" a t. d. Některých slov užívají měsíčané s obzvláštní zálibou, vplétajíce to neb ono do každé téměř věty; jsou to zejména výrazy: „peruť", „prapor", „démant", „éther", „hvězda", „kouzlo", „láska", „ideál", „taj", „vidina", „vesmír", „věčnost" a podobná. Nejhustěji však užívají citoslovců: „ach", „ó", „oj", „hoj", „ha", „chachá", „běda" a t. d.

V ohledu mluvnickém sluší poznamenati, že měsíčtina úzkostlivě se vyhybá všem formám na zemi běžným a pracně vyhledává tvary nejméně obvyklé. Neříká tedy nikdy „dcera“, „hosta“, „dereš“, „šeptají“, „může“, „plane“, nýbrž „dci“, „hostě“, „déřeš“, „šepcí“, „můž'“, „plaje“ nebo „plá“.

Co konečně stavby vět se týče, řídí se měsíční čeština pravidlem, že sluší přirozený slovosled roztrhati a přemetati tak, aby stálo práci co možná největší, shledati ty kusy opět dohromady a vypátrati pravý jejich smysl. Vhodným příkladem bude měsíční věta: „Po vysoké kmitavý věčné před starého chrámu oltářem lampy svit, plaché do pestrých metaje gótických oken květů paprsky, soumrakem se potácel klenbé.“

Zdá se vůbec, že jest hlavní snahou měsíčanů mluviti a psáti tak, aby jim posluchač a čtenář rozuměl co nejméně.

Ale poněvadž by asi ta měsíční hlubokomyslnost leckomu nebyla po chuti a jelikož kromě toho, jak se zdá, měsíčané mluví v jambech a rýmech, kteréž mají u nás ještě méně upřímných příznivců, podám v následujících ka-

pitolách řeči našich měsíčních bratrů většinou jen v obyčejné pozemské próse.

Ostatně podotýkám, že vyjde za krátko stručná mluvnice měsíčtiny, kterou naši přední filologové, pp. profesoři Gebauer, Hattala a Kvíčala (seřaděno dle abecedy) na základě materiálu panem Broučkem sebraného v několika přátelských schůzích se vzornou ochotou sestavili.

IV.

(Výklady měsíčního básníka a jeho dobré srdce. — Měsíční krajina. — Pomníkové aleje. — Vzájemné představení. — Debatta o lásce. — Filosof ve výslužbě. — Poesie a próza.)

Měsíčan, probrav se z myšlének, vysoukal ze svého taláru jakousi tenkou látku v podobě a velikosti řádného prostěradla, záhadného určení.

Pak pravil: „Ó, zaslepenosti pozemská! O trestu mluvíš, kde bys měl velebiti tajemnou příhodu, která tě přenesla sem?! Věz, že v nekonečném řebříku tvorů, obývajících vesmír, jsme my měsíčané stupněm vysoko povzneseným nad hrubé obyvatelstvo země, nesmírně bližším velebnému praduchu světa. Tvoříme již přechod, abych tak řekl, od bytostí tělesných k pouhým duchům. Naše tělo není surový balvan hmoty, tížící a zdržující ducha jako těžká železná koule

za patou spoutaného vězně, nýbrž jen lehký vzdušný obal, popřívající vyššímu duchu našemu téměř úplné volnosti. Jen porovnej, ubohý pozeměšťane, ten sprostý masitý žok, v němž se pachtíš, s mým jemným tělesným pouzdrem!“

Při tom vypjal se měsíčan, rozpřáhnuv ruce, jako když předstupující provazolezec slibnou attitudou obecenstvu dává tušiti svoji pružnost, a pan Brouček byl v pravdě udiven vzdušnou hebkostí štíhlého jeho těla, kteréž se pohybovalo s lehkostí pírka a pohrdati se zdálo všelikou oporou, jako by se vznášelo volně v povětří.

Tím je tedy nadobro rozhodnut davný spor učenců o životě na měsíci a místo fantastických, namnoze směšných domněnek máme dokázanou pravdu. Měsíc není ani mrtvou škvárou, jak hlásali jedni, aniž chová jakýsi pochybný život jenom na dně svých kruhových plání nebo v nějakých dutinách sublunárních, jak připouštěli jiní, nýbrž zahalen jsa — jak uvidíme — na celém povrchu v bohaté roucho báječné vegetace, má i vysoce organisované, myslící a cítící obyvatele. Tito nejsou ani obři Pythagorejců, ani pitvorní trpaslíci novějších povídačů, nýbrž mají zcela velikost i podobu lidskou a liší se

od nás jen ušlechtilejším vzhledem a řidší, lehčí hmotou svého jemnějšího, éthericky lehounkého těla.

„Tento tělesný nádech," pokračoval obyvatel měsíce, „vyžaduje na nás tak málo služeb, že můžeme věnovati téměř celý život své vznešenější vnitřní bytosti, užívajíce jen čistých rozkoší duševních, slouží ce jen svým jasným ideálům. Jak nízký a hrubý je naproti tomu život váš! Známe jej dosti dobře. Následkem většího objemu země, svých lepších dalekohledů a bystřejších zraků můžeme znamenitější výtvory pozemského obyvatelstva a pohyby větších jeho davů jakž takž pozorovati a vyšší

náš důvtip dovede si na tom základě sestaviti dosti úplný obraz vašeho žití, věnovaného větším dílem jen všední lopotě neb ukájení smyslných chtíčů a zřídka jen prozářeného pablcsky ideálního světa. Nepochopuji, jaká moc tě přenesla na měsíc, ale jisto jest, že se ti dostalo tím přenešením vzácného vyznamenání a povýšení. Snad vyvolil tě praduch světa k velikému poslání, abys poznal vznešenější život měsíční a po svém návratu stal se na zemi prorokem a šiřitelem ušlechtilejších snah. A jestliže se nevrátíš, blahořeč osudu, že alespoň ty sám můžeš očistiti a povznésti svou hrubou pozemskou bytost na jasných paprscích dobra a krásy!“

Pan Brouček nebyl příliš nadšen takovou vyhlídkou. Byl na zemi zcela spokojen se svým způsobem života a netoužil nikterak po věcech, které se povznášely nad všední jeho požitky. Dobrý oběd, řízný nápoj a náležité pohodlí stačily mu úplně k vezdejšímu blahu. Knihovna jeho obsahovala jen takové spisy, které mohl čísti v příjemném klidu, beze všeho vzrušení a rozechvění. O básnících mluvíval jen s úsměvem sarkastickým a na divadle, které navštěvoval jednou za uherský měsíc, miloval jen rozpustilé

od nás jen ušlechtilejším vzhledem a řidší, lehčí hmotou svého jemnějšího, éthericky lehounkého těla.

„Tento tělesný nádech," pokračoval obyvatel měsíce, „vyžaduje na nás tak málo služeb, že můžeme věnovati téměř celý život své vznešenější vnitřní bytosti, užívajíce jen čistých rozkoší duševních, sloužíce jen svým jasným ideálům. Jak nízký a hrubý je naproti tomu život váš! Známe jej dosti dobře. Následkem většího objemu země, svých lepších dalekohledů a bystřejších zraků můžeme znamenitější výtvory pozemského obyvatelstva a pohyby větších jeho davů jakž takž pozorovati a vyšší

náš důvtip dovede si na tom základě sestaviti dosti úplný obraz vašeho žití, věnovaného větším dílem jen všední lopotě neb ukájení smyslných chtíčů a zřídka jen prozářeného pablesky ideálního světa. Nepochopuji, jaká moc tě přenesla na měsíc, ale jisto jest, že se ti dostalo tím přenešením vzácného vyznamenání a povýšení. Snad vyvolil tě praduch světa k velikému poslání, abys poznal vznešenější život měsíční a po svém návratu stal se na zemi prorokem a šiřitelem ušlechtilejších snah. A jestliže se nevrátíš, blahořeč osudu, že alespoň ty sám můžeš očistiti a povznésti svou hrubou pozemskou bytost na jasných paprscích dobra a krásy!“

Pan Brouček nebyl příliš nadšen takovou vyhlídkou. Byl na zemi zcela spokojen se svým způsobem života a netoužil nikterak po věcech, které se povznášely nad všední jeho požitky. Dobrý oběd, řízný nápoj a náležité pohodlí stačily mu úplně k vezdejšímu blahu. Knihovna jeho obsahovala jen takové spisy, které mohl čísti v příjemném klidu, beze všeho vzrušení a rozechvění. O básnících mluvíval jen s úsměvem sarkastickým a na divadle, které navštěvoval jednou za uherský měsíc, miloval jen rozpustilé

frašky, nebo svižné operety s bohatou výpravou a hojným baletem. Byl epikurejcem, nechápajícím, jak se může kdo rozčilovati pro věci, jichž nelze viděti a hmatati, a mráz obcházel ho při pouhé myšlénce, že by měl kdy pozemský život zaměniti ideálními slastmi pouhého ducha.

Měsíčan vykládal si jeho mlčení radostným pohnutím a dokončil laskavě svou řeč: „Jsem patrně první měsíčan, který se s tebou setkal, a pokládám to za pokyn nejvyšší bytosti, abych se stal tvým průvodcem na měsíci a tvým učitelem na dráze k ideálnímu životu. Tvůj surový zjev odpuzuje mne sice, ale mocnější je v mém nitru útrpnost s tebou, ubohý bídný tvore! I k nejnižšímu vyvrheli tvorstva sklání se soucitně věčná láska a nekonečné slitování.“

Hlas jeho udušen byl vzlykotem a proudy slz vyřinuly se na bledé tváře, kteréž ponořil na hodnou chvíli hluboko do onoho záhadného prostěradla.

„Děkuju vám srdečně,“ pravil pohnut náš hrdina a pomyslil si: Zdá se, že má ten měsíčan srdce neobyčejně dobré a měkké.

„Nuže, pozemšťane, vystup nahoru a pojď se mnou!“ vyzval ho selenita.

Když pan domácí z kráteříku vystoupil, byl přímo okouzlen obrazem, který se rozestíral kolem něho.

Stál v krajině vskutku báječného vzhledu a osvětlení.

Jakž by se zastyděli učenci, kdyby spatřili pravý obraz měsíční krajiny, kterou nám představují jako vyprahlou kamennou poušť bez nejmenšího nádechu prsti, beze stopy vegetace, pokrytou jen nesčíslnými krátery vyhaslých sopek, prorvanou hlubokými rozsedlinami a obklopenou divokými spoustami úplně nahých skal, pnoucích příšerně k nebesům své bizarní, žádným lesem nevěnčené, žádnou bystřinou nesvlažované, ni nejslabší známkou vegetace neoživené stěny, hřebeny, vrcholky a hrany! Obraz, v němž milostivě jen připouštějí neobyčejné effekty, způsobené rozmanitými fantastickými útvary a stkvoucími barvami různých sopečných hornin.

Zatím — — Ó, že dostal se na měsíc právě pan Brouček, který nemá v sobě ani nejslabší poetické žilky! Ó, že nejsem poetou bo-

hem posvěceným alespoň já, abych vytušil z chudých prosaických drobtů Broučkova líčení třeba jen mdlý odlesk čarovné krásy, kterou spatřil!

Žel, nezbývá mi než přenechati obraznosti čtenářů, aby sama vyplnila ty nuzné obrysy, které v následujících řádcích zběžně načrtávám nejapnou rukou.

Krajina, jíž ubíral se náš hrdina s měsíčanem, byla ozářena prazvláštním, nevýslovně krásným a magickým světlem, překonávajícím vše, čeho na obrazech svých v effektech světelných dostihli nesmrtelní mistři. Toto osvětlení samo stačilo, aby vdechlo i nejvšednější krajině kouzelný půvab. Ale zde jevily se v těch čarovných svitech a stínech tvary a barvy, kterými na zemi ani nejbujnější tropická příroda nikdy neopojila zraky lidské. Stříbrné kmeny, nesoucí skvostné koruny obrovských listů smaragdových, přepodivně zpeřených, cípatých a řasnatých, svlačce, proplétající všechno jako démantoví a safíroví hadi, květy, podobající se zcela obrovským motýlům, a motýlové zcela podobní obrovským květům, perleťový vzduch, fialové a pomerančové stíny lesní, z nichž svítily rubínové houby zvýší chalup, opálové tůně vodní s titanskými ame-

thystovými růžemi báječných leknínů, jantarový

opar, přecházející v dálce v ultramarinovou mlhu s topasovým obzorem — —

Ne! Odkládám bídný štětec. Pozoruji, že nedovedl jsem nastíniti než docela všední kra-

jinu pozemskou. Čtěte si jenom naše básníky a shledáte, že spatřují perleťový vzduch, opálovou vodu a topasový obzor v nejstřízlivější krajině české.

„Á — á — to je krása!“ ulevil svému obdivu sám pan Brouček.

„Ó, božská přírodo!“ volal nadšeně měsíčan. „V prachu kořím se před tebou, ty prazdroji nekonečné krásy. Ó, velebná matko všeho žití, v slzách neskonalé vděčnosti líbám obrubu tvého královského roucha — —“

Klesnuv na kolena líbal trávu s křečovitým vzlykáním u vytržení tak divokém, že ho pan Brouček chvilku za šílence pokládal a z hluboka si oddechl, když povážlivé to nadšení šťastně minulo.

Šli spolu dále rozkošnou krajinou. O chůzi v pozemském smyslu nelze vlastně mluviti. Měsíčan chopil se svého varyta a loudě ze stříbrných strun líbeznou melodii, poskakoval k tomu v lehounkém tanečním kroku, podoben králi Davidovi, když tančil před archou úmluvy. Také křídlatý kůň, kterého vedl za stříbrnou otěž, poskakoval za ním do taktu, což vypadalo velmi

pěkně. Pan Brouček skákal nevolky s nimi, ale tanec jeho vymykal se všemu rhytmu a nebyla

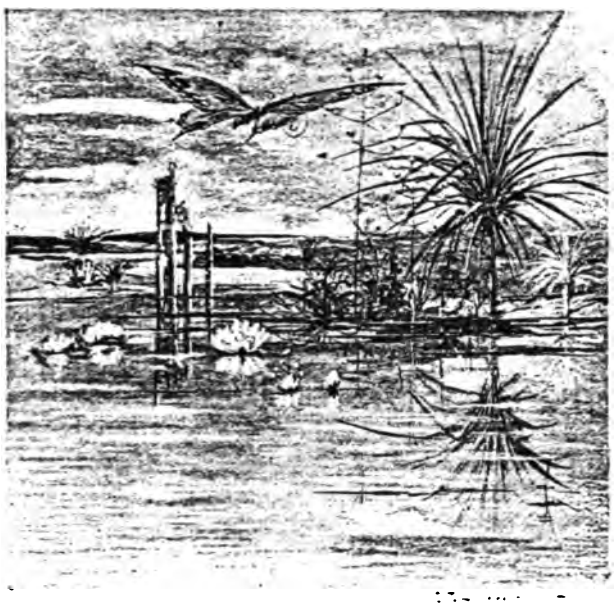

v něm ani stopa té lahodné grácie, s jakou hopkoval jeho průvodce.

„Krása proniká všechny, i nejvšednější úkony našeho života," vysvětloval měsíčan. „Všechny naše

pohyby odměřeny jsou podle zákonů esthetiky. A tak mění se i naše chůze v rhytmický tanec, provázený případnou hudbou.“

Brzy dostali se na širokou cestu, při níž s obou stran stála řada nějakých soch, táhnouc se jako pomníková aleje do nekonečné dálky.

Měsíčan vysvětloval Broučkovi, že na měsíci podél cest nesázejí se stromy, nýbrž staví se pomníky znamenitých básníků, filosofů, malířů, skladatelů a jiných celebrit, aby chodci při každém kroku povznášeli se jednak uměleckým provedením soch, jednak vzpomínkou na krásná díla vytesaných veleduchů.

„Ale kde naberete se tolika slavných mužů?“ divil se Brouček.

„Ó, můj zlatý," odpověděl hrdě měsíčan, „máme jich nejen dosti pro všechny silnice, cesty a pěšiny, nýbrž vybývá jich ještě tolik, že začínáme sochami svých velikánů zalesňovati holé stráně. My měsíčané jsme téměř veskrze slavní. Jedni zvěčňují se pérem, štětcem, dlátem, zpěvem, hudbou; kdo sami v žádném tom oboru vyniknouti nedovedou, proslavují se vynalezáním nových uměleckých směrů, posuzováním a poučováním činných umělců, velebením tvůrčích velikánů, načež se tváří, jako by oni sami jim k té velikosti byli dopomohli, nebo tepáním všeho všudy, aby budili domnění, že duchem vysoko vynikají nad veškeré svoje okolí — zkrátka, stávají se věhlasnými kritiky a esthetiky; a kdo ani nejbídnější posudek napsati nedovedou, snaží se vyniknouti alespoň jako mecenášové a příznivci umění."

Pan Brouček mohl si pomyslit, jak vítaný poklad by se na měsíci otevřel našim illustrovaným časopisům, jimž se pomalu již začíná nedostávati pozemských českých celebrit pro první stránku. Ale nepomyslil si to, poněvadž se o takové časopisy hrubě nestará, a řekl jen k sobě: No, děkuju pěkně, tedy sami umělci! Kam jsem

se to dostal! Zdejším domácím pánům nezávidím — měl jsem na zemi jen jednoho malíře a toho mi byl sám čert za nájemníka dlužen!“

„Já sám jsem básníkem,“ poučoval ho dále měsíčan, „a jméno Hvězdomír Blankytný rozléhá se, bez chlouby, zvučně po celém měsíci.“

Jestliže měsíčan myslil, že tím básnictvím pozemšťanu imponoval, zmýlil se velice.

Pan Brouček usmál se pohrdlivě a prohodil jen: „Hvězdomír Blankytný! Toť ňáké jméno!“

„Diviš se mu? Toť přece jméno zcela obyčejné. Jak ty se jmenuješ?“

„Tak s vysoka ne, jako vy,“ odvětil Brouček s důrazem na tom zdvořilém plurálu. „Jen Matěj Brouček.“

„Brouček! Tedy i jména svoje sbíráte vy ubozí pozemšťané v nízkém prachu! Vypůjčujete si je od bídného hmyzu! — A jaké je tvoje povolání?“

„Jsem domácí pán.“

Teď zase byl zklamán náš hrdina domnívaje se, že učiní svou odpovědí na měsíčana dojem.

Blankytný tázal se totiž: „Domácí pán? Co je to?“

„Tak! To je pěkné! Neznají zde ani domácích pánů!“ zabručel pan Brouček potichu a vysvětloval: „Mám dům, třípatrový pražský dům, bez dluhů —“

„Po domě se neptám. Chci věděti, co jsi na zemi konal.“

„To je otázka! Co jsem konal! Jako by neměl domácí pán práce a starostí od rána do večera. Tu na tebe přiběhnou, že kamna kouří, tu zase, že neteče voda, pak zas abys hlídal toho proklatého malíře anebo běhal na úřad —“

„Nemluv o takových nicotnostech. Pověz, čím jsi sloužil věčným ideálům, v jakém oboru jsi rozšiřoval říši krásy?“

„Krásy?“ Pan Brouček nemohl se ubrániti úsměvu. „To je zase moc pěkná otázka! O krásu jsem se mnoho nestaral. Leda, že jsem dal bílit průčelí, když to magistrát nařídil.“

„Bílit —! A to jmenuješ sloužením krásе! Ó, vidím, že nemáte vy ubozí pozemšťané ani nejslabšího tušení, co je krása. Ach, jak vás lituji, jak jste nešťastni!“

A měsíčan, rozbaliv znovu onen velký kus látky, dal se do hlasitého pláče.

Pan Brouček se již rozzlobil. „To není člověk, to je tvaroh!“ hučel do sebe. „Teď se dokonce rozpláče nad tím, že dávám bílit dům.

Už pochopuju, proč bere s sebou místo kapesníku hned celé prostěradlo.“

Měsíčan, vyplakav se, učinil novou otázku: „Snad vy pozemšťané ani nevíte, co je láska?“

„Hoho! To abychom nevěděli! Snad nemyslíte, že jsme svatí. Já sám vyvedl za mladých let leckterou hloupost —“

„Ustaň, bídníku, ustaň! Neznesvěcuj božský ten cit svým hrubým dechem! Ne, tys nikdy, nikdy nemiloval. Tys neschopen toho svatého žáru."

„No, mluvte si co chcete. Ale jestli rozumíte svatým žárem to, co my na zemi prostě jmenujeme namlouváním, mohl bych vám leccos povídati ze svých mladších let a ještě nyní — zde to mohu říci — spatřím-li švarnou holčici, leckdy neodolám pokušení vzít ji za kulatou bradu nebo ji štípnout do červené tvářičky —"

„Mlč, ohavníku! Ni slova více! Žasnu nad nízkostí, která se může takto rouhati vznešené důstojnosti posvátného ženství."

„Ajajaj! Snad tu nemáte na měsíci samé nedůtklivé princezky! Posvátné ženství! Či snad se dokonce modlíte ku svým krásotinkám?"

„Ovšem, že se modlíme ke svým andělům, ke svým světicím a bohyním — neboť věz také, že těm korunám stvoření přikládáme jenom jména nejsvětější. Vidím, že tě musím přede vším poučit, jak se sluší chovati k těmto zázrakům nebeským. Zjeví-li se ti některá z těch perel veškerenstva, musíš padnouti na kolena a zlíbati lem její řízy. Vzneseš-li svých zraků k ní, musí

zářiti neskonalým obdivem, a mluviti nesmíš k ní jinak než nadšenými hymnami.“

„A to máte pěkné způsoby! To by se mi chtělo — klekat před ledajakou zástěrou!“

„Zadrž, zlolajný jazyku! Nemůžeš-li pojmouti naše ušlechtilé mravy, alespoň se jich nedotýkej svou mrzkou blasfemií. Prohlašuji, že neztrpím tě ani chvilku déle po svém boku, neslíbíš-li, že budeš jednati dle mého poučení.“

„Nu, třeba tedy. Kdo chce s vlky žíti, musí s nimi výti. Jen, jsou-li alespoň vaše měsíčanky k čemu —“

„Seraf, kterého za krátko spatříš, jest nedostižným souborem rajských vděků. Již patnácte let nyju horoucí touhou k té spanilé hvězdě, šeptaje jitřní zoře a lkaje večerním červánkům líbezné jméno: Etherea!“

„Patnáct let! Pěkně děkuju. Na Vašem místě byl bych té kamenné slečně dávno zazpíval: Pro jedno kvítí slunce nesvítí a tak dále.“

„Kamenné? Etherea kamenná? Ó, cherub tento je stělesněný cit a blahé tušení mi praví, že i ona sklání ke mně liliový kalich své lásky.“

„Tedy Vám brání starý? Je to snad zámožný člověk a myslí si, že nějaký hladomřivý

písmič — či, tento — zkrátka, že se nehodíte pro jeho dceru?“

„Ó, vznešený ten muž ctí vysoko poesii a svěřil by mi svůj klenot s radostí. Jest mým otcovským přítelem a neztrpím, abys mluvil nešetrně o velebném kmetu, který probádav hloubavým duchem všechny tajiny všehomíra, nyní v tichém útulku, vzdálen ruchu měsíčního, žije toliko štěstí své anjelské dcery.“

„Ach — tedy nějaký professor v pensi!“

„Professor! Nevystihlý mudřec, pravím ti, nejpřednější z našich filosofů.“

„No buďsi! Ale teď mi řekněte: Má-li vás ona ráda a není-li tatík proti tomu, proč si ji tedy k času neberete za ženu?“

„Ó, svatá prostoto pozemská! Tedy prosaickou ženitbou mám se připravit o to sladké toužení, o ten božský ples a žal, o tu neskonalou poesii čisté, ideální lásky? Což nevíš, že se závojem nevěstiným strháme zároveň nejkrásnější sen svého života?“

„Nejsem sám advokát ženění; ale slyšte, je-li u vás všech takováhle láska v obyčeji, odkud se pak berou —“

Blankytný odrátil se s nevolí od pana Broučka a zacpal si dlaněmi uši. Pak naladil své varyto a začal k líbezným jeho zvukům zpívati nadšenou píseň. Pan domácí, vznášeje se (ano, do

slova: vznášeje se) podle něho, oddával se zatím prosaickým úvahám.

Měsíčan pěl: „Ó, hvězdný van již kane v duše mojí šer — již v kalich ňader plane vonná hudba sfer — již cítím v rajském blízku její vlahý zor — jak v perlách vodotrysku dálný meteor!“

Pan Brouček přemítal: Ubohý Matěji, kam

jsi se to dostal na stará kolena! Má to pánbůh také divnou čeládku na svých planetách. To jsme my na zemi přece jen chlapíci proti těm potřeštěným měsíčním strašidlům. Vždyť to nemá ani kus poctivého těla na sobě! Jsou-li zde také zvířata podle nich —. Počkejme, přitočím se k té křídlaté kobyle, která vypadá na pohled dosti pěkně. — Ach, ty můj bože! Cítíš mezi prsty pavučinu místo masa . . . Pomoz pánbůh, jsou-li také měsíční voli a skopci z takové rasy!

Měsíčan pěl: „Ó, jitřenko ty rosná dumných perutí, — ty škeble perlonosná, stinná labuti, — ó, kněžko luzných tajů, zjev mi hvězdnou líc — an z bájných lásky krajů zpěv ti blýská vstříc!“

Pan Brouček přemítal: Povídá, že mu starý přeje a dcera také. Něčím nás tedy musejí uvítat — ale čím, to je ta otázka. Aby takhle ti éteričtí měsíčané požívali jen větrových pokroutek a limonády! Za takovou snídani bych se pěkně poděkoval.

V.

(Měsíční architektura. — Velebný kmet. — Měsíční domácnost — dostaveníčko všech umění. — Občerstvení, prozatím slíbené. — Náklonnost měsíčanů ku květinám. — Pan Brouček začíná pochybovat o jejich zdravém rozumu. — Měsíční filosofie. — Broučkův krásný sen a trpké probuzení. — Ševel andělských perutí.)

Konečně ukázal měsíčan stranou do výše a zvolal: „Hle, ráj mých tužeb a cíl naší pouti!“

„Ten holubník?“ podivil se pan Brouček.

A bylo to vskutku stavení podivné. Na vysokém sloupu, který měl tvar čapí nohy, vznašela se v povětří budova ne sice veliká, ale jevící bohatou směs prazvláštních tvarů. Byla to fantastická slepenina hranatých a kulatých partií, s odvážně vystrčenými arkýři v podobě drakův a jiných nestvůr, s visutými galeriemi

a křivými vikýři, se střechou v podobě zvonu nahoru obráceného, s okrouhlými vížkami spirálovitě točenými nebo nahoře zahnutými jako pastýřské hole — zkrátka, pravá míchanice nejnemožnějších slohů.

„Ctihodný Lunobor vystavěl si naschvál své sídlo v této výši, aby povznešen nad měsíční hemžení v nerušeném klidu nořil zraky do hvězdných run všehomíra," vysvětloval Blankytný.

„Toť jako v pohádce zámek na slepičí noze! A ta výstavnosť — ajajaj! Čínský bláznec nemůže být krásnější. Pěkně tu stavíte, hehehe!"

A pan Brouček opřev dlaně o kolena, zevloval vzhůru s nevázaným chechtotem.

„Cože? Ty pozemský barbare smíš se smáti výtvorům našeho stavitelství!" rozhorlil se měsíčan. „Ty, který jsi bydlel na zemi bezpochyby v nějakém vlčím brlohu!"

„Pomalu s tou flintou, pane Blankytný! Naše příbytky jsou stokrát lepší než vaše. Alespoň se nepodobají bláznovským čiričárům, nýbrž mají své rovné čtyři stěny a svou poctivou tříhrannou střechu, jak se sluší na rozumné domy."

„Vždyť jsem si to myslil! Tedy jenom na bídné kostky a jehlance vzmohla se vaše architektura! A dovedete žíti v celých městech z takových čtverců a tříhranů, aniž byste zahynuli nudou! Ó, jak neskonale chudé a nízké jest vaše stavitelství proti našemu, kteréž mrtvé kamení jako hudbou bohův oživuje k vírnému tanci a volným vzletem fantasie kouzlí z něho nádherný přepych forem jako liany a květy báječného pralesa!“

„Jsem jen žádostiv, jak se dostaneme nahoru.“

„K čemu bych měl svého Pegasa. Sedni za mne.“

Měsíčan vyhoupnul se na křídlatého běloušе a Brouček po některém váhání vylezl za ním. Kůň, rozepnuv na vybídnutí „Vzhůru, Pegase!“ šumná křídla, mžikem vnesl je ku prahu stavení, a když tam sestoupili, spustil se opět dolů.

Chodbou přicházel jim vstříc velebný stařec v temné říze, z které však bylo viděti jen málo, poněvadž celou přední část těla zakrývaly dlouhé a široké, sněhobílé vousy a v zadu zase kadeřavé vlasy jako vlnící se mléko splývaly až na

podlahu. Z bělostné této záplavy vyzíral jen ušlechtilý obličej, jehož pleť byla stejně jemná

a průzračná jako pleť Blankytného. Vypadalo to, jako by stříbrná luna vyhlédala z liliových oblaků.

Pod obrvím, podobným vločkám sněhu, zářily vážné zraky jako dvé jasných hvězd a na hlavě důstojně trůnila vysoká čepice, mající asi tvar jízdecké boty, obrácené podešvem nahoru a špičkou do předu.

„Ó, pěvče posvěcený, plesně vítán buď — již poleť křídlem racka na mou charou hruď!“ zpíval ctihodný kmet překrásným basem.

A když básník před ním klesl na kolena, stařec skloniv se k němu objal jej tak, že Blankytný nadobro zmizel v jeho bílých vlasech a vousech jako pod sněhovou závějí.

„A kdo tvůj divný soudruh, lahodně mi zjev! — V něm, zdá se, nekoluje našich luhů

krev!“ zadeklamoval pak stařec, hledě s úžasem na pana Broučka.

Básník vypracoval se z bělostné laviny a sdělil kmetovi, co věděl o našem příteli. Lunobor udiven kroutil hlavou, ale pozval pak oba hosty laskavě dál. Chůze chodbou byla dosti obtížná, poněvadž tam stálo tolik soch, krásných váz a jiných uměleckých předmětů, že musel pan Brouček míti dobrý pozor, aby něco nerozbil neb nerozšlápl. Také komnata, do které je hostitel uvedl, byla přeplněna klenoty umění. Hned při vstupu upozornil je domácí pán na velikou uměleckou cenu koberce na podlaze rozestřeného, do něhož byl–vetkán obraz slavného mistra; vyhnuli se tedy opatrně koberci, aby veledílo nepoškodili, ale museli přece kráčeti po špičkách, poněvadž i mosaiková práce podlahy měla cenu znamenitou. Že bylo všude plno soch a stěny plny vzácných maleb, rozumí se samo sebou. Ale i nábytek sám skládal se veskrze z uměleckých děl: skříně představovaly mistrně vyřezávané chrámky, kamna měla podobu nějaké apokalyptické nestvůry a malá alabastrová nádoba s pilinami stojící v koutě na podlaze a ukrytá za skupinou soch, lahodila oku tvarem rozkošné lastury.

Lunobor uvedl své hosty ke stolu s drahocennou musivní prací a pokynul Broučkovi na křeslo, mistrné to řezbářské dílo, představující dvě sličné postavy ženské, jež držely v rukou měkký polštář sedadla. Filosof upozornil hosta na čarovný rej líbezných amoretů a gracií, plný smavého jasu a poetické nálady, jejž na plátěný povlak polštáře vkouzlil štětec velikého mistra.

Jen s ostychem usedl pan Brouček na to arcidílo a sotva že usedl, hned zase vyskočil, překvapen tajemnou hudbou, která se ozvala pod ním.

Měsíčané se usmáli a také panu Broučkovi napadly hned podobné hudební hračky pozemské.

„Máme na zemi také podobné žerty," pravil s uzarděním.

„Žerty?" káral ho vážně starý měsíčan. „U nás to není žertem. My tvoříme ze svých domácností malé svatyně krásy, kde všechny umění ve družném závodění přispívají k povznášení a zušlechťování naší mysli. Já jsem arci jen skromně zařízen, jak na filosofa sluší. Jinde teprve poznáš uměleckou nádheru měsíčních obydlí. — Dovolte však nyní, drazí hosté, abych se postaral pro vás o nějaké občerstvení.

Potřebujete ho zajisté po dlouhé pouti. Zatím sáhněte si bez ostychu tamhle do mé knihovny, libo-li.“

Pan Brouček arci s potěšením propustil pečlivého hostitele. Byl již zase při chuti a slí-

bené občerstvení naladilo jej tedy příjemně. Usedl bez okolků do musikální lenošky, ba natáhl daleko před sebe nohy a zabořil se nedbale do nesmrtelného polštáře, naslouchaje s požitkem uměleckému výkonu svého sedadla. Na vlnách té hudby vznášely se před okem jeho duševním rozmanité pochoutky nejsvůdnějšího vzhledu.

Blankytný sice vybral nějakou knihu z bi-

bliotéky, ale nyjící jeho zraky upíraly se na dvéře a hluboké vzdechy svědčily, že všechna jeho duše letí vstříc blízké milence.

Po chvíli vstoupil kmet zase k nim a odvedl je do komnaty jiné, s větším ještě přepychem uměleckým zařízené, kde čekala tabule, pokrytá velkolepou historickou malbou na plátně, která představovala ubrus. Ale jinak stály na ní posud jen tři skvostné vázy křišťálové s čarovně krásnými květinami, jakých pan Brouček co živ nespatřil.

Mudřec požádal hosty, aby usedli, a vyzval pana Broučka, aby přivoněl ke kytici před ním stojící.

„Vskutku — příjemná vůně!“ pochválil náš hrdina.

„Je to výbor nejvonnějších měsíčních květů,“ vysvětloval hostitel.

„Áááá —!“ liboval si zdvořile pan Brouček, ssaje do chřípí libodechy neznámé měsíční flory. V duchu však mínil: „O květiny ti nestojím. Raději bych čichal nějakou pečínku!“

„Pravý filosof nepohrdá vezdejšími dary,“ pokračoval stařec, voně ku své kytici. „Však jich nebudu již dlouho užívati. Útěchou jest mi

vědomí, že jsem věnoval celý svůj život zdárnému bádání v nejvelebnějších mysteriích všehomíra a že zůstavím po sobě drahocenný odkaz, který jsem ozdobil všemi měsíčními ctnostmi a do něhož jsem vdechl všechnu ušlechtilou podstatu svého ducha. Jest to moje spanilá dcera, v níž jsem vychoval zářící vzor dokonalosti pro měsíční děvy. — Avšak ty's dosud nepřivoněl, pěvče!"

Zamilovaný básník jen roztržitě nachýlil se ku kytici a vzdychal dále.

„Tak! A teď vám přečtu jednu kapitolu své esthétiky," oznámil měsíčan, vyjímaje ze své řízy objemný rukopis. „Doufám, pozemšťane, že budeš stejně spokojen i s touto duševní pochoutkou."

„Děkuju pěkně!" povzdechl si v duchu pan Brouček. „Draze si koupím u toho měsíčního blázna svou snídani. Mají to zde prapodivný způsob, předčítati hladovému hostu před snídaním své měsíční potřeštěnosti!"

Zatím, co Lunobor začal objasňovati svou definici krásna, přesedával náš hrdina mrzu' na křesle, lituje velmi, že není také obdař skrytým hudebním strojem jako předešlé sed

Perioda za periodou plynula nekonečným proudem z úst měsíčního filosofa, který přerýval svou četbu jen někdy důtklivým vybídnutím: „Ale vždyť nečicháš, pozemšťane! Čichej přece bez okolků!“ načež pan Brouček vždy k váze s květinami přivoněl a pro sebe zabručel: „Dokonalý blázen!“

Pan Brouček ujišťuje, že chvíli četbě mudrcově naslouchal, ale že se mu nepodařilo vypátrati v té spoustě slov ani nejmenšího smyslu, čemuž věřím od srdce rád, poněvadž je měsíční filosofie zajisté mnohem hlubší než pozemská a již té aby čas rozuměl!

Brzy omrzelo pana Broučka pachtiti se za tou nedostižnou moudrostí i hádal raději, co asi bude následovati. Kejklíř Fantasus přemetal před ním celou metelici talířů s více méně lákavým obsahem. A pojednou proměnil se ten kejklíř v černého sklepníka, s krásnými zlatými licousy, s ubrouskem na jedné a s talířem v druhé ruce. Zaznělo známé lahodné: „Paprika, prosím!“ a pan Brouček uvazoval si spokojeně sněhobílý ubrousek kolem krku. Ta tam byla báječná komnata měsíčního mudrce a vůkol usmívaly se pomé začmoudlé stěny se známými obrazy ve-

selých pijáků; zmizely vásy s měsíčními květy a místo nich stály na stole vedle kouřící se papriky pepřenka se slánkou a zamlžená sklenice zelenavě zlatého moku s vysokou sněžnou pěnou. Pan domácí chopil se nedočkavě příboru a — —

„Běda, na tvé řase uhostil se makový bůžek a oloupil tě o nejdůležitější část mého důkazu!“ zavznělo před ním a vrátilo jej z libého pozemského snu do bledé měsíční skutečnosti.

„Ano — myslím —“ koktal pan Brouček, protíraje si oči a hledě mrzutě na měsíční květiny před sebou. „Myslím, že mne omámila vůně těch pra — těch kouzelných květů.“

„Možná," připouštěl stařec. „Snad byla ta nezvyklá vůně pro tebe příliš silná. Však jí brzy přivykneš. Ostatně, nechci, abys tím ztratil nejvzácnější část slíbeného duševního požitku — přečtu ti kapitolu ještě jednou od začátku."

„Ne, ne, pane Lunobore, děkuju mnohokrát!" bránil se pan Brouček úzkostlivě.

„Ó, s radostí přečtu těch deset archů znova, nečiní mi to žádných obtíží," stál na svém obětavý hostitel.

„Ach, nikoli, pane libomudrci, nemohu toho na vás žádat — a kromě toho je mi jaksi divně — nějak dusno —"

Na štěstí vytrhl tu pana Broučka Blankytný, jenž pojednou vyskočil směrem ku dveřím a poklesnuv tam na kolena, s rozestřenou náručí zavolal: „Již hudbu tvého roucha slyším, anděli — Tvá peruť liliová blízko ševelí — Ó, motýle ty rajský, ke mně v růžích pluj — ať u tvých nohou slastí zhasne život můj!"

VI.

(Étherická kapitola: Pavučina. fialky, motýlí křídla. sonety. jitřní rosa. zoufalství zrazené lásky, romantický útěk oknem.)

Harmonicky naladěné stěžeje dveří vydaly několik líbezných akkordův a do komnaty vdechla se (nemám vhodnějšího výrazu pro neskonale lehounkou její chůzi) nejluznější bytost, jaká kdy na paprsku jarní luny navštívila sen poetického jinocha. Šíříc vůni fialek a jasmínu blížila se étherická podoba dívčí, vlastně pouhá záře v dívčí podobě, se stínem vlnivých kadeří kolem světlé hlavinky, kterou pokrýval azurový květ báječného zvonku, oděná v pouhý nádech nějaké průsvitné látky, s párem

třepetavých motýlích křídel za rameny, pavučinové nožky majíc obuty do zlatých kvítků střevíčníku — podoba tak přejemná, že bezděky zatajil se ti dech, aby neodfoukl ten vzdušný útvar, tak pírkově lehounká, že

Hleďte, moje péro, chtějíc vystihnouti tu pavučinovou něžnost, zaběhlo do líčení tak étherického, že pro tělesný zrak nezůstavilo na papíře ani dechu!

Etherea, držíc v pavučinových rukou za štíhlé lodyhy dva veliké sněhobílé kalichy květné, oslovila hosty hlasem, podobným echu andělské hymny:

Své písně přináším vám snivou astru,
v níž rosa blýská jako slzy barda,
jež voní jako aloe a narda
a nebojí se nízkých kritikastrů.

Své písně perutí vás měkce zastru,
jež plamenná je jako zraky Sarda,
jež hebounká je jak srst leoparda
a čistá jako číše z alabastru.

A zní jak hudba Eolových píšťal,
jak Vesny ples, když jásá do syringy,
an zlaté květy do vln sype dříšťal,

jak rozechví-li cherub s čelem sfingy
svým křídlem zvonku nebeského křišťal
a nebem zavzní sladké cingylingy!

Blankytný klečel před ní s rukama sepjatýma, v němém vytržení, a když mu podala jeden z obou bílých květů, přitiskl jej horoucně ke rtům.

Na to chvěla se Etherea s druhým květem k panu Broučkovi. Náš hrdina se přiznává, že nemohl odepříti obdivu líbezné vidině, ale s větší radostí že by byl přece uvítal neéthericku kuchařku s kouřící se polévkovou mísou. Nicméně, pamětliv naučení Blankytného, spustil se před ní na jedno koleno a zabručel něco jako: „Má úcta, slečno.“

Etherea vznesla nad ním pavučinové ruce a pěla:

Děs vane od tebe jak od Meduzy,
tvým pohledem tluk mého srdce skoral
a přece zní mi v hadrech sladký choral
a na rtech cítím políbení Muzy.

Ach, do tvých rysů jako v moře hrůzy
můj duch se noří pro čarovný koral.
jak pod ledovou strží smělý horal
když vyhledává amethystu drůzy.

Tak děcko vábí otrněný nopal
svých květů nachem a tak duši Gebra
zve plamen svatý: Křídla sobě popal!

Tak, nechaf dromedárů bílá žebra,
lví děsné stopy. věnčí písků opal,
přec v náruč pouště vichrem letí zebra.

Pan Brouček naslouchal pobožně těm krásným veršům a přijal pak bílý květ, který mu Etherea s lahodným úsměvem podala. Držel jej za tenkou lodyhu rozpačitě v ruce, nevěda, co s ním. „Zdá se, že jsou ti měsíčané do květin zrovna sfantělí!“ mínil v duchu.

„Velmi hezká květina,“ pravil po chvilce, aby věc nějak ukončil. „A jak veliká! To již není zvonek, ale zvon! A je až po kraj plný rosy.“

„Ano, nejčistší jitřní rosy,“ podotknul stařec. „Pravého nektaru. Jen okus!“

Pan Brouček podíval se na kmeta s úšměvem, vzdávaje povinnou daň zdvořilosti domnělému chatrnému žertu. Ale hostitel vypadal zcela vážně a vybídl ho znovu laskavým: „Nuže —?“

Náš přítel učinil mu tedy po vůli a v rozpačitém úsměvu nad konáním tak dětinským srknul trochu z květného kalicha. Byla v něm

vskutku pouhá rosa, čirá voda bez chuti. Neubránil se růměnci studu, že se snížil — třeba žertem — k takové směšné pošetilosti, a zastrčil si květ mrzutě do dírky kabátu, mumlaje pro

sebe: „Už je jisté, že tomu filosofovi přeskočila kolečka!“

Etherea poroučela se hostům sonetem:

Již prchám jako vánkem vůně květná,
leč vrátím se, jak motýl, na lianu
když bleskne duhou v reji pavianů,
jak živý démant ve všech barvách vzletna.

Pak zarokotá ebenová flétna
jak rajský drozd mým dechem thymianu,
mým štěstcem vzplane tanec Indianů
neb ménad ples neb kouřící se Etna.

A kouzlem hlasu, které slavík dal mi,
z mých retů trylek vypučí jak iris,
chci zakřepčit vám lehkou nožkou almy.

I tragédky si připnu zlatý kyrys,
z mé řezby vyjde Juno s tělem palmy
a pod mým dlátem Isis a Osiris!

Po tomto slibu odechvěla se z komnaty na svých motýlích křídlech.

Lunobor obrátil se s pýchou k panu Broučkovi: „Nuže, co říkáš mému drahokamu? Není-li vybroušen do nejjemnějších hran v čaroskvoucí zázrak vzdělanosti? K vůli tobě snížila se k obra-

zům z luhů zemských, které zná lépe nežli veškeří naši zemězpytci dohromady — což kdyby své sonety byla protkala kouzelnými orchideami hájů měsíčních! A za chvilku vrátí se s harfou a flétnou, s paletou a dlátem, s řezbářským nožíkem a dramatickou maskou — pak teprve užasneš nad její všestrannou dokonalostí a na perutích všech uměn vzlétneš do závratných výsostí krásy. Já pak přinesu k dovršení toho duševního hodokvasu druhou kapitolu své estétiky!"

Také velebný kmet opustil po těch slovech komnatu a Brouček zalomil rukama nad hlavou: „Již vidím, že se tady nedostanu ani ke lžičce úkropu. Ten starý vlasáč udělal si z nás prostě blázny. A teď mám ještě poslouchat druhou kapitolu a drnkání na harfu — ó, bože, kéž bych byl tisíc mil odtud!"

V tom padl jeho zrak na měsíčního poetu a ztrnul novým leknutím.

Měsíčan svíjel se na podlaze jako ve smrtelných křečích, rval si vlasy, drápal si prsa a tloukl jako šílenec hlavou do stěny.

„Pro pána krále, co tropíte, pane Blankytný?" zvolal uděšený pan domácí. „Co se Vám stalo?"

sebe: „Už je jisté, že tomu filosofovi přeskočila kolečka!“

Etherea poroučela se hostům sonetem:

Již prchám jako vánkem vůně květná,
leč vrátím se, jak motýl, na lianu
když bleskne duhou v reji pavianů,
jak živý démant ve všech barvách vzletna.

Pak zarokotá ebenová flétna
jak rajský drozd mým dechem thymianu,
mým štěcem vzplane tanec Indianů
neb ménad ples neb kouřící se Etna.

A kouzlem hlasu, které slavík dal mi,
z mých retů trylek vypučí jak iris,
chci zakřepčit vám lehkou nožkou almy.

I tragédky si připnu zlatý kyrys,
z mé řezby vyjde Juno s tělem palmy
a pod mým dlátem Isis a Osiris!

Po tomto slibu odechvěla se z komnaty na svých motýlích křídlech.

Lunobor obrátil se s pýchou k panu Broučkovi: „Nuže, co říkáš mému drahokamu? Není-li vybroušen do nejjemnějších hran v čaroskvoucí zázrak vzdělanosti? K vůli tobě snížila se k obra-

zům z luhů zemských, které zná lépe nežli veškeří naši zeměžpytci dohromady — což kdyby své sonety byla protkala kouzelnými orchideami hájů měsíčních! A za chvilku vrátí se s harfou a flétnou, s paletou a dlátem, s řezbářským nožíkem a dramatickou maskou — pak teprve užasneš nad její všestrannou dokonalostí a na perutích všech uměn vzlétneš do závratných výsostí krásy. Já pak přinesu k dovršení toho duševního hodokvasu druhou kapitolu své estétiky!"

Také velebný kmet opustil po těch slovech komnatu a Brouček zalomil rukama nad hlavou: „Již vidím, že se tady nedostanu ani ke lžičce úkropu. Ten starý vlasáč udělal si z nás prostě blázny. A teď mám ještě poslouchat druhou kapitolu a drnkání na harfu — ó, bože, kéž bych byl tisíc mil odtud!"

V tom padl jeho zrak na měsíčního poetu a ztrnul novým leknutím.

Měsíčan svíjel se na podlaze jako ve smrtelných křečích, rval si vlasy, drápal si prsa a tloukl jako šílenec hlavou do stěny.

„Pro pána krále, co tropíte, pane Blankytný?" zvolal uděšený pan domácí. „Co se Vám stalo?"

„Ty ptáš se ještě, vrahu mojich blahých dnů — jenž's urval hadím drápem královnu mých snů?! — Ó, skonči dravá muka, milosrden buď — a skvoucí čepel dýky ponoř v moji hruď!“ úpěl měsíčan.

„Cože? Toť již vrchol potrhlosti! Chápu-li Váš měsíční žvást, myslíte dokonce, že jsem Vám odloudil Vaši Ethereu! To mi věru ani ve snu nenapadlo a povím Vám upřímně, že takové zefýrové půvaby nejsou podle mého gusta. A pochybuju také velmi, že bych já mohl uspokojiti její měsíční vkus. Co Vám vnuklo tu šílenou myšlénku? Snad ty její spletené básničky, v nichž mne tuším i pojmenovala dromedárem?! Snad nemyslíte, že by se zamilovala do člověka, kte-

rého teprve sotva jednou uviděla?!“

„Ó, krátký pohled stačí, jeden plachý mžik — by na věky šíp lásky v bezdno prsou vnik' — cha, chá! Bouř' šílenství mne smýká, svátý list — Pryč, odsud, pryč z těch děsných černé zrady míst!“

„Odtud pryč? I s největší radostí! Třeba na kraj světa z té filosofické peleše, z níž beztoho nekouká ani plesnivý suchar!“

Měsíčan pádil k oknu

„Tudy?“ zvolal pan Brouček. „Ahá! Zahvízdnete bezpochyby na svého šemíka?“

„Z takových míst a za takových okolností,“ poučoval jej Blankytný, „spouštíme se po rytířských šerpách nebo po závoji zbož-

ňované děvy. Mně poslouží z nouze tento němý svědek mých bolestí!“

A přivázav cíp onoho prostěradla, které mu konalo služby kapesního šátku, k lepotvárné římse okenní, spustil se po něm střelhbitě do hlubiny.

Pan Brouček rozpakoval se následovati krkolomnou cestou; ale v tom zdálo se mu, že zaslechl za dveřmi kroky filosofa s rukopisem a líbezný akkord harfy. V zoufalé odhodlanosti učinil po příkladu Blankytného; jen že kluzké ruce neudržely látku, všecku prosáklou slzami a pan domácí bleskem sklouzl do propasti — na štěstí přímo za poetu na záda okřídleného koně, který v okamžiku příštím vznesl se s oběma vysoko do povětří.

VII.

(Rozjímání o měsíčankách a možném sňatku. — Strašlivý nápad. — Země v úplňku, v první a poslední čtvrti. — Jak dlouhá je cesta na měsíc. — Něžná vzpomínka na osiřelé nájemníky. — Měsíční hodiny. — Oběd jednou za čtyři neděle.)

Větrnou jízdou rozjímal pan Brouček za zády truchlivě zadumaného soudruha o nedávném dobrodružství a své krušné situaci.

„Ach, Broučku, Broučku," bědoval v duchu, „strašně jsi potrestán za to, žes v okamžiku zaslepení reptal na svůj osud pozemský. Země ti nebyla dobrá. Teď sedíš na něm, na tom svém krásném měsíci! Jsi tady už bůh ví jakou dobu a dosud jsi nezavadil ani o vrabčí stehýnko! A za to jsi viděl a slyšel tolik nesmyslů, že ti jde hlava kolem. Půjde-li to tak dále, změsíčatíš na konec sám. To s tou Ethereou je také čistá

historie. Na zemi jsi měl s ženskými tolik let svatý pokoj a tady bys sobě hned první den udělal známost! A s takovou průsvitnou netýkavkou, která snad nemá na sobě ani lot poctivého masa — to by tak bylo něco! Ostatně kdož ví, jestli se ta pavučina opravdu do tebe nezamilovala. Ti měsíčané mají city právě tak pomatené jako rozum. A kdož ví, když tu s ženskými dělají takové orace, jestli si měsíčanky nevolí samy muže! Aby se tak dověděli, že jsem na zemi šťastně obeplul přístav manželství a spřáhli mne na stará kolena s některou náměsíčnicí! Mnoho by mne arci taková Etherea nestála: vypadá, jakoby se živila vzduchem, a trakař sedmikrásek a pampelišek na její toilettu bych dostal za pakatel. A kdyby mne omrzela, odfoukl bych ji ke všem rohatým!“

Ale pojednou pana Broučka zašly opět žerty. Oko jeho zabloudilo vzhůru na oblohu, na zářivý srp země, a rázem zvlhlo. Vzpomněl si, jak často, kráčeje z hostince domů, v růžové náladě pohlížel na zlatý, čtverácky se usmívající měsíček, jak ještě nedávno z Hradčan pohlížel na krásný úplněk. A tu probleskla mu hlavou strašná myšlénka.

Připamatoval si totiž kapitolu známé nám již knihy, kde bylo vylíčeno, jak by vypadala naše země pozorovateli z měsíce.

Stálo tam, že měsíční den od půlnoci do půlnoci trvá $29^1/_2$ dnů pozemských, tedy skoro celý pozemský měsíc. Za tu dobu okazuje země měsíčanům (jsou-li jací, podotknul autor knihy ve své nevědomosti) tytéž čtyři proměny, které my pozemšťané průběhem stejného času na měsíci pozorujeme, jenže v obráceném pořádku. Když mají totiž měsíčané půlnoc, jest pro nás měsíc

neviditelný čili v novoluní, ale oni vidí naši zemi v úplňku; když mají měsíčané jitro, vidíme my měsíc v první čtvrti, ale oni zemi v poslední; o měsíční poledne máme my úplněk a měsíčané novozemí; za měsíčního večera jeví se nám luna v poslední čtvrti a měsíčanům země v první. Na posled spatřil pan Brouček měsíc v úplňku, na měsíci bylo tedy tehdáž poledne a novozemí; nyní však spatřuje z měsíce zem již v poslední čtvrti, je zde tudíž jitro a od oné doby uběhly tři čtvrtiny měsíčního dne, tedy více než tři pozemské neděle! A zatím minul na zemi — činžovní termin!

Hrozná ta myšlénka zasáhla pána Broučka jako blesk a málem by byl uleknutím spadl s pegasa.

Pokoušel se darmo zažehnati svůj příšerný nápad. Věc byla nepochybná. Pamatoval se náhodou dobře na to místo knihy a připomenul si také ohromnou vzdálenosť země od měsíce. Poštovní rychlík by tam dle onoho spisu dojel teprve za několik roků; balon, kdyby urazil 50 mil za den, potřeboval by k té cestě skoro 3 léta, a na perutích prudkého vichru bychom ji vykonali přec teprve za pět měsíců. Možná tedy,

že pan domácí padal ne týdny, ale měsíce neb dokonce roky. Děsné pomyšlení!

„Termin minul," představoval si pan Brouček, „a činže není vybrána! Pan rada deponoval ji snad k úřadu, čímž by vznikly jen zbytečné útraty, a ti ostatní — nu, ti zkrátka neplatí. Byli by blázni, aby platili, když nemají komu. Taková trefa se jim tak brzo nehodí. To věřím — bydlet bez terminu, bez činže, to je ňáké bydlení! Člověk by se roztrhal zlostí! Ti si asi libují, ti si mnou ruce! Krejčí s ševcem slaví asi modrý pondělek celý měsíc. Chtěl jsem jim od terminu přirazit — to je nová škoda. A bude tam asi pořádek! Mohu si pomyslit, jaké je tam beze mne hospodářství. — Vždyť to snad není na světě, aby byli nájemníci bez domácího. Mohu si představit, jak se tam roztahují a nafukují, jak mi otloukají rohy a tříškají dveřmi, jak

peřiny vyvěšují z okna na ulici a koberce vyprašují jeden druhému na hlavu. A ten pra — pra — bůh mi odpusť hříchy — ten vlasatý mazal s tím špičákem na hlavě, kterého jsem chtěl o terminu vyhodit z domu, co ten asi tropí! To se mu ještě nestalo, aby tak hezky a bez křiku mohl zůstat svou činži dlužen. Nebude vědět bujností co dělat. Oč, že mi počmáral celý dům svými tatrmany a možná dost, že si nasadil v pokoji králíky. Ten darebák je všeho schopen. Beztoho je příčinou všeho mého neštěstí. Kdyby mě nebyl tehdáž rozčertil, nebyl bych u Würfla místo zábavy četl tu zpropadenou knihu, nebyl bych toužil ze země pryč a neseděl bych teď na měsíci. Dostanu-li se odtud nazpátek, bude mým prvním činem, že toho beliala vyhodím oknem i s jeho štětkami a barvičkami, které jsou bez toho celým jeho nábytkem!“

Ve svém vzteku máchl pěstí měsíčanu kolem hlavy, že tento s leknutím na pana Broučka se ohlédl.

Hlad, znovu se hlásící, přivedl na štěstí pana domácího na jinou myšlénku. Vzpomněl si totiž, že nemohl jeho pád trvati roky, měsíce, ba ani týdny, poněvadž by byl za tu dobu bez

potravy jistě zahynul hladem. Vždyť vydrží virtuosové postu leda čtyři neděle a kdo ví, jakými šejdy. A jak potom vypadají! Pan domácí nepozoroval však na sobě, že by se byl nějak spadl. Měl sice hlad, ale jen takový, jaký míval i jindy ráno po plzeňském a který byl mimo to snadno vysvětlitelný neobyčejnou kommocí při pádu na tolik tisíc mil a při zplašeném měsíčním hopkování. Bylo zcela možné, že doletěl na měsíc za jediný den, nebo třeba i za hodinu — vždyť ku příkladu světlo nepotřebuje k té cestě ani plných dvou vteřin. Ale ta země v poslední čtvrti? I co! — onen výklad knihy o proměnách země na měsíční obloze je bezpochyby nesprávný. Což mohou učenci vědět, jak vypadá země s měsíce, když na něm nikdy nebyli!

„Možná tedy, že termin posud neminul," potěšil se pan Brouček. Ale byla to útěcha slabá. Vždyť bloudí po luně, odkud se třeba nikdy na zem nenavrátí, a kdyby nájemníci znali nynější bydliště svého domácího, mohli by na každý způsob strouhati vzhůru na měsíc mrkvičku.

Ach, země, země! Pan Brouček zadíval se opět na její polokruh, i zdálo se mu, že tam rozeznává obrysy Evropy. S hlubokým pohnutím

hledal v nich místo, kde asi leží Čechy a Praha. „Ach, zlatá Praha, drahé Čechy, milá zeměkoule! Teď vidím teprve, že můžeme za ni děkovat denně pánu Bohu. Ať jde na ní lecos hatou místo čihý, člověk je tam přece mezi svými, mezi pořádnými lidmi a ne mezi bláznivými tatrmany, kteří mají na místo těla babí líto a v hlavě samé umění. I to

jejich češství je nějaký humbug: jací pak jsou to Čechové, u kterých za půl dne neuvidíš ani sklenici piva! A jejich vzdělání, kterým se pořád vychloubají, není také zvláštní; je to viděti již z toho, že si všichni mezi sebou tykají jako čeledínové. Chtěl jsem Blankytnému to nezdvořácké „ty“ opláceti; ale člověk slušně vychovaný nedovede ani ze sebe vypraviti takovou hrubosť. — Ach, země, moje zlatá země! Kdybych mohl, po kolenou bych se k tobě doplazil! Dá-li mi nebe, že se jednou opět do Prahy dostanu, chci tam býti občanem jako putička, domácím k pohledání, krejčímu ani ševci nepřirazím, ba i toho — ne, na toho raději nevzpomínat! Chci tam snášet všechno bez reptání, nezavadím již ani

slovem o magistrát a berní úřad, zastanu se všude každého veřejného zřízení, ba budu chválit i naši politiku! Ach bože, jen mi dej, abych se dostal zpátky na tu naši krásnou, jedinou, zlatičkou zemi!“

Pohnutí přemohlo Broučka tak, že hlasitě zavzlykal.

Měsíčan obrátil se k němu se slovy: „Prosím, pozemšťane, nerozdírej mi srdce svým lkáním. Víš, že jsem pomocníka svých žalů nechal tam na římse okenní! Miluješ-li tak neskonale Ethereu, slyš, chci tobě obětovati svou nekonečnou lásku, chci sobě z krvácející hrudi vytrhnouti nebeský ten obraz!“

„Dejte mi svatý pokoj se svou Ethereou!“ zahučel náš hrdina. „Děkuju bohu, že jsme šťastně odtamtud upláchli.“

Básník, přeslechnuv snad jeho slova, pokračoval: „Zjevím ti upřímně, že jsem povděčen té kruté ráně osudu. Šťastné a tiché milování není dosti příznivo uměleckému tvoření. Za patnácte let své klidně nyjící lásky napsal jsem sice spousty zdařilých veršů, ale nyní teprve nabude moje poesie pravé hloubky a výše, kdy

krev raněného srdce bude vytryskovati žhavými rubíny úchvatně rozervaných žalozpěvů.“

Pan Brouček pohlédl zatím na své hodinky, je-li už čas oběda. Ale shledal, že hodinky stojí, což nebylo arci divné po takovém pádu.

Obrátil se tedy na měsíčana: „Není snad již poledne, pane Blankytný? Moje hodinky se zastavily.“

„Ó, do poledne jest daleko!“ odpověděl měsíčan. „Vždyť máme teprve ráno. Patrně mýlíš se s pozemským časem. Náš měsíční den trvá skoro celý pozemský měsíc, naše hodina více než pozemský den a naše minuta asi půl vaší hodiny.“

„Ach, pravda, zapomněl jsem, že i čas tady blázní,“ pomyslil si Brouček a nahlas pravil: „To mi budou zde moje hodinky málo platny.“

„Ovšem. Ukazují tu jen hrozně malinké oddíly časové. Ostatně, máme zde veřejné, z celé jedné poloviny měsíce viditelné hodiny, pravý ideál věžních hodin: visí totiž přímo na báni nebeské a mají tu výbornou vlastnosť, že nepotřebují žádného natahování ani žádných správek a jdou vždy s největší pravidelností a přesností.“

„Hodiny na nebi?“

„Ano, tamhle jsou. Vaše země jest naším orlojem. Její úplněk, novozemí, první a poslední čtvrť ukazují nám půlnoc, poledne, večer a ráno a dle pozvolného přibývání a ubývání zemského terče můžeme z hruba určovati i běh svých dlouhých měsíčních hodin. Avšak onen nebeský ciferník ukazuje nám i minuty. Jeví se nám, jako by byl skutečně upevněn na jednom bodu oblohy, trvaje vždy na témž místě; ale poněvadž se za jeden váš den či neúplnou naši hodinu vždy jednou kolem osy své otočí, vystřídají se v té době před naším zrakem pozvolna všechny části zemského povrchu. Vidíme na příklad v jistém okamžiku na zemském terči světlé obrysy Evropy, Asie a Afriky, obklopené tmavším mořem; ale znenáhla mizí části toho obrazu a místo nich objevují se postupně obrysy jiné, až konečně asi za dvanáct zemských hodin pevniny starého světa nadobro se ztratí a místo nich Amerika s četnými ostrovy Tichého oceánu se ukáže. Tyto měnící se rysy ve tvářnosti země zastupují pro nás asi minutovou a v pozemském smyslu hodinovou rafii a shodují se ještě nejspíše se soustavou vašich časoměrů.“

„Ale dovolte, děkuju pěkně za hodiny, které mají někdy jen půl a někdy dokonce jen čtvrť ciferníku. A což o tak zvaném novozemí, he?“

„Pravda, na tu vadu našich nebeských hodin jsem zapomněl. O novozemí vázne ovšem naše minutová ručička docela. Ale v první a poslední čtvrti, ač tu vidíme pouze srp nebo polokruh země, dovede přec naše bystré a cvičené oko i v tom úryvku stopovati střídání se rozličných útvarů zemských.“ —

Zatím přepadla pana Broučka nová myšlénka, při níž se mu vlasy zježily hrůzou. Přetrhnul výklad měsíčanův otázkou: „Poslyšte, snad neobědváte jen o své poledne? Snad nejíte jen třikrát za svůj čtyřnedělní den?“

„Slova jísti a obědovati jsou v měsíčtině neznáma,“ odpověděl Blankytný. „Ale vzhledem ku tvému pozemskému materialismu soudím, že tvoje otázka týká se výkonu, jejž my nazýváme osvěžováním neb občerstvováním těla?“

„I ať to jmenujete jakkoli, jen když to přece znáte.“

„Výkon onen skutečně odbýváme hlavně jen

o polednách," oznamoval měsíčan, „a skrovnější měrou ráno a večer —"

„Toť děsné! děsné!" zaúpěl pan Brouček zoufale. „To ještě scházelo. Budu tedy snad obědvati někde za týden a na příští oběd počkám si pak celý měsíc?! I to aby tisíc láter do toho celého měsíčního hospodářství!"

A v největším vzteku mrštil pan domácí hodinkami, které dosud v ruce držel, na měsíční nivu pod sebou, že se tam asi rozbily na padrť.

Tím výbuchem byl hněv jeho poněkud ochlazen. Bylo mu přece líto krásných hodinek, ač zabručel: „I ďas po nich, co by mi tady pomohly!"

VIII.

(Nová naděje. — Peněžité rozpaky. — Důkaz o zbytečnosti němčiny a něco pro pány poslance. — Měsíční město. — Spolek proti týrání sluchu. — Život v měsíčních ulicích. — Nestřídmé požívání knih. — Hrozivý motýl.)

Novou naději vzbudilo v panu Broučkovi veliké město, jehož fantastické věže se zatřpytily na obzoru. Kde je město — uvažoval — jsou zajisté i restaurace, v nichž poslouží hostům celé dopoledne nějakou snídaní na vidličku.

Ovšem za peníze! připamatoval si a sáhl pro tobolku. Nebrával s sebou večer do hostince nikdy větších obnosů a následkem toho byla částka, pozůstalá v jeho tobolce po útratě u Würfla, velmi skrovná; stačilá sotva na dva dny.

„To je teď celé tvoje jmění!“ řekl si trpce

náš přítel. „Na zemi jsi byl zámožný člověk a tady budeš snad chodit s žebráckou mošnou. Na tvůj pozemský dům ti na měsíci ani žid krejcaru nepůjčí.“

Zároveň mu napadlo: „A bezpochyby tady neudám ani z toho pakatele než tenhle stříbrný zlatník. Z těch papírových si mohu snad udělat fidibusy. Neboť, kdož ví, má-li rakouský stát na měsíci nějaký úvěr. A pak — kdo ví, znají-li — ale to se rozumí samo sebou!“

Přece otázal se Blankytného: „Vy zde znáte všichni německy?“

„Německy? Co je to?“

„Jakže? pro pána boha! Vy ani nevíte, co to je německá řeč! Ne, to není možná. Tropíte si ze mne jen šašky.“

„Aha, vy na zemi hovoříte bezpochyby několikerým jazykem? My mluvíme jen česky.“

„Česky? Jen česky? A nevíte ani, že je nějaká němčina na světě?“

Tu již stál panu Broučkovi rozum. Blankytný musil mu neuvěřitelnou věc znova potvrdit.

„A to jsem se dostal do hezké krajiny!“ bědoval ubohý pozemšťan. „Jsou to pěkní Čechové,

když nemá žádný o němčině ani potuchy! A ještě se nestydí mluviti o svém vzdělání! — Tak, ty papírové zlatky mohu teď skutečně hodit za hodinkami. Neznají-li němčinu, umí maďarsky ještě méně. Přece měl pravdu rukavičkář Klapzuba, když huboval „u kohouta“ na poslance, že nám nevymohli ani ta mizerná dvě česká slova na zlatovkách. Teď jsem tím připraven o tři porce pečeně a hezkých pár sklenic!“

Ta němčina vrtala Broučkovi hlavou tak, že otázal se znovu: „Řekněte mi, člověče, tedy zde nemáte ani německých zkoušek na universitě? Nemluví u vás německy ani dámy na ulici, ani herci za kulisami, ani mladí doktoři, kteří se připravují na budoucí státníky? A jak pak mluví zřízenci na železnicích, jaké pak máte nákladní listy a platební archy, hlavy protokolů a poštovní razítka?“

„Neznám ty věci, ale ujišťuji tě, že je u nás všechno jen české.“

„Jen české! Ale vždyť nejsou takové věci bez němčiny ani možné. Máte to zde asi čistý pořádek. A což slavné úřady?“

„Nemáme žádných úřadů.“

„Žá — žádných úřadů? Prosím vás, jak pak můžete žíti bez úřadů?“

„Máme jen kritické tribunály, které podle paragrafů rozličných esthetik natahují na skřipec a popravují literární výtvory.“

„Ale berní úřady přece máte?“

„Nevím, co to je.“

„Ó, přešťastný člověče! Nemohu tomu ani uvěřit!“ zvolal pan Brouček a dodal k sobě: „Tohle je na měsíci jediná moudrá věc a měla by se věru také zavésti na zemi.“

Pak tázal se dále: „A co pak vojsko — jářku? Armádní řeč — ahá! Přece mi nebudete chtět namluvit, že také důstojníci mluví česky?“

„Nemáme žádného vojska, poněvadž se potýkáme toliko pérem a místo krve proléváme jen inkoust.“

„Tohle není také špatné zařízení,“ pomyslil si Brouček. „Inkoust a brky jsou po čertech lacinější nežli repetýrky a lidská krev.“

Nyní vznášeli se již nad městem. Jestliže Brouček prve podivil se holubníku měsíčního filosofa, zamotala se mu teď hlava z divadla, které viděl pod sebou. Byla to babylonská směs nejpodivnějších tvarův a slohů, pravá orgie stavi-

telské nevázanosti. Pan domácí připomenul si, že někdy za noci, když se brával domů od Würfla nebo od „kohouta“, míval prazvláštní zrakový přelud, který mu jevíval Prahu v nevídané, přepodivné proměně: všechny domy stály na křivo, jeden sem, druhý tam, okna byla přemetána jako karty po karbanické rvačce, balkony navštěvovaly se navzájem přes ulici, štíty se protahovaly do úžasných výšek, střechy dostávaly velbloudí hrby a komíny rejdily po nich jak opice, kamenný most kroutil se jako had a sochy na něm hrály si „škatule, škatule, hýbejte se“, Karlova ulice byla proměněna v tunel a protahovala se zvolna jako dalekohled, do nekonečné dálky, staroměstská radnice zacházela se svou historicky památnou věží jako opilý ponocný se svou halapartnou — ale to všechno byla jen usedlá hra proti fantastickému reji měsíčního města.

Zde mněl jsi viděti divoce přebujnělou gotiku s chaotickou zmotaninou počernalých pilířů a špičatých oblouků, roztodivných ornamentů a nejbizarnějších nestvůr, jaké kdy zplodila bujná fantasie středověku; tam zase čarovnou nádheru maurského slohu, nebo pohádkový přepych indické architektury; onde divy rokoka; tu malebný

zlomek starých Benátek; tam kus Cařihradu — mněl jsi viděti, neboť při druhém pohledu jevily se ti jen přepodivné zkrouceniny a zkomoleniny všech těchto slohů a leckde byla slátána z různých jejich živlů pravá Chiméra architektonická, na příklad gotická katedrála s románským por-

tálem a copovými vázami místo křížových kytek. Namnoze vymykala se ta měsíční architektura ze všech slohových reminiscencí a pouštěla obraznosť bez uzdy do říše nemožnosti, kde také poetové s oblibou staví své pohádkové paláce, s oblibou tím větší, poněvadž k tomu nepotřebují nižádných studií v dějinách umění a podobných nevděčných oborech. A každá věž v té směsi strměla v nedozírnou výši, každý oblouk byl

úžasně smělý, každá báň velebná, každý arkýř závratný, každá chodba tajuplná, každá perspektiva kouzelná, vše velkolepé, obrovské, grandiosní, báječné.

A jako měsíčané bylo i to jejich město jaksi větrné, spíše vzdušnému třpytnému obrazu faty morgany, nežli skutečnému městu z kamene a cihel podobné.

Ke konci sluší dodati, že všecko jen se hemžilo spoustou karyatid, sfing, okřídlených lvů, gryfů, soch, nestvůrných chrličů, křížových kytek, vás, fantastických větrných korouhviček, že každou píď omítky pokrývaly pestroskvělé fresky a celý ten Babel zdál se šíleně křepčiti při zvucích neslýchané hudby. Ba mohl jsi mysliti, že město samo jest jediný kolosální hudební nástroj.

Ozýval se velebný zvuk varhan, hlaholily obrovské zvony, tu z balkonu zaznívala loutna, tam v okně nyla flétna, jinde chřestily kastaněty a zvonil tamburin, opět jinde hřmotil tamtam, bylo slyšeti šalmaje a cimbály, harfy a dudy, lýry a bubny — každý dům přispíval vydatně po svém k obrovskému koncertu, z něhož vyznívaly také chorály valných zpěváckých sborů a srdcervoucí arie.

Ó, sluchu, odstrčený pastorku mezi smysly! Pomyslil jsem si to tisíckrát a snad jsem to někde již i napsal. Ale napsal bych stokrát znova, aby si toho konečně povšimla macecha společnost. Hle, strážci obecného blaha chrání úzkostlivě zrak náš před necudnými obrázky a krvavým masem řeznických kár, čich náš jest bezpečen ve slušné společnosti před nelibými zápachy; ale kdo chrání můj sluch třeba v nejskvělejším saloně před hudebními neslušnostmi, za které musím ještě vzdávati nadšenou chválu?! Ba věru, sluch nemá žádné záštity, jest ve psí vydán každé holčici, která si zamane státi se slavenou primadonou, každému zamilovanému flétnistovi, každému kloučkovi, který si vzpomene jezditi svým nemotorným smyčcem po mém uchu od rána do večera. Jak mohu ku příkladu teď soustřediti mysl na měsíční město a vylíčit náležitě jeho divy, když krásná neznámá pod mými nohami v prvním poschodí vzala si do hlavy opakovati nějaký Straussův valčík tak dlouho, až ho konečně přehraje bez chyby, což se patrně nestane nikdy!

Vřele odporučuji svým spolutrpitelům založení spolku proti týrání sluchu, který by pracoval všemi zákonitými prostředky k tomu, aby zřízena

byla na míli cesty ode všech obydlených míst zvláštní hudební kolonie, kam by se navždy odkázala všechna třínohá i dvounohá uchu lidskému nebezpečná havěť.

Odvolá-li se některý souspřeženec té čeládky na měsíční město, jehož musikální vřavu jsem shora vylíčil, budiž upozorněn, že my pozemšťané nemáme ušní bubínky tak zařízené jako obyvatelstvo měsíce, čehož důkazy najde čtenář v některé z následujících kapitol tohoto cestopisu.

Pegas letěl nyní dost nízko, tak že mohl pan Brouček zahlédnouti s ptačí perspektivy též pouliční život města. Arci zachytil krátkým přeletem jen několik oku nápadnějších rysů. Zvláště podivil se masopustní strakatosti měsíčních krojů; pan domácí ve svém solidním pozemském oděvu pohlížel s pohrdlivou útrpností na tu pestrou směs, v níž nebylo jediného slušného sakka, císařského kabátu, svrchníku nebo fraku, nýbrž samé podivné různobarvé řízy a havy, kterých by žádný vzdělaný a pořádný člověk na zemi beze studu nevzal na sebe. To jsme my pozemští Čechové přece jinší chlapíci — pomyslil si s pýchou — u nás najdeš i v nejbídnější vesnici jen slušné krejčovské dílo, i ty potrhlé čamary bohu-

»líky skoro vymizely a takovouhle měsíční maškaru by na ulici sebrala policie!

Trochu podobná pozemské jest pro první pohled úprava hlavy měsíčanek; ale přihlédneš-li lépe, shledáš, že domnělé moderní pokryvky vlasů jsou vlastně všelijaké lastury, škeble, houby, motýly, ptačí hnízda, veliké květy svlačců a macešek, chomáče strakatých per, ba i celí ptáci a podobné pitvorné věci. Jinak odívají se také v nesmyslné měsíční řízy, obyčejně sněhobílé nebo zlatotkané, které vlají kolem nich divnými řasami a třásněmi.

S nelibostí pohřešil pan domácí na měsíčních dámách pikantních honzíků a ofin. Úpravu vlasů nosí vůbec velmi nedbalou. Mají sice vesměs vlnivé kadeře, ale nepoutají je žádnými hřebeny nebo jehlicemi, tak že padají, jak se jim líbí, temnými ručeji na ramena, šíj a ňadra neb jako zlatá gloriola třepetají se kolem hlavy.

Pozoruhodné jest, že všechno na měsíčanech vůbec ustavičně se pohybuje: kadeře vždy poletují, rty se chvějí, ňadra se dmou a roucha vlají. Vezmete-li k tomu, že následkem své vzdušné lehkosti zvláště měsíčanky stále hopkují, tančí a se vznášejí, pochopíte, že promenáda po měsíčních Příkopech poskytuje prazvláštní pohled.

I jinak lišily se ty ulice svým rázem nemálo od pozemských.

V Praze na příklad vyznačují stálou fysiognomii ulic vedle rozličných jiných obchodů hlavně uzenáři, hokynáři, pekaři, řezníci, materialisté, moukaři, cukráři a jiní prodavači jedlých věcí, zejména však restaurace, hostince, plzeňské pivnice, kavárny, sklady líhovin a podobné obchody, kterýchž je u nás bezmála více než advokátních kanceláří. V měsíčním městě rozhlížel se však pan Brouček nadarmo po takových závodech; místo nich postřehoval tu jen obchody s květinami, sklady obrazů a soch, obchody s hudebninami a nesčíslná knihkupectví. Téměř ob dům nacházel se takový závod, před nímž kupila se mračna zvědavých, a jehož dvéře sotva stačily proudům vcházejících a vycházejících kupců.

„Toť je tlačenice u těch vašich knihkupců," divil se pan Brouček. „U nás nebyl takový shon ani tehdáž, když se prodával životopis vraha Schenka!"

„Ó, k našim knihkupcům je takovýhle nával každý den," pravil měsíčan. „Nestačí od rána do noci nositi objednané literární pamlsky do čítáren, při závodu zřízených, a prodávati knihy přes ulici —"

„Aj, toť zde čepujete literaturu jako u nás v Praze plzeňské," smál se pozemšťan.

„My zde právě žízníme po duševních občerstveních," odvětil s důrazem, vážně jeho průvodce. „Již přede dnem, nežli jsou knihkupectví otevřena, tlačívá se před nimi dav nedočkavců, aby se hned po ránu opojili nějakým cyklem sonetů a sotva že jej doma pohltali, již spěchají zase, aby si pochutnali na některé epické básni —"

„Pěkná to snídaně na vidličku," zabručel pro sebe pan Brouček.

„Ba mnozí prosedí v čítárnách celý den až pozdě do noci," pokračoval měsíčan. „Poněvadž zhusta naruživí čtenáři, opojeni přílišným požitkem básní a románů, dopouštěli se nočních výtržností,

ukončuje se v řádných měsíčních knihkupectvích vydávání knih o půlnoci, a tu ještě některý nenasyta poručí si najednou pět sbírek básní a neustane, dokud je nevyprázdní do poslední sloky."

„Prosím, přestaňte — přestaňte už!" zvolal pan Brouček, jedva se drže smíchem na pegasu. „Že v některých pivovarech zavírají o půlnoci sklep, a že si dávají pijáci přinésti pět sklenic najednou, to jsem nejen slýchal, nýbrž i sám zkusil; ale knihy — pět knih najednou — puknu smíchem!"

„Mně zase je k pláči ten tvůj smích z našich ušlechtilých vášní," pravil měsíčan a začal skutečně vzlykati. „Obráží se v něm zřetelně hrubý materialismus vás bídných pozemšťanů, kteří tíhnete jen k mrzkým požitkům tělesným."

Pan Brouček byl těmi slovy opět upamatován na svůj ubohý žaludek. Měl již vskutku notný hlad.

„Plačte si nade mnou, jak vám libo," řekl vzdorovitě, „já bych v té chvíli přece dal přednost řádné snídani před nejkrásnější básní na světě. Snad bychom se mohli spustiti dolů na nějaké malé posilnění —"

„Toho není třeba," odpověděl měsíčan. „Tamhle kyne nám palác spanilomyslného mecenáše Božidara Čaroskvoucího, jehož bezmezná pohostinnosť bohdá vyhoví tvé nestřídmosti, nad níž skutečně žasnu —"

To je dobré! pomyslil si Brouček. Žasne nad mou nestřídmostí! Snad nemyslí, že jsem se měl najísti jeho Etherey!

„Jenom aby nás tam nepohostili zase jen zbrklou filosofií!" pravil.

„Ó, Čaroskvoucí má vždy pro své hosty vydatné hmotné občerstvení," ubezpečoval jej měsíčan. „Ostatně zdá se, že tam ještě dorazíme k jitřní hostině, která se u našeho mecenáše odbývá trochu později než jinde. Počkej, podívám se na nebeské hodiny."

Obrátil se po srpu zemském na obloze, ale při tom zabloudil jeho zrak i na zad.

„Nastojte! Pohleď!" zvolal.

Brouček pohlédl směrem, kam Blankytný

ukazoval, a spatřil ve vzduchu cosi jako velikého motýla, letícího k městu.

„Nic ti nepraví tvé srdce?“ řekl měsíčan. „Nepoznáváš jí? Nepoznáváš Ethereu, jež na svých křídlech motýlích a na perutích milostné touhy chvátá za tebou?“

„Ó běda!“ zvolal pan domácí úzkostlivě. „Jen rychle, rychle, snad jí ještě upláchneme!“

Měsíčan švihl pegasa dlouhou lodyhou sněhobílých lilií, jež mu sloužila za bičík, a křídlatý kůň doletěl mžikem k ohromnému, zářícímu paláci, na jehož práh s nimi se snesl.

IX.

(Chrám všeuměny a jeho nádhera. — Mecenáš. — Brouček básníkem. — Řády básnické. — Hostina poetů. — Náš hrdina vyloučen z kruhu pěvců. — Nešťastný nos.)

Blankytný přivázal pegasa k lazuritovému sloupu nádherného portálu a stoupal s panem Broučkem po křišťálových stupních paláce. Vůkol bylo tolik báječného lesku, že pozeměšťan musil stoupati s okem přivřeným, nemoha snésti té oslňující záře.

Zatím vysvětloval mu Blankytný zařízení velkolepé budovy: „Čaroskvoucí nazval toto své veledílo ‚Chrámem Všeuměny', a to plným právem. Jak jsi zajisté shora pozoroval, bylo k rozkazu jeho vystavěno v podobě hvězdovité, a každý paprsek té hvězdy zasvěcen jest různému druhu umění. V jednom chová si nejvýtečnější básníky, v jiném znamenité malíře a jejich výtvory, v třetím

sochaře, opět jiný věnován je umění hudebnímu a jeho slavným zástupcům atd. Zkrátka, v té hvězdě soustřeďuje se jako v čarovném ohnisku všechen umělecký lesk měsíce. Uprostřed ní pak sídlí sám veliký mecenáš, rozesýlaje

do všech těch paprsků oživující záři své štědrosti a vroucí přízně. Avšak tu stojíme již před ním.“

Vystoupili zatím do jakéhos ústředního vesti-

bulu, a zrak páně Broučkův obodřil se již tou měrou, že mohl rozeznati v záři démantů, perel a granátů vychváleného mecenáše Tento honosil se sice dosti slušným objemem — jako snad všichni mecenášové všehomíra — ale měl jinak stejně ušlechtilý a větrný zevnějšek jako ostatní měsíčané, které pan Brouček dosud spatřil.

„Vítej, zlatohlasá pěnice Wargentinská,“ * volal Čaroskvoucí, uchopiv Blankytného křečovitě za obě ruce a líbaje ho vroucně na čelo. „Jaké štěstí, že mohu sladkého drozda naší erotické lyriky pohostiti pod svým krovem! — A kdo je tvůj soudruh?“ dodal, pohlížeje s úžasem na pozemšťana.

Divil se velmi, když mu Blankytný představil hosta až z daleké zeměkoule; ku konci zvolal: „Bezpochyby pozemský básník?“ a než mohl pan Brouček s nevolí odmítnouti tuto směšnou insinuací, pokračoval v radostném rozechvění: „Ó, zajisté přivábil tě můj Chrám Všeuměny, zajisté pronikla zář této mé umělecké hvězdy až na tvůj vzdálený svět. Ó, pojď již, ukážu ti

* Wargentin, ohražená rovina na měsíci, odkud asi Blankytný pocházel.

s radostí všechny její paprsky. Především zajdeme do paprsku poetů. Žel jen, že většina mých slavíků dosud se nevrátila ze svých jitřních výletů na pegasech a ostatní se zapírají, poněvadž právě besedují se svými Musami; bylo by zločinem vyrušovati je z jejich nesmrtelných prací. Avšak za nedlouho slétne se zpěvná družina k rannímu hodokvasu. Zatím uvedu vás napřed do hodovní síně."

Položiv si prst na ústa a mrkaje výstražně po hostech, aby zachovali nejhlubší ticho, vznášel se před nimi po špičkách dlouhou chodbou kolem četných dveří, za nimiž bylo tu a tam slyšeti šustění papíru, vrzání per a vzdychání.

A nyní měl bych vylíčiti čarovnou nádheru vestibulu, chodby a hodovny. Avšak málomocné péro klesá mi z ruky.

Ó, vy všechny rubíny a safíry, smaragdy a topasy, opály a granáty, kterými naši marnotratní básníci a romanciéři tak štědře ozdobují své verše a knížecí komnaty, vy stropy vysekané z jediného kusu lapis lazuli, vy nefritové sloupy, vy přebohaté inkrustace, vy démanty stokráte drahocennější kohinúru, vy kouzelně čisté perly zvící pštrosích vajec, vy chocholy nejvzácnějších

duhobarvých per — ó, přispějte mi na pomoc, bych tušiti dal čtenáři alespoň matný stín oné měsíční skvostnosti!

Pan Brouček byl sice oslněn, ale bručel k sobě: „Nevím, nevím, nebude-li to nějaká velkopanská hostina, kde je spousta stříbra a málo na něm a kde lokajové odnesou ti talíř, než se chopíš vidličky. Známe to.“

„Zde si prozatím odpočiňte,“ zval mecenáš hosty, „mne pak laskavě propusťte na okamžik. Ó, mecenášské povolání je trudné! Musím býti všude, nemám chvilky oddechu. Právě jsem si vzpomněl, že čeká na mne v tuto chvíli přední z mých malířů, jenž maluje moji podobiznu v nadživotní velikosti; musím sedění odložiti. Pak třeba dáti některé pokyny sochaři, jenž modeluje pomník, kterým budu za živa oslaven. Dále chci vyzvati některého ze svých hudebníků, aby složil k odhalení toho pomníku slavnostní kantátu. Konečně napadla mi v noci znamenitá látka k epopeji, jejíž zpracování musím za dobré paměti svěřiti svému prvnímu básníkovi, Slunovítu Oblačnému; za takovou důležitou příčinou nerozpakuji se vyrušiti ho z nadšení, načež ho také vybídnu, aby se mnou pospíšil do vaší vzácné společnosti.

Za malou čtvrthodinku potom slétnou se všichni moji slavíci k jitřní hostině.“

„Ze slov mecenášových můžeš poznati, že zaopatření v jeho Chrámu Všeuměny má také své nepříjemnosti,“ pravil Blankytný po odchodu Čaroskvoucího. „Jeho ztrávníci promarňují většinu času oslavováním šlechetného příznivce a poslouchánim jeho rad. Následkem toho nemůže sehnati dost básníků prvního a druhého řádu a bere za vděk i ledajakou plevou. Věz, že naše měsíční básnictvo tvoří jakousi hierarchii několika přesně oddělených stupňů, z nichž každý má svůj zvláštní titul a své určité privileje. Básníci prvního řádu titulují se ‚geniální‘, druhého ‚vysoce nadaní‘, třetího ‚nadaní‘, čtvrtého ‚oblíbení‘, pátého ‚zásluzní‘. Prvnímu řádu vzdává se pocta poklknutím, druhému poklonou, třetímu shovívavým úsměvem, ‚oblíbených‘ si už nikdo nevšimne a ‚zásluzné‘ smí každý kopnout. Mne vřadila nespravedlivá kritika mezi poety druhého řádu, ale v pravdě nemůže se měřiti se mnou žádný měsíční básník, nejméně ten duchaprázdný Slunovít Oblačný, jehož banální prostřednost jen kamarádskou kritikou a pochybeným vkusem obecenstva dotřela se prvního řádu.“

Poučoval Broučka ještě dále, ale pan domácí uvažoval již o jiných věcech. Zase takové čekání! mrzel se. A ještě není ani prostříno!

Na dlouhatánském stole, obklopeném přečetnými křesly, nalézala se dosud jen spousta ozdobných váz s rozkošnými květy, na které pan

Brouček nemohl již pohlédnouti bez ošklivosti a zlosti; před každým křeslem stála jedna a při ní vždy něžná alabastrová nádobka zvláštního tvaru a nejjemnější práce umělecké. Pepřenky či tyglíky s hořčicí?

Zvědavý pozemšťan prohlédl si jednu — byla prázdna.

„Prosím vás," otázal se měsíčana, „k čemu pak jsou tyhle hrnoulečky?"

„To jsou slzničky.“

„Slz — slzničky? Jaká pak je to zase hlouposť?“

„Nu, schránky na slzy.“

„Na — na slzy? I ty moje umučení — co pak tu budeme plakat?“

„Budou se bezpochyby předčítat básně.“

„Bá — ásně? Ale to aby už — Slyšte, mně se zdá, že si tu všichni ze mne děláte blázna! Tedy zase básně! Při těch se mi každé sousto v ústech obrátí. A ještě mám na nějaký ten náprstek postního bouillonu snad čekati hodinu. Ta malá čtvrthodinka je už hodně velká.“

„V tom se mýlíš, netrpělivče. Zapomínáš opět na měsíční čas.“

Teď udeřil již pan Broučck vztekle pěstí na stůl. „Jděte mi se svým časem do horoucího —! Ta malá čtvrthodinka potrvá tedy šest hodin! I to aby hrom —“

Výbuch jeho hněvu byl přerušen návratem Čaroskvcucího, jenž přiváděl vytáhlého měsíčana, oděného v jakýs podivný ornát s vetkanými zlatými hvězdami a květy.

Mecenáš klekl a zdvihaje ruce k majiteli ornátu slavnostně oznamoval: „Zde velekněz mě-

síční poesie, náš arcivěštec, jehož jméno sluší pronésti jenom na kolenou, nejprvnější nás génij a nejzdárnější vychovanec a tlumočník mých básnických intencí, Slunovít Oblačný!“

Blankytný pošeptal Broučkovi: „Klekni!“ a sám spěšně uvrhnul se před Oblačným na kolena.

„Bodejť! Budu ještě klekat před takovým tatrmanem!“ zabučel pro sebe náš hrdina, jehož nálada byla nyní nejhorší na světě.

Oblačný vznesl nad klečícím párkem žehnající ruce a pravil pak blahosklonně: „Vstaňte, přátelé! A buď mi srdečně vítán, milý Blankytný. Gratuluju ti upřímně k poslední sbírce.“

I potřásl vlídně rukou básníkovi nižšího řádu, který koktal cosi o nesmírném štěstí a neskonalém obdivu.

Pana Broučka poctil Oblačný jen zvědavým pohledem a nedbalým kývnutím hlavy.

„A nyní vás prosím,“ zval hosty mecenáš, „abyste usedli prozatím ke skrovnému občerstvení, než se tu shromáždí celý můj Parnass.“

Tvář pana Broučka o malé poznání se rozjasnila.

Všichni usedli k tabuli a Čaroskvoucí přišoupl před každého jednu vázu s kyticí.

„Ó, jaká lahodná vůně!“ liboval si Oblačný, čichaje ku svým květům.

„Rajský libodech!“ chválil jako u vytržení Blankytný, čině totéž.

„Ááá!“

„Ááááá!“

„Doufám, že i mého pozemského hosta uspokojí tato skromná kytice?“ obrátil se Čaroskvoucí k panu Broučkovi.

Tento škaredil se již zase jako noc a mrskl jen po kytici zuřivým pohledem.

Na to sepjal mecenáš k Oblačnému ruce: „Snad nezazlíš mi, velebný génie, požádám-li tě pokorně, abys hostům mým a mně připravil božskou rozkoš přečtením některé ze svých nových básní. Ó, poklekni se mnou, pozemšťane, a pros veleducha, aby alespoň jediným paprskem své poesie oslnil tvou hrubou pozemskou bytost!“

Pan Brouček se jen hrozně ušklíbl.

Ale básník nepovšiml si patrně zlostné jeho tváře; neboť pokynul k němu vlídně hlavou a tahaje ze svého ornátu objemný rukopis, řekl: „Nechci

ti odepříti té chvilky povznesení, nešťastný tvore! Přečtu jen prvních sto ghasel své sbírky Mlhoviny hvězdné.“

A začal hned čísti chvějícím se hlasem, s tváří rozníceuou a zrakem zaroseným. Blankytný a mecenáš naslouchali s dechem utajeným, s výrazem, jako by polykali rajské pokroutky; časem vzdychali blaženě nebo zdvihali oči k nebesům jako u vytržení nebo stírali slzy rozkoše, které jim perlily po nadšených tvářích.

Pan Brouček zatím stěží tlumil výbuch rozhořčení, ulevuje si alespoň v duchu: Jestli pak by člověka mrtvice neranila! Vsadil bych se nevím oč, že tu zase neuvidím ani křížalu. Nežli bude ten hastroš hotov se svou hvězdnou tasemnicí, bude po mně hladem a zlostí. Věru, tyhle slz — slzničky — slzničky! nevíš opravdu, máš-li nad takovou hloupostí puknout smíchem nebo vztekem! — tyhle slzničky hodí se dobře k takové hostině. Člověk by plakal krvavé slzy nad tím měsíčním pohostinstvím!

Četba Hvězdných mlhovin na štěstí přerušena vstoupením nové osoby, oblečené v podobný ornát jako Oblačný.

Čaroskvoucí vyskočil, volaje: „Dnešní den zasypává mne štěstím. Hle, jaký nový, převzácný host vešel pod blaženou střechu mou!“

On i Blankytný letěli příchozímu vstříc a klesli před ním na kolena. Pan Brouček popošel též ku dveřím s myšlénkou, že snad bude nejlépe, upláchne-li z Chrámu Všeuměny do nějaké měsíční restaurace.

Avšak mecenáš obrátil se právě k němu a oslovil ho po tichu, úzkostlivě se ohlížeje po Oblačném: „Hle, pozemšťane, náš arcivěštec, velekněz naší poesie, nejprvnější génij měsíční, Větroboj Hvězdný!“

Nyní popošel i Oblačný uvítat svého kollegu. Vzájemné vítání obou poetů prvního řádu bylo velice pohnutlivé. S výrazem nadšeného obdivu padli před sebou na kolena, pak zdvihl jeden druhého, pak od sebe odskočili a rozpřáhli ramena, vrhli se druh druhu prudce do náručí a tiskli prsa na prsa tak pevně, jako by se chtěli rozmačkat, potom se zase chytli za obě ruce, svírali si je křečovitě a hleděli sobě do slzavých očí, kloníce hlavu teď na pravo, teď na levo, jako by chtěli vssáti do duše navzájem své drahé tahy se všech stran.

„Nech se zulíbat za své poslední epos, nedostižný mistře!“ blouznil jeden.

„Ó, jsem pouze nemotorný tvůj žák, titane písně. Nesahám ti ani po kotníky,“ bránil se druhý.

„Mlč, příteli, mlč! Já naopak hledím z prachu za tvým orlím vzletem.“

„A já ve sladké závrati pozírám do tvé nevystihlé hloubky.“

Zatím, co po té Hvězdný blahosklonně vzpřimoval skroušeně klečícího Blankytného a gratuloval mu k poslední sbírce, odvedli mecenáš s Oblačným pana Broučka stranou a tento pravil

mu šeptem: „Abys nepojal nesprávných názorův o měsíční literatuře, pozemšťane, věz, že Hvězdný poněkud vyniká jen pečlivou formou, jíž umí odívati své slabé a všední myšlénky. Za to je ctižádosť jeho nesmírně nedůtklivá a z pouhé tedy útrpnosti ponechává se mu řád, který mu nenáleží!“

„Jakž by mohl býti k čemu, když není v mém Chrámu Všeuměny a pod mým vedením?!“ potvrdil rovně potichu mecenáš.

Pak požádal všechny hosty, aby usedli.

Hvězdný, jda k tabuli kolem pana Broučka, poodvedl jej stranou a řekl mu šeptem: „Přicházíš k nám tedy až z daleké zeměkoule? A bezpochyby za účelem studií v měsíční literatuře? Chci ti proto říci, abys neposuzoval stav našeho písemnictví podle slabých veršů, které jsi zde — jak mi řekl Blankytný — před chvilkou slyšel. Oblačný má sice ob čas jakés takés myšlénky, ale neumí je obláčeti v poetické roucho. Jen abychom neranili jeho

nedůtklivou ješitnost, trpíme ho ze soustrasti mezi sebou v prvním řádu.“

Když usedli všichni za stolem, obrátil se mecenáš k novému hostu: „Především, vyvolenče bohů, musíš občerstviti svou tělesnou schránku.“

Nu, snad — snad konečně přece! oddechl si Brouček.

„Nuže, přátelé, chopte se svých kytic!“ mluvil dále hostitel. „I ty přivoň si znovu, pozemský hoste.“

Tu se pan Brouček nezdržel.

„Pěkně děkuju,“ vyjel ostře. „Můj nos namlsal se již dosti.“

Slovo „nos“ pronesl s důrazem, aby nesvědomitému hostiteli připamatoval jinou, vnitřní část svého těla. Ale ulekl se až účinku svých slov. Nastalo hrobové ticho, Blankytný, zděšen, pohlížel na oba básníky prvního řádu a červenal se až po uši, Oblačný a Hvězdný klopili oči, hostitel šilhal nesměle po společnosti a přesedal v nesmírných rozpacích.

Brouček rozhlížel se udiven kolem a opakoval bezděky: „Ano, můj nos — můj nos —“

Ale Blankytný zarazil mu prudkým vztáhnutím ruky a výstražným posuňkem další slova

na rtech a povstav rychle, všecek uzardělý, omlouval se ostatním: „Kdybych byl mohl tušiti — Prosím, uvažte shovívavě, že to pozemšťan —“

„A že dosud nikdy nebyl v měsíční společnosti,“ doložil mecenáš vstávaje také. „Dovedu jej s Blankytným mezi malíře a prosím velebné věštce, aby zatím ztrávili chvilku vyměňováním svých nadhvězdných tajemství.“

Toť vypadalo pro pana Broučka jako jemné vyhození. Zmaten ubíral se z hodovny za mecenášem a Blankytným, netroufaje si ani poroučeti se věštcům, kteří jedva po něm mrskli očima, stahujíce rty v posunku ošklivosti a opovržení.

Na chodbě pravil k němu Blankytný nevrle: „Nenadál jsem se, že budu uveden do takových rozpaků tvými pozemskými nezpůsoby!“

„Nezpůsoby? Co pak jsem vyvedl?“

„Jestli že vaše pozemská řeč neštítí se takových ohavných slov —“

„Ohavných slov! Jakých ohavných slov? Vždyť jsem přece neřekl nic jiného, nežli že můj nos —“

Oba měsíčané zdvihli proti němu výstražně ruku.

„Zadrž!“ zvolal Blankytný. „A již nikdy více neposkvrň tím šeredným slovem náš čistý měsíční vzduch!“

„Probůh, jakým slovem? Snad — snad dokonce nesmím mluviti o svém nose, hahaha?“

„Ovšem, že nesmíš. A smutným svědectvím je pro tebe a pro pozemšťany vůbec, že třeba teprv poučovati tě o tom, co ti má vnukati vlastní přirozený cit.“

„Tedy opravdu? Bez žertu? Ne, nemohu tomu ani uvěřit! Nos — chudáček nos je tedy u vás věcí tak neslušnou, že nesmíte ani jméno jeho vyslovit? Ta nevinná část obličeje, kterou nosíte přímo mezi očima všemu světu na odiv? U nás na zemi jsou konečně také slova, jichž neužíváme v lepší společnosti nebo k nimž alespoň přidáváme omluvu ‚s odpuštěním‘. Ale to je něco zcela jiného. To jsou —“

„Nechme této nepěkné rozprávky. Pravím ti jen, že tě ihned opustím, jestliže mi neslíbíš, že již nikdy, nikdy více neproneseš ohyzdného toho slova!“

„Je to sice směšné, nesmírně směšné, ale když vám ten výstupek tváře, či arkýř obličeje, či jak to mám tedy pojmenovat —“

„I pouhé narážky na tu věc jsou neslušné.“

„Nuže, dobrá. Dám si pozor, aby se mi ten nevýslovný ubožák nepřipletl do řeči. Ale je-li vaše společenská řeč tak choulostivá, že nesnese ani takové nevinné slovo — jste-li takové netykavky, pak obávám se velmi, že narazím každou chvíli něčím.“

„To jest velmi pravdě podobné,“ vmísil se do hovoru mecenáš. „Proto právě byl jsem nucen zbaviti tě společnosti oněch dvou vznešených duchů, kteří by nesnesli opakování takové sprostoty. Avšak odvedu tě mezi malíře, kteří jsou otrlejší v těch věcech.“

X.

(Paprsek malířů. — Broučkova umělecká kritika a její následky. — Výhoda živého měsíčního koloritu. — Měsíční atelier. — Klanění se obrazům. — Zničující zpráva. — Měsíčané ideálem vegetarianů. — Osudná definice uzenek. — Pan Brouček vpadá do Scylly, chtěje uniknouti Charybdě.)

Mecenáš vedl pana Broučka a Blankytného z paprsku poesie do paprsku malířství. Náš hrdina byl by rázně protestoval proti tomu směru, neboť z důvodu nám známého choval k umění malířskému nepřekonatelnou nechuť; avšak po novém sklamání v hodovně upadl v jakousi zoufalou resignaci, v níž se už poddával všemu jako vysílená oběť. Naděje, že by vytěžil z Chrámu Všeuměny něco pro svůj nešťastný žaludek, vzdal

se již nadobro, a jediná myšlénka prokmitávala chmurami jeho duše: jak by unikl z té umělecké hladomorny.

Přes ústřední vestibul, v jehož centru stál v podobě chrámku vystavěný soukromý příbytek Čaroskvoucího a od něhož jako paprsky ode hvězdy rozbíhaly se na všechny strany chodby s řadami komnat, věnované jednotlivým uměnám, ubírali se do dlouhého korridoru s četnými ateliery malířů po obou stranách.

Stěny této chodby honosily se prazvláštní ozdobou: byly úplně počmárány a pomazány divou směsicí bizarních náčrtků a karrikatur.

„Hle, skvostné výstřelky malířských veleduchů!“ pravil mecenáš, trochu se zardívaje a pozdě již zastíraje svou řízou pohledu pana Broučka nejnápadnější karrikaturu, zobrazující jeho samého, mecenáše, v nějaké nelichotivé a málo delikátní situaci. „Někdy opravdu geniálně nevázané . . .“

Dobře ti tak, hlupáku! — pomyslil si pan Brouček — Jeden takový mazal je pro domácího boží metlou; neřku-li nasadit si jich do domu celé stádo a ještě k tomu zadarmo! Ó, bože, když si pomyslím, že snad ten můj —

bůh mi odpusť hříchy! — ten vlasatý lotr také takhle řádí po stěnách v mém domě a z vděčnosti za to, že neplatí žádnou činži, zpotvořuje tam snad někde můj obličej na mé vlastní nové omítce, na mém vlastním ubohém majetku!

Vešli do prvního atelieru v pravo, kde nalezli měsíčana, oděného v podivnou plandu z šerého sametu, s vetkanými křivolakými vzorky, která by mu byla dávala vzhled velikánské můry, kdyby nebyla tuto podobu rušila pokrývka hlavy, klobouk nějaké obrovské houby, vybíhající nahoře do vysoké špičky.

Při pohledu na tuto bizarní úpravu neubránil se pan Brouček jizlivému pošklebku. No, ty vypadáš! — povídal si v duchu — Takovouhle maškaru by ani ten můj barvokaz nevzal na sebe, ačkoliv je ve svém čistém munduru zrovna stvořen pro opičí divadlo!

„Zde můj nejgeniálnější malíř Mlhomil Vzdušný," představoval Čaroskvoucí, „a zde, mistře, host z daleké zeměkoule, o kterém jsi ode mne již slyšel, s naším slavným básníkem Hvězdomírem Blankytným. Oba prosí tě snažně, abys jim dovolil padnouti na kolena před posledním tvým arcidílem."

Malíř mlčky odtáhl oponu, zastírající v pozadí atelieru veliký obraz.

Z úst Blankytného vydralo se táhlé „ach!“ neskonalého obdivu; pak ihned klesl na kolena a sepjav ruce pohlížel ztrnule na obraz vypou-

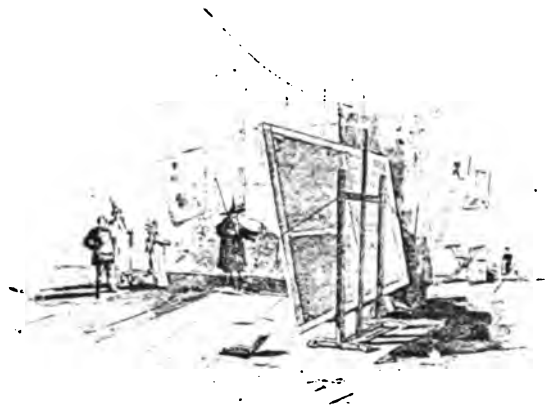

leným zrakem, jako by oslněn vidinou nadpozemské skvělosti.

„Žasneš, není-li pravda?“ mluvil k němu mecenáš s uspokojením. „Hleď jen, jaká hloubka a velebnosť myšlénky! Jaká síla a lahodnosť koncepce! Jaká svrchovaná úměrnosť v každé linii! Mluv i ty — jestli tě obdiv nečiní němým

— mluv i ty, pozemšťane, co soudíš o tom nesmrtelném výtvoru?“

Pan Brouček nebyl obrazem nikterak nadšen. Měl ve své pozemské ložnici dva lacino koupené barvotisky, „Spící odalisku“ a „Západ slunce v zálivu Neapolském“, které se mu líbily stokrát více než ta divoká klikatina ledajakých čár.

Umírnil však svůj úsudek a řekl: „No, prochází to, prochází. Jen myslím, že by neškodilo trochu barev, a pak se mi zdá, že je to vlastně teprve rozvrh k nějakému obrazu —“

Mecenáš s Blankytným uskočili poděšeni; malíř však osopil se na pana Broučka, všecek rudý hněvem: „Ó, pozemský nevzdělanče! Takový surový vkus tedy panuje na zeměkouli! Vaše malířství hraje si tedy posud jen s barvičkami jako náš banální Duhoslav Žárný a jeho soupřeženci! Vaše dětinská mysl libuje si tedy jen v barbarské strakatině! A vaši břidilové piplají se s podrobnostmi svých obrazů! Věz, že u nás jen hudlaři konají takovou nevděčnou práci — pravý měsíční mistr spokojí se několika geniálními črty! Jsem přesvědčen, že jediná čára tohoto obrazu vyváží všechny vaše galerie pozemské.

Lituji velmi, že jsem odestřel svůj obraz tvému tupému zraku, jenž není hoden ani zavaditi o takové dílo!“

A ve zlobném rozčilení zatáhl opět záclonu před obrazem.

„Odpusť, mistře, že jsem uvedl do svatyně tvého umění toho politování hodného tvora a považ shovívavě, že pochází z planety v každém ohledu zanedbané,“ chlácholil mecenáš rozhněvaného malíře. „Viděl jsi obdiv Blankytného a co mne se týče, víš dobře, jak neskonale zbožňuji tvé arcidílo a že jsem nejhorlivějším přívržencem tvého směru.“

Když atelier opustili, pravil Blankytný ostře: „Hle, tvá opětná neomalenosť oloupila mne o božský požitek! Nezanecháš-li svých pozemských nezpůsobů, budu opravdu nucen zbaviti tě svého průvodu.“

Jen kdyby už raději tu hrozbu provedl! pomyslil si Brouček. Neumí-li mne dovésti ani k šálku polívky, po filosofských kurnících a bláznovských kostelích všeuměny ať si běhá sám!

„Ano, jest nezpůsobné mluviti v ateliercch něco jiného nežli nadšené pochvaly,“ káral ho také Čaroskvoucí. „Zde venku mohl jsi směle

pronésti svůj úsudek. Ostatně, u mne jsou zastoupeny všechny školy a směry. Miluješ-li barvy, zde naproti jich najdeš dosti.“

Když vstoupili do protějšího ateliéru, ulekl se až pan Brouček báječné strakatiny nejohnivějších barev, jimiž tam svítil kolosální obraz, zaujímající celou stěnu. Kolorit jeho pozemského „Západu slunce v zálivu Neapolském“ byl velmi živý, ale k téhle záplavě barev nemohl býti přirovnán ani z daleka. Celé ohromné plátno bylo popleskáno kde jakou křiklavou barvou, až z toho oči bolely. V pozadí pak duhové krajiny, kterou obraz představoval, zářilo nad šarlatovým lesem veliké smaragdové slunce a na tom seděl s rozestřenými křídly ohromný netopýr.

„Jaký nápad!“ pomyslil si Brouček. Ale jak užasl, když domnělý netopýr pojednou zatřepetal křídloma a když v něm poznal mužíka v šedé bundě s nesmírně dlouhými, visutými rukávy, držícího v jedné ruce paletu a v druhé štětec, jímž právě domaloval pomerančový obláček.

Měsíční malíři nanášejí totiž barvy tak silně, že mohou při své měsíční lehkosti po hrbolech koloritu pohodlně vylézti na vyšší části svých obrazů a posaditi se tam na některém vynika-

jícím barevném effektu. Zde seděl malující mistr rozkročmo na svém slunci a spustil se nyní pozadu po vysedlinách malby opatrně na podlahu.

Když se potom k hostům obrátil, ubránil se náš hrdina navzdor svému kritickému položení

jen stěží hlučnému výbuchu veselosti. Šat malířův doplňoval totiž z předu vhodně strakatosť obrazu: Podšívka bundy byla purpurová, spodní oblek fialový, cípatý nákrčník pestře kropenatý jako křídla vřetenušky a hlavu s dlouhou ryšavou hřívou pokrýval klobouk ohromné muchomůrky, do jehož okraje bylo zatknuto vysoké péro páví.

„Inu, krejcarová!“ smál se pan domácí v duchu.

S obrazem a malířem souhlasil také celý atelier. Byl přeplněn úžasnou směsí předmětů zbarvených co nejživěji: různobarvými tulipány ve strakatých vázách, papoušky, kolibříky a flamingy, pardalími kůžemi, drahokamy, nejpestřejšími vějíři, mandrily v komediantských hazukách a podobnými věcmi.

„Zde můj nejgeniálnější malíř Duhoslav Žárný," představoval zase mecenáš, „a zde náš slovutný básník Blankytný s pozemštanem, o kterém jsi už slyšel. Práce Vzdušného se mu nelíbila, i přivádím jej k tobě, aby poznal pravé měsíční umění a tvůj jedině oprávněný směr, jehož jsem — jak víš — nadšeným přívržencem."

Odsouzení Vzdušného učinilo na Žárného patrně milý dojem; usmál se na pana Broučka velmi přívětivě.

„Úkol hostitele volá mě nazpět do hodovny pěvců," pokračoval Čaroskvoucí. „Ale mistr Žárný, až se pokocháte geniálním jeho arcidílem, sám vás laskavě provede po ostatních atelierech."

„Ó, toho není třeba," mínil Žárný. „Co pak by tam viděli? Rád svolím, aby zůstali před mým obrazem až do večera a pak jim rozsvítím lustry,

aby jej mohli prohlížeti také v effektech umělého osvětlení.“

Mecenáš vzdálil se po té spokojen.

Blankytný klečel zatím již před obrazem a hlasitě velebil nebesa, že mu popřála dočkati se dne, kdy může hroužiti smrtelné oko v ten božský div.

Když dokončil své dithyramby, vybídl jej malíř: „Nyní vstaň a pohleď odsud!“

„Ach!“

„A teď s této strany!“

„Ach, ach!“

Žárný honil hosty z kouta do kouta, ze předu do zadu po celém atelieru, obšírně vykládaje skrytější krásy obrazu, kteréžto výklady provázel básník výkřiky obdivu.

Když byl konečně sám malíř běháním unaven a oba ochraptěli, postavil před obraz tři křesla a začal: „Tak! Nyní nechme již slov —“

„— která beztoho nedovedou zachytit ani charý stín té krásy,“ vložil poeta.

„— a dívejme se klidně až do večera,“ skončil malíř.

Posadili se na křesla. Žárný uprostřed. Obracel hlavu střídavě na pravo i na levo, zarý-

vaje oči lakotně do tváře tu Blankytného, tu pana Broučka, aby mu v nich neušlo ani nejmenší hnutí z povinného lichotného obdivu. Od pana Broučka odvracel se pokaždé neuspokojen.

Pana domácího bavil sice chvíli strakatý rej barev, ale pak ho „zevlování“ na obraz omrzelo.

Uvažoval se všech stran své smutné postavení na měsíci, zlobil se znova na prázdnou tabuli v hodovně a na slzničky, přemítal, dostane-li se přece k nějakému soustu, vzpomínal se sladkobolnou touhou na pozemské porce pečení a zelenavě zlaté plzeňské se smetanovou pěnou, představil si celý svůj pozemský život od kolébky až k poslední vycházce do Würflova hostince — ale Blankytný s malířem nedávali dosud ani nej-

menší známkou na jevo, že by hodlali ukončiti němou adoraci obrazu. Snad nemyslí, že budu s nimi skutečně brejlat až do večera na tu malovanou kočičinu! zlobil se v duchu pan Brouček. Vztek s mučivou nudou střídaly se v jeho nitru a ke všemu obtěžoval jej každou chvíli upjatý pohled malířův, kterému pak naschvál ukazoval všelijaké podivné a záhadné posunky.

Konečně zvítězil nade všemi týravými pocity zase hlad. A tu vzpomněl si pan domácí šťastně na párek uzenek, které si pro příhodu uschoval.

Ve chvíli, kdy lakotný výběrčí obdivu zase tvář Blankytného zpytoval, zakryl si stranou k němu dlaní obličej a vytáhnuv spěšně párek z kapsy, dal se chutě do lahodného pokrmu pozemského, snad ach! posledního, jímž se pokochá v životě.

Ale v tom zavznělo nad ním radostné: „Ach, ty pláčeš, pozemšťane? Tedy roztála konečně i tvoje tvrdá pozemská kůra vítěznou září mého obrazu!“

Byl‘ se malíř k němu připlížil svou neslyšnou vzdušnou chůzí a vyrušil jej tím výkřikem z libého požitku.

Pan Brouček rozdrážděn vyrušením, jakož i domněnkou malířovou, okázal bez ostychu svůj párek a prudce odsekl: „I ďasa pláču! Jím.“

„Jíš?!“ zvolal s hněvným úžasem Blankytný, jenž také přiskočil. „Tváří v tvář tomu velebnému výtvoru genia dovedeš se oddávati té pozemské mrzkosti?!“

„Mrzkosti! Což je ukájení hladu mrzkostí? Či snad vy měsíčané dokonce — ne — nejí — nejíte?!“

„Ovšem že nejíme. Naše vzdušné tělo nemá bohudíky zapotřebí živiti se surovou hmotou.“

Brouček upíral chvíli ohromen na měsíčana ztrnulý zrak a spráskl pak ruce nad hlavou. „Opravdu že nejíte! Můj bože, můj bože! Ale ne, to není možné. Vždyť se musíte přece něčím živiti.“

„Občerstvujeme se pouze vůní, ambrovým dechem květů měsíčních,“ vysvětloval malíř.

„Vůní —! Toť strašné! Strašné! A snad dokonce ani nepijete?“

„Ovlažujeme pouze rty čistou jitřní rosou,“ pravil básník.

„Jsem ztracen!“ zaúpěl pan Brouček a zoufale chopil se za hlavu. „Tedy proto jsem se dostal

na měsíc, abych zde bídně zahynul hladem a žízní?!“

„Proč bys zahynul?“ těšil ho Blankytný, jat útrpností. „Což nejsme my měsíčané zcela dobře živi vůní a rosou? Můžeš naopak děkovati nebesům. Jediným následkem nového způsobu života bude totiž, že tvé hrubé tělo pozemské znenáhla nabude měsíční jemnosti a lehkosti —“

„Krásná útěcha! Děkuju pěkně za tu souchotinářskou slávu! Proto jsem nemusel přilétnout až na měsíc! To jsem se mohl státi na zemi nějakým škrabákem! A jak dlouho to vydržím? Na zemi postí se virtuosové hladu nejdéle čtyřicet dní a pomáhají si při tom ještě všelijakým šmejdem. Ó bože, můj bože!“

„Jez tedy prozatím kořínky měsíčních bylin.“

„Prosím Vás, už přestaňte! Kořínky! Těmi živili se leda poustevníci za starých časů a kdož ví ještě, jaké to byly kořínky! A bez krůpěje piva! Polykat rosu jako rosnička. Pane na nebesích!“

„A což vy pozemšťané neživíte se bylinami?“

„Leda bláznivi vegetariáni! My ostatní rozumní lidé jíme maso —“

„Maso?“ zděsil se Blankytný.

„Což se tak lekáte? Snad nemyslíte, že lidské maso? Jíme jen maso skopců, telat —“

„Hrozné! Vy tedy bez lítosti vraždíte, trháte a hltáte živé tvory boží, kteří s vámi obývají zemi? Děláte ze svých těl živé jejich hroby?

Je-li možné, aby vesmír snášel v lůně svém planetu, potřísněnou kanibalstvím tak ohavným! — A tohle je tedy zabité zvíře?“ doložil s posuňkem hrůzy a ošklivosti ukazuje nohou na zbytek párku, jejž Brouček prve leknutím na podlahu upustil.

„Zvíře!“ zasmál se zuřivě pozemšťan. „Jest to prostě maso prasečí, rozsekané na drobno a nabité do čistě vypraného střeva, které —“

Nedomluvil. Blankytný klesl ve mdlobách

na podlahu. Otrlejší malíř s výkřikem zděšení poklekl nad ním a snažil se vzkřísit ubohého.

Pan Brouček pozoroval chvíli ustrnulým zrakem hrozný účinek neprozřetelných slov na útlou měsíční bytost a pak jako náhlým vnuknutím střelhbitě vyběhl z atelieru.

Hejno malířů s muchomůrkami, hřiby, špičkami, ryzci, holubinkami, smrži, šampiony a všemi možnými houbami na hlavách pustilo se za ním, chtějíce ho zavleknouti do svých ateliérů, ale pan domácí jim šťastně unikl a letěl ke schodům, vedoucím z Chrámu Všeuměny.

Ó běda! Na posledním schodu zakmitla se právě třepetavá motýlí křídla a pan Brouček zahlédl pod lazurovým zvonkem líbeznou tvář Etherey.

Zabočil tedy spěšně zas do nejbližší chodby, kde byl poučen pekelným řevem a hřmotem, že se dostal do paprsku hudby.

XI.

(Koncertní síň. — Chvalný obyčej v měsíčních koncertech. — Samovražedné myšlenky pana Broučka. — Básník posledního řádu. — Měsíční hudba. — Nadpozemské zařízení měsíčních uší. — „Bouře". — Mořská nemoc. — Pan Brouček prchá znovu.)

Náš hrdina vrazil do prvních pootevřených dveří a rychle je zavřel za sebou.

Poznal, že vnikl do parterru nějaké koncertní síně, naplněné již četným posluchačstvem. Vrhl sebou na jediné dosud prázdné sedadlo v poslední řadě.

Tu přistoupil měsičan v jakési fantastické livreji a vztáhl k němu pravici.

Biletář! pomyslil si pan Brouček. Chce bezpochyby vstupné.

Nepotřebné papírové peníze byl za povětrné jízdy rozezlen odhodil za hodinkami. Vytáhl tedy z kapsy zbylý stříbrňák a podal jej biletáři.

Ten vzal stříbrňák levicí a prohlížel jej vrtě hlavou.

„Snad ani stříbro na měsíci neplatí? Či snad je vstupné vyšší?“ ptal se pozemšťan.

„Do našich koncertů neplatí se žádné vstupné,“ odvětil měsíčan. „My sami naopak platíme každému navštěvovateli tento peníz.“

A vtisknul panu domácímu do dlaně velikou

zlatou minci, kterou držel v natažené pravici. Chtěl mu také vrátiti stříbrňák, ale Brouček máchl rukou: „Nechte si to za diškreci, na památku!“ Poslední slovo pronesl dojemným tónem.

Co mi jsou platny peníze, když tady za ně nedostanu nic, pranic, čím bych ukojil svůj hlad! vzdychal. Zpráva o měsíční výživě vůní a rosou uvrhla jej do propasti čiré beznaděje. Hrozná ta zpráva zaměstnávala všechny jeho myšlénky. Již si hrubě ani nevšiml nového krásného zařízení měsíčního a nepřemýšlel, mělo-li by se vyplácení dukátů navštěvovatelům koncertů zavésti také na zemi.

Hleděl s hrůzou vstříc neodvratné blízké smrti. Ajbišovými kořínky a sladkým dřevem se neuživím — žaloval nebesům — a než bych pil rosu, to uvrhnu se raději po hlavě do některého měsíčního kráteru!

Z těchto samovražedných myšlének vyrušil jej sousedmě sícan chatrného zevnějšku.

„Tys jistě ona pozemská rarita, kterou se Čaroskvoucí každému na potkání chlubí,“ pravil. „Nevypadáš, jako by se ti u nás na měsíci příliš líbilo. Ba, věru, jsou tu bídné, ničemné, zoufalé

poměry. Všechno všudy shnilé a převrácené. Vezmi na příklad literaturu — já jsem básník —“

Byl to asi věštec posledního řádu, neboť neměl na sobě ani ornát ani talár, nýbrž jen jakousi ošumělou kostelnickou komži.

„ — jsem básník a mohu ti nejlépe posvítit na děsné naše poměry literární. Naše písemnictví je nejbídnější na světě. Jen dětinské blábolení a směšná naivnosť. Po vrcholu našeho Parnassu belhají invalidi a nedochůdčata. Ovšem je na měsíci také tu a tam nějaký talent“ — básník vztýčil hlavu — „talent, jemuž ti zdejší ničemnou kritikou chválení velikánové nejsou hodni rozvázat řemínky obuvi; ale ten se odstrkává, umlčuje, zašlapává, ubíjí hmotně i mravně. Pro toho nejsou tučné sinekury a prebendy jako v tomhle Chrámu Neumění našeho čistého mecenáše —“

Ba věru, čistý mecenáš, který dává u své tabule jen vonět ke kytičkám! potvrdil trpce v duchu pan Brouček. Takhle bych dovedl i já sám být mecenášem!

„ — našeho čistého mecenáše,“ pokračoval měsíčan, „který zahrnuje svou přízní všelijakou chamraď, jen když mu řádně umí pochlebovat,

podkuřovat a tančit podle jeho noty. Žádný cti své dbalý talent se k takové ponižující roli nezahodí. To krásný ten mecenáš arci ví a proto básníku, jakým jsem na příklad já, své podpory ani nenabídne. Ostatně kupuje si mecenášskou glorii zpropadeně lacino. Onehdy byl jsem od něho pozván k tabuli, a víš, co jsme měli? Trochu vyčichlých fialek a náprstek odstálé rosy."

Pan Brouček pohodil jen hlavou v zoufalém smíchu.

„Vůči takovým poměrům pochopíš, pozemšťane, proč vůbec už nic nepíšu a proč hodlám svou harfu navždy pověsit na stěnu. Stanu se bezpochyby kritikem. Počkej, pak dám těm nafouklým nulám! Číst je proto nemusím, neboť u nás stačí kritikovi úplně, pohlédne-li na titulní list. Víš, nečtu od našich básníků ze zásady ničeho — kdož by zabíjel čas takovými jalovými nicotami?! Raději si někdy poslechnu koncert — arci jen k vůli tomu mizernému dukátu, který se platí za návštěvu," skončil pessimista s trpkým úsměvem.

Musil skončit, poněvadž hudebníci začali ladit své nástroje, kteryžto přípravný výkon

působil již takový hluk, že nebylo slyšeti slova. Jen křiknutím do ucha mohl soused panu Broučkovi ještě vysvětliti, že je na programu ohromná skladba „Bouře" od slavného Harfobora Hromného.

Pan Brouček zadíval se na spoustu hudebníkův a zpěváků, která se tísnila na prostranném podium v pozadí síně. Nevěděl, čemu se má více diviti, zda nevídaným útvarům přerozmanitých nástrojů hudebních: basám, jejichž bohatě vyřezávané hlavice představovaly bizarní obličeje jako přídy divošských člunů, harfám v podobě apokalyptických nestvůr, obrovským troubám majícím tvar stočených hroznýšů s rozšklebenými tlamami a p., či fantastickým krojům či konečně úžasné pohyblivosti a pružnosti měsíčních koncertistů.

Toť bylo spíše představení Foitesů nežli koncert. Kapelník dával takt nejen hlavou a rukama, nýbrž i nohama a celým tělem, flétisté táhli se za svými flétnami, jako by měli gummové krky, pianisté hráli tak divoce, že nejednou ruce jejich octly se na pedálech a nohy tancovaly po klávesách, houslisté třepetali smyčcem a hlavou jako posedlí, že dlouhé jejich vlasy a potrhané žíně jen jen se kmitaly kolem, zpěváci a zpěvačky kýklali hlavami, točili krky, zmítali sebou jako

tančící hadi, svíjeli se hrozně, zkrucovali ústa a zraky nevídaným způsobem. — Zkrátka, byl to gymnastický rej, že z něho přecházel zrak.

A což teprve sluch! „Bouře“ se rozburácela a byl to vřesk a třesk, skřípání a bouchání, klinkot a řinkot, halas a tartas bez míry a konce, chvílemi tak strašlivý, že pan Brouček zacpával si uši. Vzniklo v něm přesvědčení, že sluchové ústrojí měsíčanů musí být úplně jinak zařízeno nežli naše pozemské. Neboť nejen že posluchačstvo klidně snášelo tu pekelnou vřavu, nýbrž tvářilo se ještě k tomu, jako by poslouchalo hudbu andělských kůrů. Pan Brouček vida ty nadšené tváře a blažené slzy kolem, nadarmo snažil se zachytiti v tom hlomozu špetku krásy. Vše zdálo se naopak vypočteno, aby natahovalo sluch na skřipec a ducha ubíjelo děsnou nudou. Byla to jediná zvuková poušť, nekonečná, úmorně jednotvárná, bez jediné zelené oasy.

„Provozují-li také andělé v nebi podobné symfonie,“ vzdechl si pan Brouček, „to chci se raději smažit v nejhlubším pekle!“

Dostával skutečně z té „Bouře“ mořskou nemoc. Vrtěl sebou zoufale, proklínal skladbu

i skladatele, umíral dlouhou chvíli — a pořád, bez ustání, bez konce valily se naň jednotvárné vlny té ohlušující potopy . . .

Nemohl, nemohl to již déle vydržeti. Jako dasy štván vyběhl ven z koncertní síně.

XII.

(Opět Etherea. — Poslední sonet. — Útěk pana Broučka z Chrámu Všeuměny. — Vzhůru, pegase! — Lapený motýl. — Děsná jízda světovým prostorem. — Meteor. — Pád. — Pan Brouček opět na zemi!)

Zacpávaje si uši letěl pan Brouček opět ke schodům, ale pojednou klesly mu ruce a noha stanula jako přimrazena.

Zočil totiž před sebou Ethereu, která zvěděla patrně o jeho pobytu v Chrámu Všeuměny a při jediném východu vestibulu vytrvale číhala.

Rozestřela mu vstříc pavučinovou náruč a plesala:

Ó, sladký tvore, jehož máti Géa,
jsi můj, ó, můj! Jak zefýrek to suslím
a volám to jak svoje Allah! Muslim,
že stínem tvým je navždy Etherea!

Tys květ mi dražší než Kytajci thea!
Své loutně svěřím to a zlatým huslím.

do himalajských ledovců to vbruslím,
že tvou je navždy, navždy Etherea!

Chci unésti tě do Alhambry Maurů,
tam ovíjet tě láskou rovna boe
a věnčiti tě větví svého lauru.

Mnou budeš opojen jak révou Noe
a zlatou knihu svého žití zauru*
tvým drahým jménem, sladším nad aloe!

Pan Brouček vzpamatoval se již při prvních dvou slokách, odfoukl Ethereu stranou a skákal po schodech dolů. Avšak slyšel přece i závěrek sonetu, jejž líbezná vidina toužebně pronášela letíc v patách za ním.

Když pan Brouček vyskočil z brány paláce, spatřil tam hrabajícího nedočkavě kopytem pegasa, kterého Blankytný k portálovému sloupu přivázal. Mžikem probleskla hlavou pana domácího spasná myšlénka.

Střelhbitě vyšinul se na křídlatého koně, kopnul jej podpatky do slabin a vzkřikl: „Vzhůru, pegase!“ Pegas ihned rozepjal křídla a vznesl se s jezdcem vysoko do povětří.

---

* zauru = zavtru. V této formě měsíčtina shoduje se s podřečím východních Čech.

Hledě dolů spatřil pan Brouček Ethereu, která právě z paláce vyběhla a na svých motýlích

křídlech již již k letu za ním se strojila, ale v tom přichumelil se k ní veliký chomáč bílých

vlasů a vousů, z něhož čouhala napřažená ruka s dlouhou tyčí, ku které byla na konci připevněna veliká zelená síť. Tato zavlála vzduchem a v příštím okamžiku třepetal se chycený etherický motýl v jemné tkanině. Patrně stíhal a dostihl v pravý čas otec filosof vzorně vychovanou dceru, která by jej svým dobrodružným záletem bezmála byla oloupila o jedinou potěchu stáří a jedinou posluchačku jeho esthetických přednášek.

Tak byl pan Brouček šťastně zachráněn před Ethereou a zároveň svitla mu přeradostná naděje. Zpozorovalť, že měsíc pod ním zapadá hloub a hloub a pegas že letí ustavičně výš a výše. Bezpochyby uvykl jako neokřídlení pozemští jeho bratři říditi směr své jízdy podle rozličných „hý!“, „čehý!“ a „hot!“ — arci poetické měsíčtině vhodně přizpůsobených — a zvolání „Vzhůru, pegase!“ předpisovalo mu asi směr do výšky.

Rozumí se, že ho pan Brouček v tom směru co nejhorlivěji podporoval ustavičným opakováním onoho výkřiku, bouchánim do zad a jinými drastickými prostředky.

Byla to děsná jízda. Za ním ve strašlivé hloubce zmenšující se měsíc, před ním nesmírný prostor nebeský s hvězdami, sluncem a rostoucím

srpem země a on tu v šíleném trysku prázdnem na báječném bělouši, letícím jako lavina do bezedné propasti a šlehajícím jeho skráně vzepjatýma křídloma jako sněhovou vichřicí.

Úzkosť a hrůza opanovaly pana domácího tak, že nepronikly k jeho vědomí další podrobnosti příšerného letu. Pamatuje se toliko, že pojednou ohnivá koule, patrně meteór, děsně zasršela vzduchem a přerazila jedno křídlo pegasovo; ten zařehtal bolestně, svěsil po chvilce i křídlo druhé a začal s neuvěřitelnou přímo rychlostí padati k zemi, blížící se víc a více.

Dopadl na ni jako blesk a náraz děsného pádu zbavil pana Broučka smyslů.

XIII.

(K o n e c.)

Když náš hrdina opět vědomí nabyl, padly jeho zraky na svůdné půvaby odalisky, dřímající na kyprém, pestrém divanu, a když pohled obrátil na druhou stranu, pozdravilo jej karmínové slunce, zapadající za fialovou Neapolí do lišty pozlaceného rámce.

Byl ve svém pokoji, ve své drahé pozemské ložnici.

Ležel z pola odstrojen na své posteli a byl by v té chvíli celý výlet do měsíce pokládal za pouhý divoký sen, kdyby se nebyly hlásily následky děsného pádu: krutá bolest hlavy a povšechná malátnost, spojená s pocitem ošklivosti.

Večerní slunce svítilo do pokoje a věnčilo zářivou gloriolou hlavu staré hospodyně, sedící u okna při stolku, na němž stála lahvice mediciny,

ve které však pan Brouček záhy poznal svou baňku puškvorcové.

Tato dobrá žena sdělila mu po mnohém spínání rukou, jak se do postele dostal.

Stručný obsah její zprávy, hojně protkané různými výkřiky a zbytečnými úvahami, byl asi tento:

K ránu nalezla policie pana Broučka ležícího na starých zámeckých schodech, ve stavu úplného bezvědomí. Byl v truhle („v truhle!“ zděsila se znova hospodyně) odnesen na komisařství, a tam nabyl poněkud smyslův. Avšak titulovaln strážníka, který se jmenuje prostě Vidrholec, panem Blan-

kytným, a když se ho ptali, měl-li u sebe hodinky a tobolku — poněvadž mohl býti ve svém bezvědomí snadně okraden — odpověděl těžkým jazykem, že hodinky leží bůh ví kde na měsíci, a tobolka že mu není beztoho nic platna, poněvadž nám říšská rada ani ta mizerná dvě slova nepovolila, jak prý dobře řekl rukavičkář Klapzuba.

Své jméno oznámil teprve po delším hloubání, na dotaz po stavu odpověděl, že býval domácím pánem, ale nyní že bude chodit po měsíci žebrotou, jako své poslední bydliště udal chrám všeuměny, kde prý však hostu nepřinesou ani talíř drštkové polívky, a na konec prosil se slzami v očích, aby ho nechali klidně umřít hladem.

Na štěstí přišel k tomu komisař, který znal pana Broučka z hostince, a dal pana domácího, jenž pozbyl opět vědomí, v drožce odvézti domů.

To všechno měla hospodyně od strážníka, který s ním v drožce přijel, a z vlastního dodala k tomu, že odnesli pana domácího „jako kus dřeva“ nahoru do jeho ložnice, kde spal odtud bez přetržení až do večera.

Zatím co hospodyně s nemístným pathosem líčila své osobní dojmy a pocity z ranní události, připamatoval si pan Brouček určitě hlavní průběh

svého bezděčného výletu na měsíc, ale neuznal ovšem za vhodné svěřiti se s tím povídavé stařeně.

Když se ujistil, že nebyl onen výlet pouhým snem, pídil se především po datum, a kdož vylíčí jeho radost a podivení, když shledal, že nejen termin dosud neminul, ale že uplynul od jeho vycházky na Hradčany pouze jediný den, a celá jeho měsíční cesta od pádu do prostoru světového až do chvíle, kdy byl policií na starých zámeckých schodech nalezen, trvala jen asi dvě hodiny! Z toho poznal, že jsou domněnky učenců o měsíčním čase úplně nesprávné: nejsou tam delší dny a hodiny nežli u nás, nýbrž naopak čas ubíhá na luně mnohem rychleji než na zemi.

Jistota nepromeškaného terminu osvěžila pana domácího zázračně a sílící lék z baňky nahoře dotčené překonal jeho mdlobu téměř nadobro.

Pocítil také opět chuť k jídlu. Ale poněvadž se obával, že by jeho žaludek, zmučený měsíčním postem, nesnesl silnějšího pokrmu, poslal si toliko pro jednoho slanečka, kterého schrupl do poslední kůstky, načež si vyšel na několik litrů plzeňského. Ó, bože, jak mu chutnal ten skvostný

mok, s nímž před krátkem nedoufal že se kdy více shledá!

Jako před hospodyní, mlčel pan Brouček dlouho i před ostatním světem o svém měsíčním dobrodružství — dílem ze skromnosti, dílem z obavy, že užší kruh jeho přátel z hostince není ducha dosti vytříbeného a vážného, aby pokládali vypravování o cestách po měsíci za více než za špatný hospodský vtip, a vydáním měsíčního cestopisu pro širší obecenstvo že by mohl snadno vzbuditi ještě hlučnější sensaci, než jistý, jemu z daleka známý pán svou cestou do Štamburka.

Jen někdy v pozdních hodinách nočních, uprostřed rozjařené společnosti, vyklouzly panu domácímu poznámky, po nichž ostatní s udivením na něho se zadívali. Tak na příklad prohodil jednou za řeči o nějakém výletu, že tam pivo chutnalo jako měsíční rosa, a když jindy rukavičkář Klapzuba po svém obyčeji zase huboval, že je nás Čechů beztoho málo a že při takovéhle chabé obraně zajisté brzy germanisaci podlehneme, zdvihl pan domácí mlčky prst do výšky a tvářil se tak po státnicku tajemně, jakoby věděl bezpečně o nějakém mocném protektoru ve vyšších

sférách, který nedá Čechům zahynouti, třeba by náš národ složil ruce nadobro do klína.

Jedinému panu Würflovi svěřil své tajemství, a to pod pečetí hluboké mlčelivosti; ale pan Würfl — ač to pod přísahou zapírá — vyzvonil bezpochyby ve slabé chvíli něco tomu čistému B. Rouskovi, který pak tu věc k nepoznání znetvořenou a vlastními nejapnými smyšlénkami znešvařenou hodil do světa, udělav si z pana domácího a jeho cesty do měsíce zkrátka jen hloupý šprým, ba prohlásiv jej na konec i za lháře — to všechno patrně zlomyslným návodem onoho nám již známého, dlouhými vlasy a špičatým kloboukem vynikajícího malíře, s nímž se časem potlouká po špatných krčmách.

Tu ovšem nezbývalo panu Broučkovi než obhájiti veřejně svou čest i měsíční pravdu a já jsem neváhal ani okamžik, propůjčiti spravedlivé věci svoje skromné schopnosti stylistické.

Kromě těchto a jiných, v předmluvě vyznačených důvodů posilňovaly nás v obtížném tom díle také pohnutky loyální a vlastenecké.

Pan Brouček totiž myslí, že jeho cestopis upozorní slavnou vládu na ohromné výhody, jakých by získala zavedením nějaké řádné komu-

nikace s měsícem. Podnik ten vyplatil by se dle jeho náhledu mnohem lépe nežli česká transversálka.

Předně by stačila k dobytí měsíce skutečně jen hrstka honvédů s vojenskou kapelou, poněvadž tam není žádného vojska a jelikož by měsíčané pro vzdušnou svoji útlosť ani nejslabšímu útoku neodolali; okupační sbor mohl by si prostě foukat, což umějí Maďaři velmi dobře. Tím by přibylo Rakousku asi 650.000 čtver. mil, tak že by se stalo na obrat ruky největší říší na světě. Přes to nemyslí pan Brouček, že by takové zvěštení narazilo na odpor velmocí; neboť ani Bismark nepomýšlí as na anektování měsíce, a luna není snad přece dosud zahrnuta v pověstné „sféře německých zájmův."

Ale hlavní jest, že by pomocí měsíce mohla býti konečně ve skutek uvedena éra smiřovací a rozřešena prožluklá česká otázka. Čechy by se nemusily rozetnouti ve dvé, nýbrž pravá matka, naše národnosť, přenechala by je raději celé Němcům a byla by přestěhována na měsíc, který již pro svoji bližší polohu a kmenovou příbuznosť tamějšího obyvatelstva, zvláště pak pro zjištěný úplný nedostatek výživných látek slavné vládě

k onomu přesídlení mnohem lépe se hodí nežli na příklad planeta Venuše, kterou, tuším, před nedávnem někdo za stejným účelem odporučoval.

Na měsíci mohli by pak Čechové bez poškození státní myšlénky rakouské užívati plné rovnoprávnosti a volně rozvíjeti svou národnosť, ba pěstovat si tam i po libosti své české školství — toť se rozumí, že po zavedení tak zvané neobligátní němčiny do všech tříd — zkrátka, stavěti se tam třeba na hlavu, jen kdyby řádně posýlali vojáky a daně, a nežádali na vládě ničeho, praničeho, zvláště žádných peněz na zvelebování nové vlasti, na zúrodňování měsíčních krátérův a regulování měsíčních rýh, na podporování měsíčního zemědělství, průmyslu, obchodu, žádných stipendií pro měsíční umělce, žádných příspěvků na zakládání a vydržování potřebných měsíčních škol a t. d., což by mohli zkrátka pomocí nadšených provolání sehnati sami mezi sebou dobrovolnými příspěvky.

Kromě toho hodil by se měsíc dle náhledu pana Broučka výborně za trestnickou kolonii, kam by se mohli vyvážeti nejhorší zločinci. Poskytoval by zároveň soudcům hojnou zásobu a stupnici odstrašujících trestů. Žhářství by se

pokutovalo vězením v měsíčním atelieru, loupež odsouzením k četbě měsíčních básní, úkladní vrahové by musili poslouchati měsíční symfonie

a bratro- neb otcovrahové došli by zasloužené odplaty přednáškami měsíčních esthetiků . . .

Tak tedy vzniklo naše cestopisné unikum, jemuž přízeň okolností zjednala také illustratora. Pan Brouček byl totiž návratem na zem rozradován a změkčen tou měrou, že ponechal i zná-

mého nám malíře ve svém domě; ale poněvadž není naděje, že by talentovaný ten umělec kdy potřebnou hotovosť pro pana domácího uspořil, musil se dodatečně zavázati, že místo mazání na stěny najatého pokoje svoje malířská allotria do této knihy uloží a tak všechnu zadrženou činži si odkreslí.

Mimochodem podotýkám, že pan domácí ani na slib ve prospěch krejčího a ševce na měsíci učiněný nezapomněl: nezvýšil jim totiž nájemné — již proto, že byli ještě před terminem pro zdravotní ohledy vystěhováni ze svých vlhkých podzemních bytův.

Ale čtenář očekává snad ještě důkazy, které jsem v předmluvě slíbil.

Nuže, mám těch důkazů, povznášejících pravdivosť Broučkova cestopisu vysoko nade všechnu pochybnosť, po ruce hned celou řadu.

1. Vzezření pana Broučka. Pan domácí vypadá totiž skutečně jako „člověk, který spadl s měsíce.“ Jeho obličej, již okrouhlým tvarem svým měsíci podobný, vydává zvláštní záři, která jest patrně zachovaným dosud odleskem měsíčního jasu. Není však nikterak stříbrná, snivě bledá, jak si obyčejně básníci lunný svit před-

stavují, nýbrž zahrává do ruda a fialova, což může býti učencům důležitým pokynem pro správný rozbor vidma měsíčního. Zvláštní jest, že odlesk ten jeví se nejintensivněji ve středu obličeje, na obtloustlém nose.

2. Měsíční návyky pana Broučka. Můžeš je studovati nejlépe u Würfla nebo „u kohouta“. Nějaký čas po příchodu jeho do hostince nepozoruješ na něm nic kromobyčejného; tu patrně jest si ještě jasně vědom, že meška na zemi a má se na pozoru. Ale čím dále, tím hustěji vyskytují se známky, nasvědčující tomu, že se v mysli přenáší nazpět na lunu. Domnívat se, že má tělo jeho měsíční váhu, že jest totiž šestkráte lehčí, a že tedy musí své pohyby přiměřeně krotiti. Následkem toho začíná zdvihati ruce pomaleji a pomaleji, aby se jimi snad neudeřil do hlavy nebo nepoličkoval své sousedy, bere sklenici opatrně, jako by se bál, aby jí obyčejným uchopením nerozmáčkl neb do stropu nevymrštil, vstává i sedá s velikou zdlouhavostí, ba i jazykem volněji pohybuje, tak že řeč jeho leckdy nazvati lze přímo blábolením. Zatrhuje v takových okamžicích také do měsíčtiny, že často jeho hlubokomyslné řeči není ani rozuměti, a jsem přesvědčen,

že by při tom promlouval i ve verších, kdyby měl jenom špetku básnického nadání. A při chůzi z hostince kolébá se a přešlapuje tak divně, že je patrno, kterak si mate dosud krok pozemský s chůzí, jakou vyžadovala rozdílná povaha měsíce.

3. Z věcí, které pan Brouček tehdáž u Würfla při sobě měl, nalezl při svém procitnutí druhého dne jenom knihu o měsíci, nůž s vývrtkou a pásku s knoflíkem na označování sklenice. Za to hodinky a tobolku s papírovými penězi, které na měsíci zahodil, čtyři párky uzenek, které tam snědl, a stříbrný zlatník, který dal diškrecí měsíčnímu biletáři — byly skutečně ty tam. Litoval jen hodinek, za které si však pořídil hezčí a správnější — neboť tam ty ukazovaly, jak jim kdy napadlo — a přikoupil si vkusné přívěsky v podobě půlměsíčků.

4. Pan Brouček našel a chová u sebe i — měsíční dukát, onen zlatý peníz, který mu byl vyplacen za návštěvu koncertu. Odevzdal jej k obádání prof. Smolíkovi, ale dobrozdání tohoto pána — přese všechnu úctu k našemu jinak zasloužilému učenci musíme to konstatovati — dopadlo velmi chatrně. Je prý to pouze mosazný

stavují, nýbrž
může býti uč
rozbor vid
ten jeví
obtlous

stud
N ... ený

... důkaz. Čtenářové
... pana Broučka donesl
... meteorem přeraženo jedno
... toho nemohl se již vznésti do
... stal na zemi. Prudkým dopadem
... al si také jednu nohu, ale přes to od-
... al od zámeckých schodů dříve, nežli tam
policie našla pana Broučka. Kudy všude se od
té doby potloukal, nevím — někteří tvrdí, že
byl viděn i na sesterské Moravě — ale jisto
jest, že ho pan Brouček po čase k nemalému
svému překvapení našel s amputovaným i druhým
křídlem a hrozně zuboženého před povozem
jednoho pražského drožkáře, kterému jej z vděč-
nosti za báječně levný peníz odkoupil.

N
pana
oo
rátel!

stavují, nýbrž zahrává do ruda a fialova, což může býti učencům důležitým pokynem pro správný rozbor vidma měsíčního. Zvláštní jest, že odlesk ten jeví se nejintensivněji ve středu obličeje, na obtloustlém nose.

2. Měsíční návyky pana Broučka. Můžeš je studovati nejlépe u Würfla nebo „u kohouta". Nějaký čas po příchodu jeho do hostince nepozoruješ na něm nic kromobyčejného; tu patrně jest si ještě jasně vědom, že meška na zemi a má se na pozoru. Ale čím dále, tím hustěji vyskytují se známky, nasvědčující tomu, že se v mysli přenáší nazpět na lunu. Domnívat se, že má tělo jeho měsíční váhu, že jest totiž šestkráte lehčí, a že tedy musí své pohyby přiměřeně krotiti. Následkem toho začíná zdvihati ruce pomaleji a pomaleji, aby se jimi snad neudeřil do hlavy nebo nepoličkoval své sousedy, bere sklenici opatrně, jako by se bál, aby jí obyčejným uchopením nerozmáčkl neb do stropu nevymrštil, vstává i sedá s velikou zdlouhavostí, ba i jazykem volněji pohybuje, tak že řeč jeho leckdy nazvati lze přímo blábolením. Zatrhuje v takových okamžicích také do měsíčtiny, že často jeho hlubokomyslné řeči není ani rozuměti, a jsem přesvědčen,

že by při tom promlouval i ve verších, kdyby měl jenom špetku básnického nadání. A při chůzi z hostince kolébá se a přešlapuje tak divně, že je patrno, kterak si mate dosud krok pozemský s chůzí, jakou vyžadovala rozdílná povaha měsíce.

3. Z věcí, které pan Brouček tehdáž u Würfla při sobě měl, nalezl při svém procitnutí druhého dne jenom knihu o měsíci, nůž s vývrtkou a pásku s knoflíkem na označování sklenice. Za to hodinky a tobolku s papírovými penězi, které na měsíci zahodil, čtyři párky uzenek, které tam snědl, a stříbrný zlatník, který dal diškreci měsíčnímu biletáři — byly skutečně ty tam. Litoval jen hodinek, za které si však pořídil hezčí a správnější — neboť tam ty ukazovaly, jak jim kdy napadlo — a přikoupil si vkusné přívěsky v podobě půlměsíčků.

4. Pan Brouček našel a chová u sebe i — měsíční dukát, onen zlatý peníz, který mu byl vyplacen za návštěvu koncertu. Odevzdal jej k obádání prof. Smolíkovi, ale dobrozdání tohoto pána — přese všechnu úctu k našemu jinak zasloužilému učenci musíme to konstatovati — dopadlo velmi chatrně. Je prý to pouze mosazný

plíšek a podobá prý se nápadně obyčejné hostinské známce na oběd. Patrně má měsíční zlato nějaké zvláštní nepozemské, panu professorovi arci neznámé složení, a týž pomohl si z rozpaků prohlášením záhadného kovu za mosaz. A že na měsíci známka na oběd byla by velikou anomalií, nemusím snad ani čtenáři tohoto cestopisu šíře vykládati. Pan Brouček hodlá ve své závěti vzácný peníz odkázati městskému museu.

Konečně

5. poslední a nejhlavnější důkaz. Čtenářové vědí, že pegasovi, který pana Broučka donesl nazpět na zem, bylo meteorem přeraženo jedno křídlo. Následkem toho nemohl se již vznésti do povětří a zůstal na zemi. Prudkým dopadem pochroumal si také jednu nohu, ale přes to odkulhal od zámeckých schodů dříve, nežli tam policie našla pana Broučka. Kudy všude se od té doby potloukal, nevím — někteří tvrdí, že byl viděn i na sesterské Moravě — ale jisto jest, že ho pan Brouček po čase k nemalému svému překvapení našel s amputovaným i druhým křídlem a hrozně zuboženého před povozem jednoho pražského drožkáře, kterému jej z vděčnosti za báječně levný peníz odkoupil.

Nuže — téhož pegasa obdržel jsem pak od pana Broučka darem za stylisování jeho cestopisu a podnikám na něm časem veřejně kratší i delší výlety k nemalému obveselení svých přátel i nepřátel!

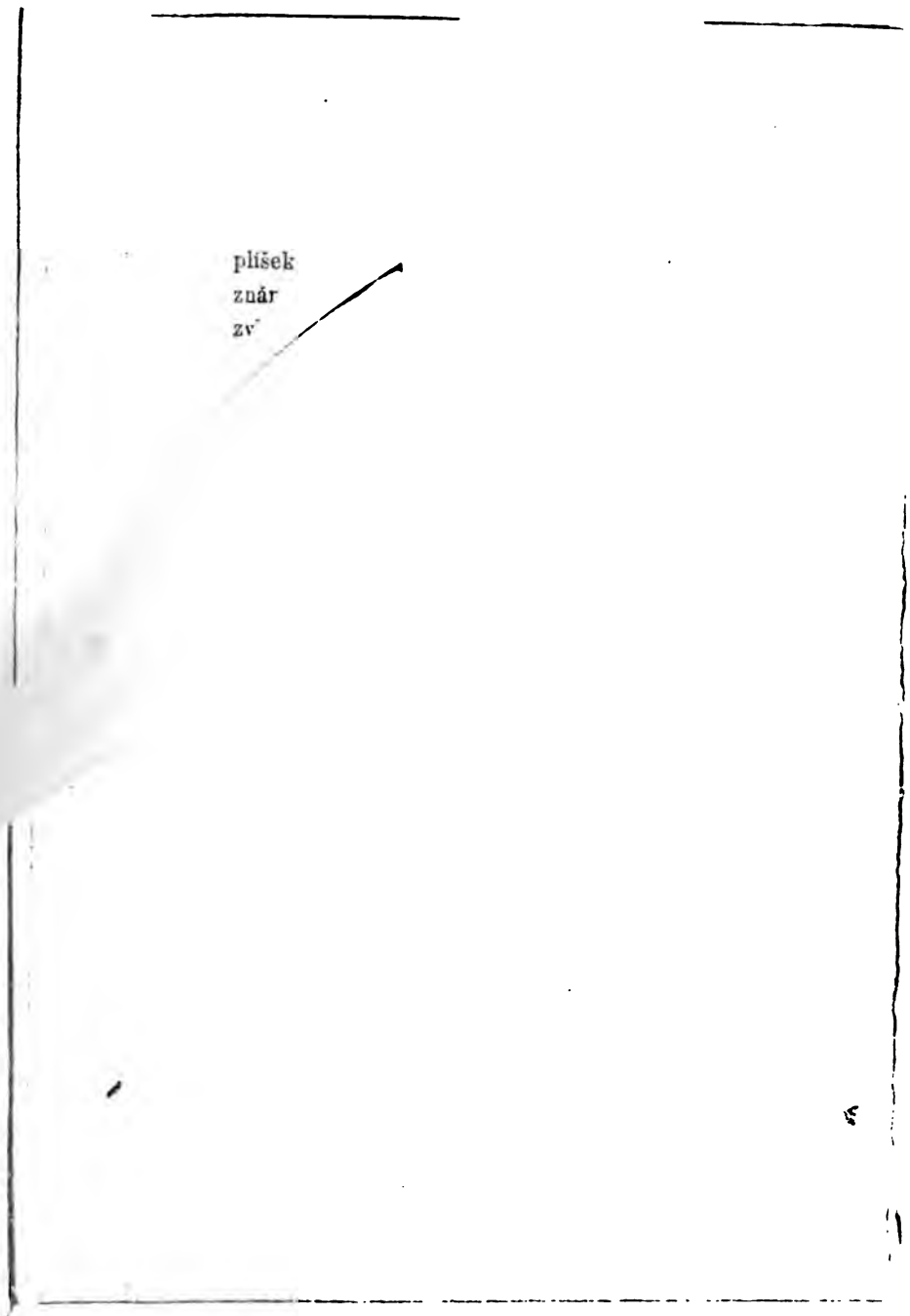
plíšek
znár
zv

ve
po 55 .

HUMORESKY, S..
cena zl. 1·60, ve ..

PRAVDA (báchorka veršem) ..
S podobiznou spisovatele. Ce..
skvostné vazbě zl. 1·70.

RŮZNÉ ČRTY žertovné i vážné. Krámská ..
80 kr., ve skvostné vazbě zl. 1·60.

UPOMÍNKY Z VÝCHODU, obrázky z pouti po Kavkaze a z cesty zpáteční. Krámská cena 1 zl., ve skvostné vazbě zl. 1·90.

Na skladě má každý knihkupec, zvláště

nakladatel F. TOPIČ, knihkupec

v Praze, Ferdinandova třída čís. 9.

pokutovalo vězením v měsíčním atelieru, loupež odsouzením k četbě měsíčních básní, úkladní vrahové by musili poslouchati měsíční symfonie

a bratro- neb otcovrahové došli by zasloužené odplaty přednáškami měsíčních esthetiků . . .

Tak tedy vzniklo naše cestopisné unikum, jemuž přízeň okolností zjednala také illustratora. Pan Brouček byl totiž návratem na zem rozradován a změkčen tou měrou, že ponechal i zná-

mého nám malíře ve svém domě; ale poněvadž není naděje, že by talentovaný ten umělec kdy potřebnou hotovost pro pana domácího uspořil, musil se dodatečně zavázati, že místo mazání na stěny najatého pokoje svoje malířská allotria do této knihy uloží a tak všechnu zadrženou činži si odkreslí.

Mimochodem podotýkám, že pan domácí ani na slib ve prospěch krejčího a ševce na měsíci učiněný nezapomněl: nezvýšil jim totiž nájemné — již proto, že byli ještě před terminem pro zdravotní ohledy vystěhováni ze svých vlhkých podzemních bytův.

Ale čtenář očekává snad ještě důkazy, které jsem v předmluvě slíbil.

Nuže, mám těch důkazů, povznášejících pravdivost Broučkova cestopisu vysoko nade všechnu pochybnost, po ruce hned celou řadu.

1. Vzezření pana Broučka. Pan domácí vypadá totiž skutečně jako „člověk, který spadl s měsíce.“ Jeho obličej, již okrouhlým tvarem svým měsíci podobný, vydává zvláštní záři, která jest patrně zachovaným dosud odleskem měsíčního jasu. Není však nikterak stříbrná, snivě bledá, jak si obyčejně básníci lunný svit před-

stavují, nýbrž zahrává do ruda a fialova, což může býti učencům důležitým pokynem pro správný rozbor vidma měsíčního. Zvláštní jest, že odlesk ten jeví se nejintensivněji ve středu obličeje, na obtloustlém nose.

2. Měsíční návyky pana Broučka. Můžeš je studovati nejlépe u Würfla nebo „u kohouta“. Nějaký čas po příchodu jeho do hostince nepozoruješ na něm nic kromobyčejného; tu patrně jest si ještě jasně vědom, že meška na zemi a má se na pozoru. Ale čím dále, tím hustěji vyskytují se známky, nasvědčující tomu, že se v mysli přenáší nazpět na lunu. Domnívat se, že má tělo jeho měsíční váhu, že jest totiž šestkráte lehčí, a že tedy musí své pohyby přiměřeně krotiti. Následkem toho začíná zdvihati ruce pomaleji a pomaleji, aby se jimi snad neudeřil do hlavy nebo nepoličkoval své sousedy, bere sklenici opatrně, jako by se bál, aby jí obyčejným uchopením nerozmáčkl neb do stropu nevymrštil, vstává i sedá s velikou zdlouhavostí, ba i jazykem volněji pohybuje, tak že řeč jeho leckdy nazvati lze přímo blábolením. Zatrhuje v takových okamžicích také do měsíčtiny, že často jeho hlubokomyslné řeči není ani rozuměti, a jsem přesvědčen,

že by při tom promlouval i ve verších, kdyby měl jenom špetku básnického nadání. A při chůzi z hostince kolébá se a přešlapuje tak divně, že je patrno, kterak si mate dosud krok pozemský s chůzí, jakou vyžadovala rozdílná povaha měsíce.

3. Z věcí, které pan Brouček tehdáž u Würfla při sobě měl, nalezl při svém procitnutí druhého dne jenom knihu o měsíci, nůž s vývrtkou a pásku s knoflíkem na označování sklenice. Za to hodinky a tobolku s papírovými penězi, které na měsíci zahodil, čtyři párky uzenek, které tam snědl, a stříbrný zlatník, který dal diškreci měsíčnímu biletáři — byly skutečně ty tam. Litoval jen hodinek, za které si však pořídil hezčí a správnější — neboť tam ty ukazovaly, jak jim kdy napadlo — a přikoupil si vkusné přívěsky v podobě půlměsíčků.

4. Pan Brouček našel a chová u sebe i — měsíční dukát, onen zlatý peníz, který mu byl vyplacen za návštěvu koncertu. Odevzdal jej k obádání prof. Smolíkovi, ale dobrozdání tohoto pána — přese všechnu úctu k našemu jinak zasloužilému učenci musíme to konstatovati — dopadlo velmi chatrně. Je prý to pouze mosazný

plíšek a podobá prý se nápadně obyčejné hostinské známce na oběd. Patrně má měsíční zlato nějaké zvláštní nepozemské, panu professorovi arci neznámé složení, a týž pomohl si z rozpaků prohlášením záhadného kovu za mosaz. A že na měsíci známka na oběd byla by velikou anomalií, nemusím snad ani čtenáři tohoto cestopisu šíře vykládati. Pan Brouček hodlá ve své závěti vzácný peníz odkázati městskému museu.

Konečně

5. poslední a nejhlavnější důkaz. Čtenářové vědí, že pegasovi, který pana Broučka donesl nazpět na zem, bylo meteorem přeraženo jedno křídlo. Následkem toho nemohl se již vznésti do povětří a zůstal na zemi. Prudkým dopadem pochroumal si také jednu nohu, ale přes to odkulhal od zámeckých schodů dříve, nežli tam policie našla pana Broučka. Kudy všude se od té doby potloukal, nevím — někteří tvrdí, že byl viděn i na sesterské Moravě — ale jisto jest, že ho pan Brouček po čase k nemalému svému překvapení našel s amputovaným i druhým křídlem a hrozně zuboženého před povozem jednoho pražského drožkáře, kterému jej z vděčnosti za báječně levný peníz odkoupil.

Nuže — téhož pegasa obdržel jsem pak od pana Broučka darem za stylisování jeho cestopisu a podnikám na něm časem veřejně kratší i delší výlety k nemalému obveselení svých přátel i nepřátel!

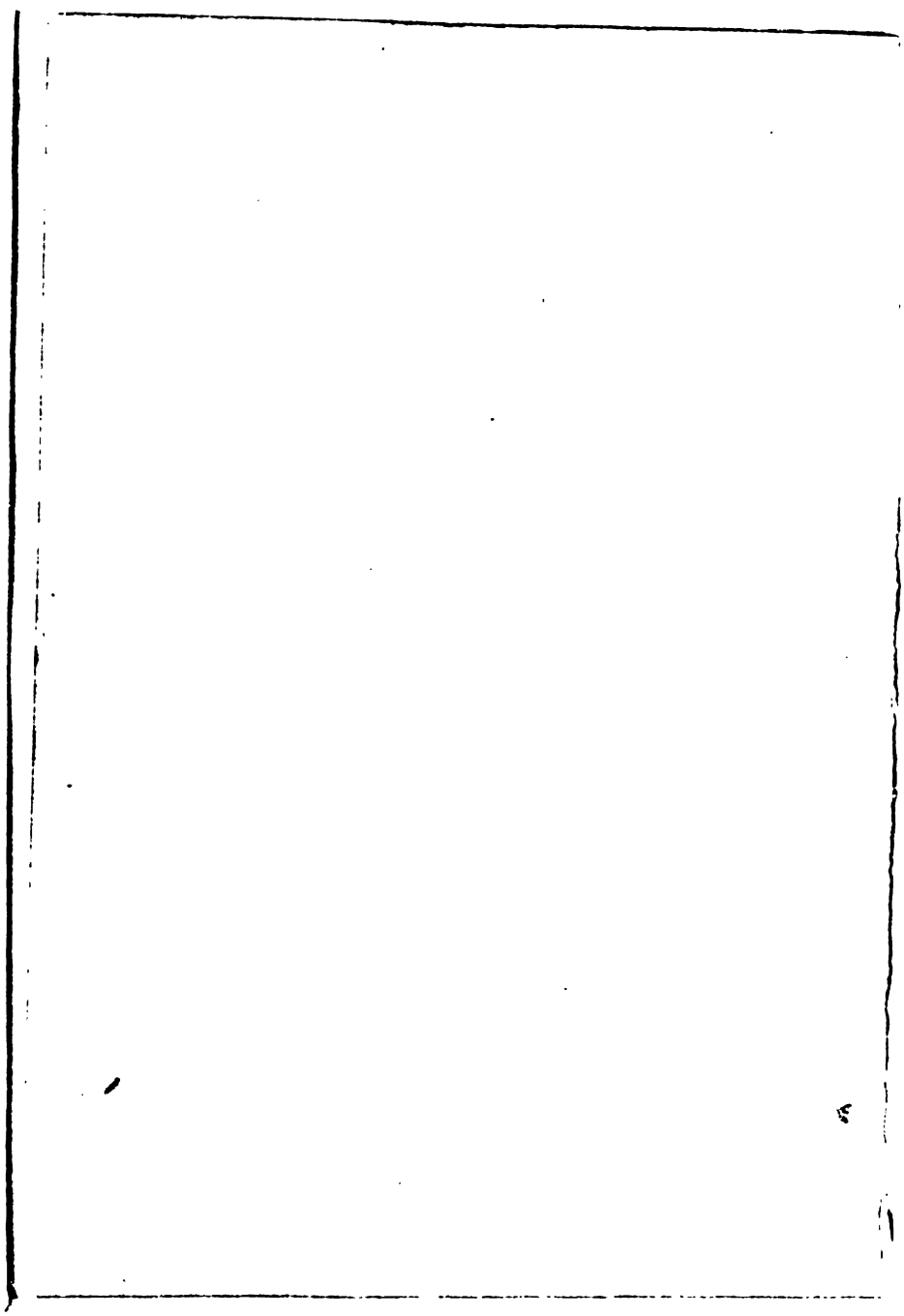

Nákladem podepsaného knihkupectví vyšly následující

Spisy Svatopluka Čecha:

NOVÝ EPOCHÁLNÍ VÝLET PANA BROUČKA tentokrát do XV. století. — Se 114 tušovými kresbami V. Olivy. — Krámská cena zl. 3·10, ve skvostné vazbě zl. 4·—. — Desky o sobě po 55 kr.

HUMORESKY, SATIRY a drobné črty. Krámská cena zl. 1·60, ve skvostné vazbě zl. 2·40.

PRAVDA (báchorka veršem) a drobné básně. S podobiznou spisovatele. Cena 80 kr., ve skvostné vazbě zl. 1·70.

RŮZNÉ ČRTY žertovné i vážné. Krámská cena 80 kr., ve skvostné vazbě zl. 1·60.

UPOMÍNKY Z VÝCHODU, obrázky z pouti po Kavkaze a z cesty zpáteční. Krámská cena 1 zl., ve skvostné vazbě zl. 1·90.

Na skladě má každý knihkupec, zvláště

nakladatel F. TOPIČ, knihkupec

v Praze, Ferdinandova třída čís. 9.

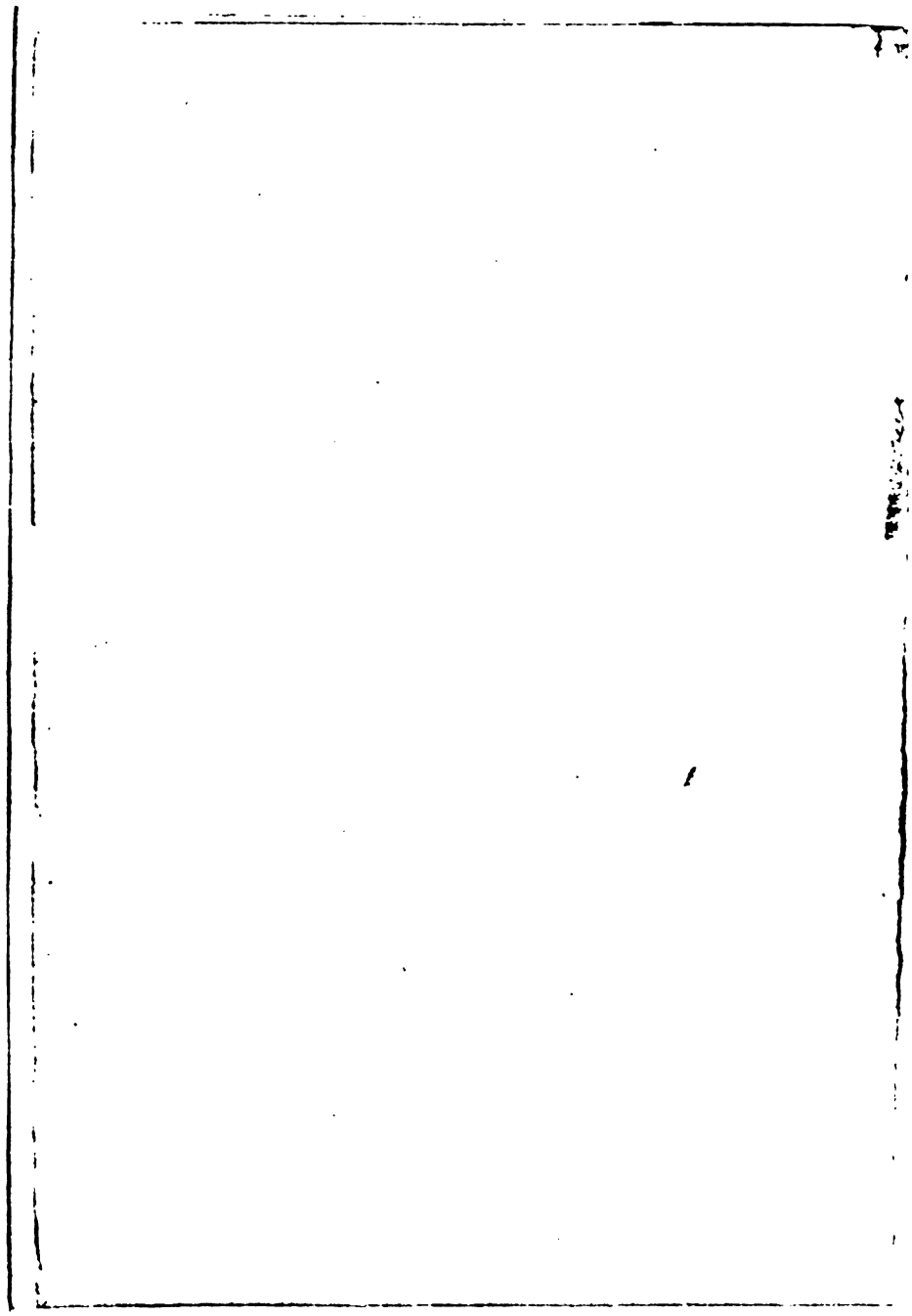

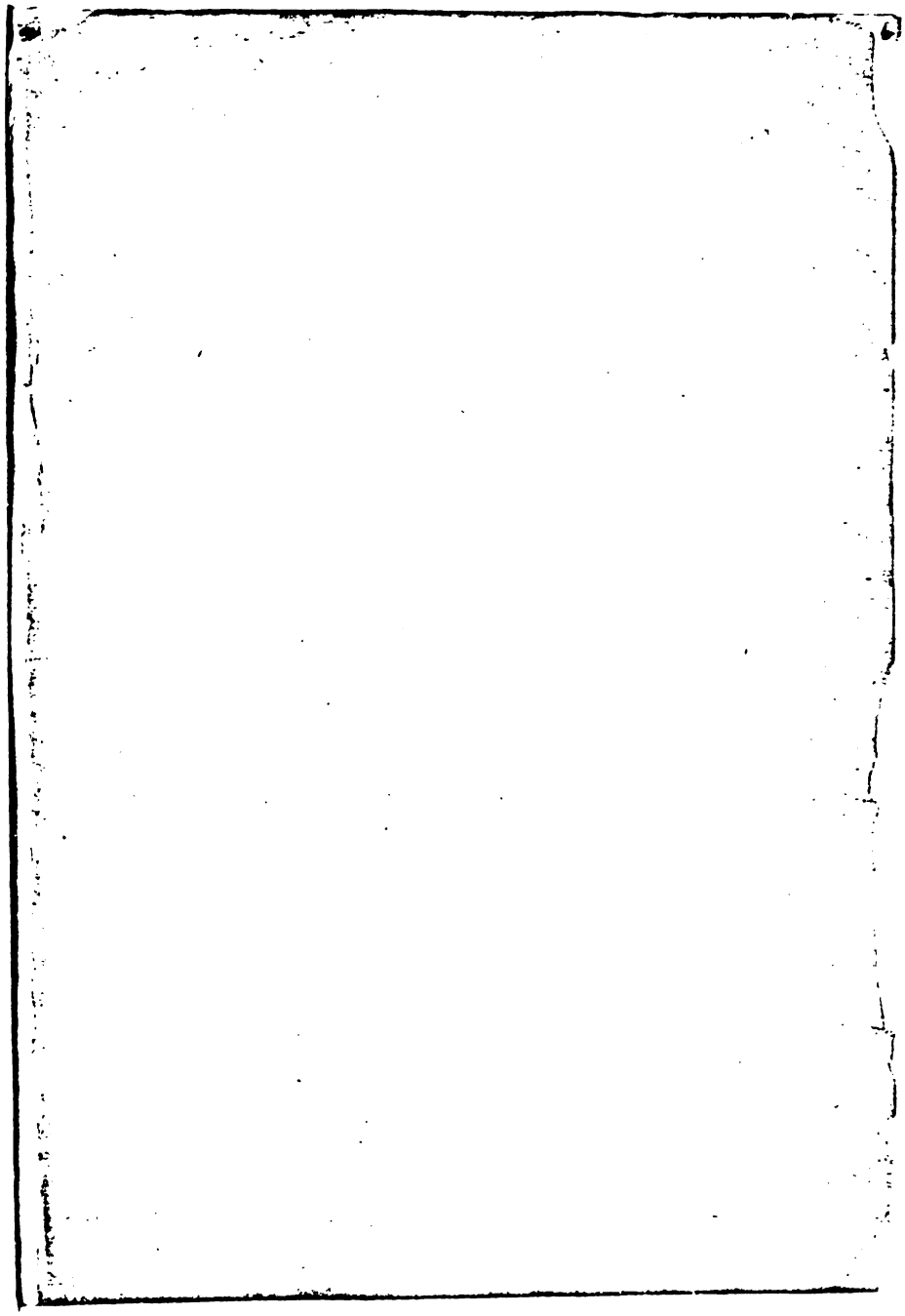

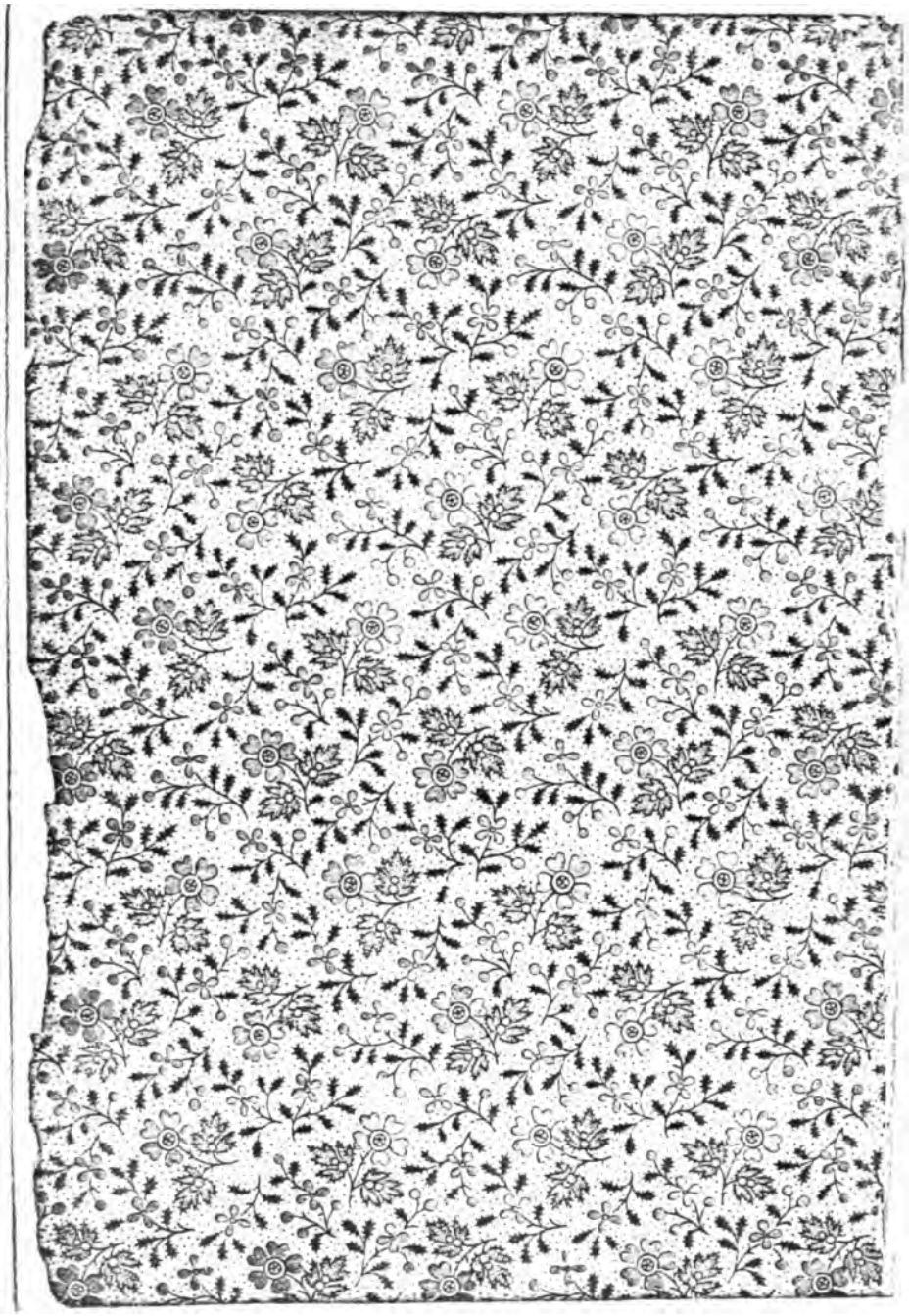

4 85 191ST2 53 005 ER 0285

PG 5038 .C45 P7 1869 C.1
Pravy vylet Pana Broucka do me
Stanford University Libraries
3 6105 039 463 984